ብሃገራዊ ማሕበር ደቂ-ኣንስትዮ ኤርትራ ዝዳሎ መጽሄት

ኣብዛ መጽሔትና ዘለኩም ርእይቶ፡ ኣበርክቶ ይኹን ነቐፌታ፡ በዚ ዝስዕብ ኣድራሻ ልኣኹልና፡-

ኣድራሻና
ሃገራዊ ማሕበር ደቀንስትዮ ኤርትራ
ፖ. ሳጹን፡ 239
ተሌ፡ 291-1-111134 - 291-1-118753
ፋክስ፡ 291-1-111140

መርበብ ሓበሬታ ሃማደኤ
E-MAIL - nuew@nuew.org
WEB SITE - www.nuew.org

ኣሰናዳኢት
ፋጥና ዓብዱራሕማን

ስእሊ
ኣሃዱ ስእሊ ክ/መ/ሓበሬታን ሃማደኤ

ለይኣውት
ኤደን ሃብተኣብ

ካቨር ዲዛይን
joሲ

ዘርጋሒ መጽሔት
200454/ 07121322

ትሕዝቶ

02 ትእምርቲ ማዕርነት ዘድመቐ ተወፋይነት!

03 ዜና ማሕበር

05 "ንግዜ ከም ገንዘብ'የ ዝጽብጽቦ"…

08 ሕማም ግርጻን - ሰላሕታዊ ስግኣት ጥዕና

09 "ርእሰኻ ምኽኣል ኀይታ ኑቡስኻ…

12 ማዕርነት ብስራሕ

14 ስፖርት ንቑጠባዊ ዕብየት

18 ኣደታት፡ ጉጅለ ባህሊ….

16 ምስጢር ሰብ ሓዳር - ንብረት ናይ ሓባር

21 ዘፋን ክብረን ኣይንፈታትና

23 ንኑብሰይየ ዝገጥም

26 ጓል ገዛ ንደየ!

29 ከመይ ገይርኪ ክኢልክዮ?

31 ካብ ዳየሪ ስድራቤት

36 "ማሊያ ሃገረዊት ጋንታ ክለብስ …

32 ምኽሪ ኣግእዞ

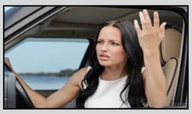

34 ጕ ኩንፈይ፡ ካብ ባዶ ናብ ቢልዮነር

38 ብልጫታት ቀይሕ ኩዳን

40 "ካብ ዝቐትል ሓሻሽነት፡ ዝምሕር ቆጣብነት!"

ልሳን. . .

ትእምርቲ ማዕርነት ዘድመቐ ተወፋይነት

ወርሒ ሰነ፡ ኑቶም መሰረት ህላወናን ምንጪ ዘሐብን ክብርታትናን ዝኾኑ ውፉያት ጀጋኑና እንዝክረላ ወርሒ'ያ። እዚ ናይ ዝኽሪ እዋን ግን፡ ዘኹርዕ ታሪኾም እንዝክረሉ ኣጋጣሚ ጥራይ ኣይኮነን። ባህሊን ክብርታትን ጀጋኑ ሰማእታትና ንምዕቃብን ካብ ወለዶ ናብ ወለዶ እናተወራረሰ ከምዝኸይድ ንምግባርን፡ ዝያዳ ኩሉ ድማ ዘይትትካእ ህይወቶም ብጅዮም ዘንጸፍዎ ሰረት ንምስፋሕን ንምድልዳልን ቃልና እነሐድሰሉ ኣጋጣሚ እውን እዩ።

ምእንቲ ሰብኣዊ ክብረትን ሓርነትን፡ ረዚን ዋጋ ዝኸፈለ ህዝቢ ኤርትራ፡ መሰል ፍርቂ ሕብረተሰብ ዘይክበረሉ ኩነት፡ "ሓርነት" ክበሃል ከምዘይክኣል ከሎ ገና ብምስትውዓል፡ ቃልሲ ንመሰልን ማዕርነትን ደቀንስትዮ፡ ካብ ህዝባዊ ቃልሲ ንሃገራዊ ናጽነትን ቁጠባዊ ሓርነትን ተፈልዩ ከምዘይርአ ብምግንዛብ፡ ጎኒ ጎኒ ፍትሓዊ ቃልሱ ንሃገራዊ ናጽነት፡ ኣብ ሕቶ ምርግጋጽ መሰልን ማዕርነትን ደቀንስትዮ፡ ብኣብነት ዝጥቀስ ብርቂ ታሪኽ ሰሪሑ እዩ። ከምዝፍለጥ ህዝቢ ኤርትራ፡ መግዛእቲ ንምጽራግ፡ ዘካየዶ ነዊሕን መሪርን ተጋድሎ፡ ኣብ ዘመናዊ ታሪኽ ህዝብታት ዓለምና ሒደት መዳርግቲ ጥራይ ዝርከቦ እዩ። እዚ ዘሐብን ታሪኽ'ዚ ብዘይ ሱታፌን ኣበርክቶን ኤርትራውያን ደቀንስትዮ ክውን ኣይምኾነን። ኤርትራውያን ደቀንስትዮ፡ ኤርትራዊ ሃገራውነት፡ መንነትን ክብርን ንምርግጋጽ ኣብ ዝተኻየደ ብርቱዕ ተጋድሎ፡ ኣብ ጎድኒ ደቂተባዕትዮ ኣሕዋተን ብኣካል ብምስታፍ፡ ትእምርቲ ማዕርነተን ዘድመቐ ልዑል ተወፋይነት ዘርኣያ እየን። ታሪኽ ብሓበንን ኩርዓትን እናዘከሮ ዝነብር ድሙቕ ግደ ተጻዊተን እየን።

እቲ ኣብ እዋን ሓርነታዊ ቃልሲ ኮነ፡ ድሕሪኡ ኣብ መድረኽ ናጽነት ከም ባህሊ ናብዚ ሓድሽ ወለዶ ተሰጋጊሩ ዝርከብ ማዕርነታዊ ምሕዝነት ደቀንስትዮን ደቂተባዕትዮን እምበኣር መሰረቱ እቲ ደቀንስትዮና ሃገራዊ ዕላማታት ኣብ ምዕዋት ዝተጻወትኦ ፍሉይን ዘኹርዕን ታሪኽን ዝኸፈልኦ ክቡር መስዋእቲን እዩ። ሕቶ ደቀንስትዮ ሕጂ'ውን ሓደ ካብ ኣዕኑድ ሃገራዊ መትከላትና ኮይኑ ዝቕጽል ዘሎ ከኣ፡ እዚ ታሪኻዊ ሰረት'ዚ ስለዘለዎ እዩ። ደቀንስትዮ ሃገርና ከም ውጽኢት ቃልሰንን መስዋእተንን ኣብ ኩሉ መዳያት ህይወት ምስ ደቂተባዕትዮ ማዕረ ተሳተፍቲን ረባሕቲን ኪኾና ዘኽእለን መሰላት ከረጋግጻ በቒዐን እየን።

ብኣጋጣሚ ወርሒ ሰነ እምበኣር፡ እቲ ሓደ ካብ ዓበይቲ ክብርታት ሰማእታትና ዝኾነ ፍትሒን ማዕርነታዊ ምሕዝነት ደቂተባዕትዮን ደቀንስትዮን ብምዝካር፡ እዚ ብመስዋእቲ ዝተነድቀ ዘሐብን ባህሊ'ዚ ዝያዳ ክስስንን ክሕይልን ቃልና ከነሐድስ ይግባእ። ምኽንያቱ ሕጂ እውን እንተኾነ፡ ጽቡቕ ድሌትን ንቕሓትን ህዝብን መንግስቲን ስለዘሎ፡ መሰልን ማዕርነትን ደቀንስትዮ ብመትከል ስለዝተኣምነሉን ኣግእዞ ደቀንስትዮ ናይ መወዳእታ ምዕራፉ በጺሑ ክበሃል ኣይከኣልን። እቲ ዕላማ ቀጻሊ ጎስጓስ እናተኻየደሉ ወትሩ ምኹላዕ ዘድልዮ እዩ። ዝተበጽሐ ደረጃ ንቕሓትን ዝተጨበጠ መኽሰብን ንድሕሪት ከይምለስ ድማ፡ ስርዓተ ምቁጽጻር ምሕያል ወሳኒ እዩ። ኣብ ርእሲ'ዚ፡ ደቀንስትዮ መሰለን ብግብሪ ክጥቀማሉ፡ ተወዳዳሪ ዓቕሚን ብቕዓትን ምድላብ ስለዘድልየን፡ ኩሎም ኣካላት ሕብረተሰብን መንግስቲን፡ ብቕዓት ደቀንስትዮ ክብ ናይ ምባል ዕማም፡ ምስ ቀዳምነታቶም ብምስራዕ፡ ገስጋሱ ብተጨባጢ ውጽኢት እናለክዕዎ ክኸዱ ይግባእ። ምኽንያቱ፡ ሕብረተሰብ ብምሉእ ዓቕሙ ዘይተሰለፈሉ መስርሕ ህንጸትን ልምዓትን ዘገምታዊዩ፡ ጥራይ ዘይኮነ ፍትሓዊ እውን ኣይኮነን። ከንዲ ዝኾነ፡ ጉዳይ ምርግጋጽ መሰልን ማዕርነትን ደቀንስትዮ፡ ናይ ደቀንስትዮ ናይ በይነን ሕቶ ዘይኮነ ናይ መላእ ሕብረተሰብ ዕማም ምዃኑ ብምስትውዓል፡ ኩሎም ኣካላት መንግስቲን ሕብረተሰብን ንሕቶ ምርግጋጽ ኣግእዞ ደቀንስትዮ፡ ብልዑል ንቕሓት ክዋስእሉ፡ ዝሕንጽጽዎ መደባት ስራሕ፡ ዝወስድዎ ምምሕዳራዊ ስጉምቲታት ብመንጽር'ዚ ረዚን ዋጋ ዝተኸፍሎ ዓቢይ ዕላማ ክጥምትዎ የድሊ።

ህዝቢ ኤርትራ፡ ብፍቕሪ ሃገርን ህዝቢን ዝነደዱ፡ ኩሉ ውልቃዊ ህይወት መኒኖም፡ ሃገራዊን ህዝባዊን ባህጊ ንምጭባጥ ዝተቓለሱ ምሩጻት መንእሰያት ክልቲኡ ጾታ እንተዘይነብርዎ፡ ብርግጽ ህላወኡ ነበረ'ያ ነበረ ምኾነ ነይሩ። እዞም ልዕሊ ህላወኦም ህላወ ህዝቢን ሃገርን ብምስራዕ፡ ንዓና ንህዝቦም ዘለዎም ፍቕሪ ብመስዋእቲ ዝገለጹ ሰማእታት ኣሕዋትናን ኣሓትናን እምበኣር፡ ልዕሊ ኹሉ በሪኾም ዝቕመጡ ኣኽሊልና እዮም። "ሰማእታትና ህያው እዮም" እንብል ህያው ክንከውን ስለዘኽኣሉና እዮም። ብርግጽ ድማ ህያው እንተዘይኮኑ፡ ንሕና ኣይምሃለናን። ኣካላዊ ሞት እንተሞቱ ንህይወት ነፍሲ ወከፍና ምስ ልኡላዊ ክብረት ኣቕሚሞም ዘለው ንሶም እዮም። ህይወት ህልዋት ጥራይ ዘይኮነ ህይወት መጻእቲ ወለዶታት ዝልምልም ድማ፡ ባህሎም እናተወርሰ ዘንጸፍልና ሰረት እናሰፍሐን እናማዕበለን ምስዝቕጽል ጥራይ እዩ።

ዜና ማሕበር

ሃማደኤ፡ ኣብ መበል 62 ኣኼባ ኮሚሽን ምዕባለ ደቂ-ኣንስትዮ

ወከልቲ ሃማደኤ ካብ 12 ክሳብ 23 መጋቢት 2018፡ ኣብ ኒው-ዮርክ - ሕቡራት መንግስታት ኣመሪካ ኣብ ዝተቓንዐ መበል 62 ኣኼባ ኮሚሽን ምዕባለ ደቀንስትዮ ብምስታፍ፡ ንኹነታትን ምዕባለን ደቀንስትዮ ኤርትራ ዝምልከት መብርሂ ኣቕሪበን። ኣብቲ "ብድሆታትን ዕድላትን ደቀንስትዮ፡ ኣብ ምሕያልን ማዕርነት ንምርግጋጽን ኣብ ገጠር ንዝርከባ ኣደታትን ኣሓትን" ብዝብል ቴማ ዝተኻየደ ኣኼባ፡ ሓላፊት ምምሕዳርን ፋይናንስን ሃማደኤ ወ/ሮ ዛይድ መስፍን፡ ንድሕረ ባይታ ኤርትራውያን ደቀንስትዮን ልዑል ኣበርክቶኣን ኣብ ቍጠባ ሃገርን ኣመልኪታ ሰፊሕ መግለጺ ኣቕሪባ። ኣብቲ ወከልቲ ናይ ልዕሊ 163 ሃገራት ዝተሳተፍኦ ኣኼባ፡ ወከልቲ ሃማደኤ ንደቀንስትዮ ኣብ ዘገድስ ዝተፈላለየ ኣርእስትታትን ጉዳያትን ብምልዓል ዘትየን። ኣብዚ ኣኼባ'ዚ ዝፍጠር ባይታን ዕድላትን፡ ብቐንዱ፡ ኣብ ምግምጋም ምዕባለታትን ገስጋስን ደቀንስትዮ ኣብ ኩሉ መዳያት፣ ማዕርነት ንምርግጋጽ ዝካየድ ጻዕርታት ምግላጽ፣ ዘጋጥሙ ብድሆታት ምልላይን ብሓባር ኳንካ ድማ ሓደ ዓይነት መዐየሪታትን ፖሊሲታትን ምሕንጻጽ፣ ኣብ ኩሉ ዓለም ዘለዋ ደቀንስትዮ ምሕያልን ንማዕርነት ምጽዓርን ምርግጋጽን ዝዓለመ እዩ።

ኤርትራ ኣብ 1995፡ 4ይ ዋዕላ በጂን ቻይና ብምስታፍ ኣብቲ ውዕል ዝፈረመት ሃገር ኮይና፡ ንምዕባለታት ደቀንስትዮ ኤርትራ ኣብ መዳያት ጥዕና፡ ትምህርቲ፡ ቍጠባ፡ ምውጋድ ድሑር ልምድታን ካልእን ዘሎ ገስጋስ ብዝምልከት፡ ብቐጻሊ ጸብጻባ ከተቕርብ ጸኒሓ ኣላ።

ብሃገራዊ ማሕበር ደቀ ኣንስትዮ ኤርትራ ዝተወደበ ምርኢት እግዝብሽን ተኻዪዱ

ብምኽንያት ጽንብል መበል 27 ዓመት መዓልቲ ናጽነት፡ ብሃገራዊ ማሕበር ደቀ ኣንስትዮ ኤርትራ ተወዲቡ ብስነ-ጥበበኛታት መንእሰያት ደቀ ኣንስትዮ ዝተዳለወ ምርኢት ቅብኣ፡ ቅርጺ-ቅርጻ፡ ምህዞን ሰንዓን፡ ብ18 ግንቦት 2018 ኣብ ኣዳራሽ ማእከላይ ቤት ጽሕፈት ሃማደኤ ቀሪቡ።

እቲ ብጸሓፊ ህዝባዊ ግንባር ንደሞክራስን ፍትሕን ኣቶ ኣልኣሚን መሓመድ ስዒድ ዝተኸፍተ ምርኢት፡ ንሰለስተ መዓልቲ ዝቐጸለ ኮይኑ፡ ላዕለዎት ሰበ-ስልጣን መንግስትን ግንባርን፡ ዕዱማት ኢጋይሽን ኣብ’ቲ ሞያ ዝነጥፉ መንእሰያትን ተዓዚቦሞ።

ሓላፊት ክፍሊ ምምሕዳርን ፋይናንስን ሃማደኤ መምህር ዛይድ መስፍን ኣብ ዝሃበቶ ሓበሬታ፡ እቲ ምርኢት ኣካል ናይ’ቲ በዓል ናጽነት ንምድማቕን ነቲ ኢጋጣሚ ተጠቒምካ ንተራን ኣበርክቶን ኤርትራዊት ጓል ኣንስተይቲ ኣብ ማሕበረ ቍጠባዊ መዳይ ንምጕላሕን ከም ዝኾነ ገሊጻ።

መምህር ዛይድ ኣስዒባ፡ ዕላማ’ቲ ብስነ-ጥበበኛታት ደቀ ኣንስትዮ ዝተዳለወ ምርኢት፡ ተሳታፍነት ደቀንስትዮ መንእሰያት ኣብቶም ንምርኢት ዝቐረቡ ዓውድታት ንምሕያል ከምዝኾነ ኣብሪሃ።

ተሳተፍቲ ብወገኖም፡ እቲ ዝቐረበ ምርኢት ኤግዝቢሽን ኣብ ማሕበረ ቁጠባዊ መዳይ ደቂ ኣንስትዮ ዓቢ ዝላ ዝፈጥርን ንጻዕርን ሓርኮትኮትን

ኤርትራውያን ደቂ ኣንስትዮ ድማ ዘጕልሕን ብምዃኑ ጠቒሶም፡ ከምዚ ዓይነት መደብ ብቐጻሊ ተሰሪዑ ክድፈኣሉ ተማሕጺኖም።

ብሉጽ ስራሓት ንዘቕረባ ዕዉታትን ኣብ’ቲ ኤግዝብሽን ዝተሳተፋን ድማ፡ ንመተባብዒ ተባሂሉ 60 ሽሕ ናቕፋ ገንዘባዊ ሽልማት፡ ካብ ፕረዚደንት ሃማደኤ ወ/ሮ ተኽኣ ተስፋሚካኤልን ካልኦት ሓለፍቲ ክፍሊ ናይ’ቲ ማሕበርን ተዓዲሉ።

ትምህርቲ

“ንግዜ ከም ገንዘብ’ የ ዝጽብጽቦ”

ሲስተር እልልታ ኣብርሃም

ነጋ ወልደገርግሽ

ግዜኡ ብግብእ ዘማሕድር ርጉእ ህይወት ይመርሕ። እቲ ርጉእ ህይወት ዝመርሕ ድማ ህድኣት ዝዓሰሎ ስድራቤት የማሕድርን ዕዉት ናብራ ይነብርን። ነዚ ተዘርዚሩ ዘሎ ኣምር ብልክዕ ዝማልእ ሰብ ክትረክብ ኣጸጋሚ እዩ። ግን ልዕሊ ልክዕ ዘማልኡ ክትረክብ ድማ ተኣምር እዩ። ሓንቲ ካብቶም ንግዜኦም ብግቡእ ዘምሓድሩ ዜጋታት እምበኣር ሲስተር እልልታ ኣብርሃም እያ። ምስ ሲስተር እልልታ ዝተገበረ ቃል መሕትት ይስዕብ።

◆ መእተዊ ክኾነና ታሪኽ ህይወት ብሓጺር ክትገልጽልና፧

ሲስተር እልልታ ኣብርሃም ሙብራህቱ እበሃል። ኣብ ኣስመራ ተወሊደ ዓብየ። ናይ መባእታ፡ ማእከላይን ካልኣይን ደረጃ ትምህርተይ ኣብ ቤት ትምህርቲ ይስሓቅ ተወልደመድህን (ገዛ ከኒሻ) ተማሂረ። ብድሕሪ’ዚ ኣብ ካልኣይ ደረጃ መልቀቒ ፈተና ተዓዊተ ናብ ቤት ትምህርቲ ነርስ ኣስመራ ተጸምቢረ። ካብ ቤት ትምህርቲ ነርስ ናይ ሰለስተ ዓመት ሞያዊ ትምህርቲ ብምክትታል፡ ካብ’ቶም ድሕሪ ናጽነት ናይ መጀመርታ ምሩቓት ነርስ ሓንቲ ብምኳን ኣብ ሰነ 1991 ተመሪቐ።

◆ ድሕሪ መመረቕታ ኣበይ ተመዲብኪ፧

ኤርትራ ኣብ ግንቦት 1991 ናጻ ድሕሪ ምውጻኣ፡ ንሕና ድሕሪ ሓደ ወርሒ ኣብ ሰነ 1991 ኢና ተመሪቕና። ከም ኩሉ ዜጋ ምስቲ ዝነበረ ውዕውዕ ናይ ናጽነት ስምዒት፡ ልዑል ወኒ ስራሕ ስለዝነበረኒ፡ ሽዑ ኣብ ዝኾነ ቦታ ናይ ኤርትራ ከይደ ንህዝበይ ከገልግል ቅርብቲ እየ ነይረ። ኣብ ሆስፒታል ኣቕርደት ድማ ተመዲበ። ናይ መጀመርያ ምስ ስራሕ ዓለም ዝተላለኹሉ ቦታ ሆስፒታል ኣቑርደት እዩ።

◆ ናይ መጀመርታ ተሞክሮ ስራሕ’ኪ ከመይ ነይሩ፧

ከም ሞያ ነርስ ጌሩ ዕግበት ዝፈጥረለይ ስራሕ የለን እንተበልኩ ምስ ምግናን ኣይቁጸርን ይኸውን። ከምቲ ኩልና እንፈልጦ፡ ቅድሚ ናጽነት ኣደታትን ህጻናትን ኤርትራ ሰኣን እኹል ክንክን ጥዕና ኣብ ከቢድ ሕማምን ናይ ሞት ሓደጋን ከም ዝነበሩ ዝርሳዕ ኣይኮነን። ኣብ ሆስፒታል ኣቕርደት ምስ ተመደብኩ ድማ ነቶም መሰረታዊ ክንክን ተነፊግዎም ዝነበሩ ኣደታትን ህጻናትን ምስ ብጾተይን መሳርሕተይን ጸገማቶም ኣብ ምፍዋስን ምውሓስን ለይትን ቀትርን ንሰርሕ ኔርና። ዝነበረና ናይ ስራሕ ምውህሃድን ፍቕርን ክዝክሮ ከለኹ ናፍቖት ይሰመዓኒ።

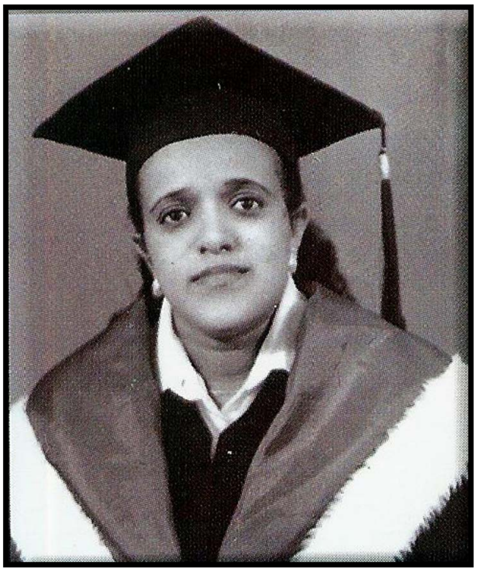

◆ ብድሕሪ’ዚ ናበይ ኣበልኪ፧

ከምዚ ኣቐዲመ ዝበልኩኻ ምስ ኣዴታትን ህጻናትን ምስራሕ ዝነበረኒ ፍቕሪ ዝያዳ እናሓየለን ኣብ ውሽጠይ እናሰረጸን ስለዝኸደ ድሕሪ ናይ ክልተ ዓመት ናይ ስራሕ ኣገልግሎተይ፡ ደረጃ ትምህርተይ ክብ ንምባል መወለዳን ነርስ ክመሃር ናብ ኣስመራ ተመሊሰ። ናይ ሓደ ዓመትን ሽዱሽተ ወርሕን ስልጠና ብምውሳድ ድማ እንደገና ብመወለዳን ነርስ ክምረቕ በቒዐ። ድሕሪ ምረቓ ኣብ ሆስፒታል ከረን በቲ ዘፍቅሮ ሞያይ መወልዳን ነርስ ንሸሞንተ ዓመታት ሰሪሐ። ቀጺለ ኣብ ጨንፈር ሚኒስትሪ ጥዕና ዞባ ዓንሰባ ንክልተ ዓመት ኣወሃሃዲት ጥዕና ፍርያምነት ኰይነ ኣገልጊለ። ካብኡ ናብ ኣስመራ ተቐይረ ሓላፊት ሆስፒታል ዕዳጋ ሓሙስ ኰይነ ንኽልተ ዓመት ኣገልጊለ። ሕጂ ድማ ኣብ ማእከላይ ቤት ጽሕፈት ሚኒስትሪ ጥዕና ኣብ ጨንፈር ነርሲን (Nursing Division) ተመዲበ ይሰርሕ ኣለኹ።

◆ ብናይ ርሕቀት ትምህርቲ ስኮትላንድ ካብ ዝርከብ ዩኒቨርሲቲ ዳንዲ (Dundee University) ቀዳማይ ዲግሪ ረኺብኪ ኢኺ። እስኪ ብዛዕባ ናይ ርሕቀት ትምህርትን ብደሃይታቱን ዝርዝር ኣቢልኪ ግለጽልና፧

ሚኒስትሪ ጥዕና ደረጃ ሰብ ሞያ ጥዕና ኣብ ምምሕያሽ ኣዝዩ ልዑል ኣበርክቶ ዝገብር ዘሎ ሚኒስትሪ እዩ። ኣነ ድማ ሓንቲ ናይዚ ዕድል ተጠቃሚት ክኸዉን ዝበቓዕኩ እየ። እቲ ሚኒስትሪ ዝፈጠረለይ ዕድል ትምህርቲ ብሓጎስ ተቐቢለ ናብ ዩኒቨርሲቲ

ዘእቱ መምዘኒ ፈተና ወሲደ ብምዕዋት ናይ ክልተ ዓመት ጽዑቕ ትምህርቲ ተኸታቲለ ትምህርተይ ብዓወት ዛዚመ። ብልክዕ ናይ ርሕቀት ትምህርቲ ኣዝዩ በዳሂ እዩ። ግን ኣነ ዝኣምነሉ ሓደ ነገር ኣሎ። ክትበጽሖ እትደሊ ዕላማ ወይ ራእይ ብድሆታት ከይሰገርካ ስለዘይብጻሕ ኢድካ ክትህብ የብልካን። ኣነ ዝገጥመኒ ብድሆታት ስዒረ ክወጽእ ኩሉ ጊዜ ንኣእምሮይ ቅሩብ እየ ዝገብሮ። እቲ ቀንዲ ዘድሊ ድማ ንግዜኻ ብግቡእ ምምሕዳር እዩ።

◆ ኣብነትዶ ምሃብክኒ፣

ኣነ ዝጥቀመሉ ዝነበርኩ ሜላ፡ ግዜ ኣብ ዝረኸብኩሉ ነቲ ክሽፍኖ ዘለኒ ትምህርቲ ቀልጢፈ ወዲአ፡ ነቲ ድሕሪኡ ዝመጽእ ኣቐዲመ ኣንቢበ ኣብኡ ዝወሃብ ስራሕ (Assignment) ሰሪሕካ ምጽናሕ እዩ። እዚ ሜላ'ዚ ዳርጋ ኣብ ኩሉ ህይወተይ ዝጥቀመሉ እዩ። ምኽንያቱ ጽባሕ ናይ ባዕላ እዋንን ግዜን ስለ ዘኹነት ዘጋጥመካ ነገር ኣይፍለጥን እዩ። ስለዚ ኩሉ ጊዜ ኣቐዲምካ ምድላዉ ዝመስልዎ የለን። ኣቐዲመ ኣንቢበን ሰሪሐን ይጸንሕ ብምንባረይ ካብ ብጾተይ ከይድሓርኩ በዲሂየ። ሓደ ከም ምኽንነይ መጠን ደቀይ እናኣለኹ፡ መንግስታዊ ስርሐይ እናሰላሰልኩ፡ ከምኡ'ውን ኣብ ማሕበራዊ ናብራ ከከም ኣድላይነቱ እናተሳተፍኩ እየ ጉዳይ ትምህርተይ ዝገብር ነይረ። ነዚ ኩሉ ገጢመ እናበዳህኩ ድማ፡ ካብቶም መማህርተይ ዓመት ቀዲመ ተመሪቐ። እዚ ተሞኩሮ'ዚ ኣብ ህይወተይ ዓቢ ነገር ምሂሩኒ እዩ ሓሊፉ። ከም ሰባት ይዕበ ይንኣስ ፈተና ኪጋጥመና ባህርያዊ እዩ። እቲ ዝመጽና ፈተናታት ግን መሊሱ ከብልሓናን ከጠንክረናን እምበር ናብ ዉድቀት ወይ ተስዓርነት ክመርሓና ኣይግባእን። ስለዚ ኣንፈትና ከይቀየርና ወይ ከተደናገርና ነቲ ክስዕረና ዝፍትን ፈተና ስዒርና ክንወጽእ ከም ዝግባእ ክንግንዘብ የድሊ። ንኹሉ ሰብ ድማ እዚ ዓይነት መልእኽቲ ከመሓላልፍ እደሊ።

◆ ትምህርትኺ ብልዑል ነጥቢ ትዛዝምዮ ኔርኪ። ብልጫኺ ኣብ ምንታይ እዩ፣

ግዜ ብግቡእ ኣመሓዲረ ይጽዕር ብምንባረይ ጥራይ እዩ ክኸውን ዝኽእል። ካልእ ፍልይ ዝበለ ምስጢር የብለይን። ኣነ ንግዜ ከም ገንዘብ ስለ ዝጵብጽቦ ልዕሊ ዝኾነ ቀዳምነት ሂበ እየ ዝዋስኣሉ። ግዜ ዘይብለይ ወይ ግዜ እንድየ ስኢነ ዝብሉ ክሰምዕ ከለኹ ይገርመኒ እዩ። ኣነ ነዚ ኣበሃህላ'ዚ ኣይቅበሎን እየ። ግዜይ ብግቡእ ስለዘመሓድር ዝመደብክዎ ስራሕ ኣብ መፈጸምታኡ ከብጽሖ ጸገም የብለይን። በዓልቲ ሓዳር፡ ኣደ ቆልዑን ሰራሕተኛ መንግስቲን ከም ምኳነይ መጠን ከማልኦ ዘለኒ ስራሕ ብዙሕ እዩ። ይኹንምበር ግዜይ ብግቡእ ኣከናዊነን ኣጣሚረን ክኸይድ ፍጹም ኣይጽግመንን እዩ። ኣብ ዝሰርሓሉ ኣሃዱ ዝተዋህበኒ ስራሕ ብግቡ ይፍጽም፡ ደቀይ ትምህርቶምን ካልእ ኣካይዳኦምንን ይከታተል፡ ከማልኦ ዘለኒ ግዴታታት ማሕበራዊ ህይወት ድማ ግዜ ሂበ ይሳተፎ።

◆ ብዛዕባ ኩነታት ደቅኽን ሓዳርክን ገለ በልኒ፣

ኣብ 1997 ሓዳር መስሪተ። ክልተ ኣዋልድን ሓደ ወድን ደቂ ኣለዉኒ። እታ ዝዓበየት ጓለይ ተመሃሪት ዩኒቨርሲቲ ክትከውን ከላ፡ እቶም ክልተ ትሕቲኣ ዘለዉ ድማ እታ ጓል ተመሃሪት ሰከንደሪ ምንኣሳ ድማ ናይ ጁኒየር ተማሃራይ እዩ። ኣብ ትምህርቶምን ኣካይድኦም ድማ ኣዝዮም ምስጉናት ተመሃሮ እዮም።

◆ ምስ ዘለኪ ከቢድ ስራሕን ምእላይ ሓዳርን፡ ስነ ጽሑፍ ከመይ ጌርኪ ተርኪብሉ?

ናይ ስነ ጽሑፍ ስርሐይ ኣብ እዋን ለይቲ ካብ ሰዓት 11፡00 ክሳብ 1፡30 ኣብ ዘሎ ግዜ እየ ዝዓሞ። እዚ ጠቒሰዮ ዘለኹ እዋን እቲ ኣነ ኣዝየ ዝመርጾ ግዜ እዩ። ካብ ኩሉ ስርሒይ ዘዕርፈሉን ጽምዋ ብሙኳኑን ምሉእ ቀልበይን ኣእምሮይን ዝገዝእ ብሉጽ ግዜ ገይረ እየ ዝቖጽሮ።

◆ ናይ ምጽሓፍ ልምዲ ብኸመይ ኣጥሪኺ?

ናይ ምጽሓፍ ልምዲ ዘጥረኹ ካብ ወላድየይ ነፍሲሄር ኣብርሃም መብራህቱ እዩ። ወላድየይ ኣዝዩ ተዋዛያይን ቁምነገረኛን እዩ ነይሩ። እትደልይዮ ነገራት ብጽሑፍ ሕተትኒ ይብለኒ ነይሩ። ኣነ ድማ ሕቶታተይ ብጽሑፍ ከቕርበሉ ሓኾት ክብል ይዉዕል ነይረ። ነቲ ቀትሪ ዝጸሓፍክዎ ካብ ስራሕ ምሸት ገዛ ምስ ኣተወ ይህቦ እሞ ሓንሳብ ተረዲኡኒ ኣሎ ኢሉ ይቕበለኒ፡ ሓንሳብ ድማ ኣይተረድኣንን ዳግማይ ጽሓፍዮ ይብለኒ። ድገምዮ ክብለኒ ከሎ ሕርቕ ይብል ነይረ። እንተኾነ ግን ንወላድየይ ከኾርዮን ክሕርቐን ስለ ዘይነበረኒ ከይፈተኹ ኣወቓቒበ የቕርበሉ ከም ዝነበርኩ እዝክር። ብተወሳኺ ድማ ኣብ ቤት ትምህርቲ ኣብ ግጥምን ድራማን ይነጥፍ ምንባረይ ንኽጽሕፍ ተወሳኺ ድርኺት ኮይኑኒ እዩ።

◆ ክሳብ ሕጂ ክንደይ መጻሕፍቲ ጽሒፍኪ ኣሎኺ?

ኣብ ዉሽጢ እዚ ሓሙሽተ ዓመት ክልተ መጽሓፍቲ ኣዳልየ ናብ

ህዝቢ ዘርጊሐየን ኣለኹ። ኢታ ቀዳመይቲ መጽሓፈይ “ክንክን ጥዕና ኣብ ግዜ ጥንሲ፡ ሕርስን ድሕሪ ሕርስን” ትብል እያ።

◆ ነዛ መጽሓፍ ክትጽሕፊ ዝደረኸኪ እንታይ ነይሩ? ዕላማኺ'ኸ?

ከም መወልዳን ነርስ ኰይነ ምስ ኣደታት ንነዊሕ ዓመታት ኣብ ርእሲ ምስርሐይ ንባዕለይ ብመስርሕ ሕርሲ ሓሊፈ ዉሉዳት ክሓቁፍ ዝበቓዕኩ ኣደ እየ። እዋን ጥንሲ፡ ሕርስን ድሕሪ ሕርስን ኣሰካፊን ኣሻቓሊን እዩ። ኣብቲ ስራሕ ብዙሕ ተሞክሮ እየ ቀሲመ። ስለ ዝኾነ መረዳእታ ንምስፋሕ ሓጋዚት እንተኾነት ኢለ ነታ መጽሓፍ ከዳልዋ ተበጊሰ። ዕላማይ ድማ ንነፍሰ ጾራትን ሓራሳትን ኣብ ዝሓለፍኦ ነዊሕ ናይ ጥንሲ ግዜ፡ ሓጺር መድረኽ ሕርስን ድሕሪ ሕርስን ጥዕናአንን ጥዕና ዉላደንን ዝተማልአ ክኾነለን ብዘለኒ ምንዮት፡ ዘላትኒ ፍልጠት ከይበቕቕኩ ከካፍለን ስለዝደለኹ እየ።

◆ ሓፈሻዊ ትሕዝቶን ዕላማን መጽሓፍ ክንክን ኣብ እዋን ጥንሲ፡ ሕርስን ድሕሪ ሕርስን እንታይ እዩ፧

ዕላማኣን ትሕዝቶኣን፡ ጥዕና ኣደን ህጻንን ናብ ምውሓስ ዘቕንዐ እዩ። መስርሕ ወሊድ ብኣካላት ኣደታት ዝፍጸም ብምዃኑ፡ ከለን ኣደታት ኣፍልጠአን ኣበሪኸን ጥዕናአንን ጥዕና ደቀንን ከውሕሳ ዘድሊ ምኽርታት እትልግስ መጽሓፍ\ያ። ምስቲ ሚኒስትሪ ጥዕና ኣብ ኣደታትን ህጻናትን ፍሉይ ኣተኩሮ ገይሩ ዘሰላስሎ ዘሎ ስራሕ፡ እዛ መጽሓፍ እዉን ነዚ መደብ'ዚ ኣብ ምዕዋት ምቕሉል ኣበርክቶ ክትገብር ትኽእል እያ ዝብል እምነት ኣለኒ።

◆ እንታይ ግብረ መልሲ ረኺብኪ?

ኣዝዩ ጽቡቕ። ብዙሓት ዘንበብኦ ወይ ዘንበብዎ ብመገዲ መራኸቢታት (ኢመይል፡ ተሌፎን) ኣዝያ ኣገዳሲት መጽሓፍ ምዃና ንቀጻሊ ድማ ካልእ ክሰርሕ ኣተባቢያሙኒ እዮም። ዘንበብኦ ነፍሰጾራትን ሓራስትን፡ ኣፍልጥኦን ኣብ ምብራኽ ኣዝያ ከም ዝሓገዘተን ገሊጸናለይ እየን። ነዛ መጽሓፍ ዘንበቡ ካብ ብሄረ ትግረ፡ ኩናማን ናራን እውን ብቛንቋኦም ክትርጎም ሓቲቶሙኒ። ናብ ካልኦት ቋንቋታት ምትርጓማ ዘለዎ ኣገዳስነት ተገንዚበ ድማ ጠለቦም ተቐቢለ ከም እትትርጎም ጌረ። ድሕሪ ሕትመት ድማ ኣብ ዞባ ጋሽ ባርካ ብምኻድ ኣላልየያ።

◆ ካልኣይቲ መጽሓፍኪ “ፍርያምነት ብመደብ እትብል” እያ፡ እንታይ ማለት እዩ?

እዛ “ፍርያምነት ብመደብ” እትብል መጽሓፍ፡ መቐጸልታ ናይታ ቀዳመይቲ እያ። ዝተቐራረበ ጥንሲ ኣብ ኣደን ህጻንን ጥዕናዊ ሃስያ ስለዘለዎ ብመደብ ምውላድ ዘለዎ ረብሓታት እትምህር እያ። ፍርያምነት ብመደብ፡ መጻምዲ ዝተቐራረበ ጥንሲ ኣወጊዶም ኣብ ኣወላልዳ መደብ ክገብሩ እትሕብር መጽሓፍ እያ። ብመደብ ኣብ ምውላድ ቀንዲ ተጠቀምቲ ኣደን ህጻንን እዮም። ኣደ ጥዕናኣ ክተውሕስ ህጻናት ድማ ግቡእ ስነ ኣእምሮኣዊን ኣካላዊን ዕቤትን ምዕባለን ክህልዎም ስለዝሕግዝ።

◆ ርድኢት ሕብረተሰብና ኣብ ፍርያምነት ብመደብ ከመይ እዩ ትብሊ?

ፍራይምነት ብመደብ፡ ኣሉታዊ ሳዕቤን ኣለዎ ወይ ኣገዳሲ ኣይኮነን ዝብል መረዳእታ ዘለዎም ኣይስኣኑን። ፍርያምነት ብመደብ ማለት ግን ወሊድ ምቁጽጻር ወይ ቆልዑ ምዉሓድ ማለት ኣይኮነን። ዝኾነ ሰብ፡ ብግቡእ ክዕብዮም ዝኽእል እንተኾይኑ ክንድ'ቲ ዝደልዮ ብዝሒ ክወልድ ይኽእል እዩ። እንተኾነ ግን እቲ ኣገባብ ኣወላልዳ ጥዕና ኣደን ህጻንን ዘይሃሲ ክኸውን ይግባእ፡ ቆልዑ ብውሑዱ ናይ ክልተ ዓመት ፍልልይ ክህልዎም ንጥቕሞምን ጥቕሚ ኣደን እዩ። ነዚ ኣፍልጦ'ዚ ንምዕባይ ካብ ዝብል ድማ እየ ነዛ መጽሓፍ ዘዳለኽዋ።

◆ ብሕጂ ክትጽሕፍዮም ትሓስቢ መጽሓፍቲ'ኸ ኣለዉ'ዶ?

ብርግጽ እምበር! ኣነን ስነ ጽሑፍን ፍጹም ኣይንፈላለን ኢና። ሕጂ ብናተይ ፈጠራዊ ክእለት ዘዳልዋ ጥዕናዊ መልእኽቲ ዝሓዘት ድርሰት ክትህልወኒ እያ።

◆ ኣደ መንበር ሃማደኤ ጨንፈር ሚኒስትሪ ጥዕና ምዃንኪ እውን ሰሚዔ ኣለኹ። ብዛዕባኡ እንታይ ትብልና?

ምስተን ኣብ ሚኒስትሪ ጥዕና ዝርከባ ደቀንስትዮ ኣሕዋተይ ዝነጥፈሉ ዕማም እዩ። ብዙሕ ንጥፈታት ድማ ንሰላስል ኢና። ሚኒስትሪ ጥዕና ቅድሚ 10 ዓመት ይኸዉን ኣደ ቈልዑ ደቀን ዘጽንሓሉ ቦታ ኣብ ሆስፒታል ኦሮታ ከምዘዳለወ ዝፍለጥ እዩ። እንተኾነ ምስቲ ዘሎ ብዝሒ ደቀንስትዮ እኹል ስለዘይኮነ፡ ኣብ ኩለን ሆስፒታላትን ትካላት ጥዕናን ክተኣታቶ ጻዕርታት ነካይድ ኣለና። ከምዚ ዓይነት ኣገልግሎት ደቀንስትዮ ኣብ ስራሕ ዓለም ተወዳዳርቲ ንክኾና ዝሕግዝ እዩ። ብሰንኪ ወሊድ ካብ ስራሕ ከይበኾራን ከይጽገማን ብርጉእ መንፈስ ንኽሰርሓ ተባሂሉ እዩ። ጓለንስተይቲ ድሕሪ ሕርሲ ዉላደይ መን ክሕዘለይ ወይ ምስ መን ክገድፎ ብማለት ክትሓስብን ክትጽገምን እንተድኣ ኮይና፡ ስድራቤትን መንግስትን ብልዑል ወጻኢታት ኣምሂሮማ ከብቅዑ፡ ካብ ስራሕ ተኣልያ ኣብ ምዕባይ ቈልዑ እያ ክትጽመድ። እዚ ነታ ስድራቤትን ሃገርን ዓብዪ ክሳራ እዩ። ስለዚ ኣብ ኩሉ ትካላት ‘ደይ-ኬር’ ክህሉ ኣዝዩ ኣገዳስን ነታ ጓለንስተይቲ ኮነ ንትካልን ሃገርን ዘርብሕን እዩ።

◆ ክተማሓላልፍዮ እትደልዪ መልእኽቲ እንተሎ ዕድል ክህበኪ?

ግዜ መፍትሕ ኩሉ'ዩ። ስለዚ፡ ብፍላይ መንእሰያት ደቀንስትዮ ንግዜኣ ብግቡእ ክጥቀማሉ እላበወን። ብምቕጻል፡ ኩሉ መዳያዊ ዕብየት ደቀንስትዮ ንምሕያል ኣብ ዝግበር ዘሎ ጻዕሪ፡ ነፍሲ-ወከፍ ዜጋ ኣብ ጎድኒ ሃማደኤ ተሰሊፉ እጃሙ ከበርክት ኣዘኻኽር። ተመኩሮ ንኽካፍል ንዘተገበረለይ ዕድመ ድማ ብልቢ ኣመስግን።

ጥዕና

ሕማም ግርጻን - ሰላሕታዊ ስግኣት ጥዕና

ሳሙኤል ገ/ብርሃን

ሕማም ግርጻን ብብዝሒ ዝርአ ሓደ ካብ ሕማማት ኣፍ እዩ። የጉዳስ ቅልጡፍ ምልክት ዘርኢ ሕማም ኣይኮነን። ቡቲ ሰላሕታዊ ዝኾነ ሓደገኛ ጉድኣቱ እዩ ዝያዳ ዝፍለጥ። ኢንተርናሽናል ዴንታል ጆርናል ዘርእስቱ መጽሔት ንሕማም ግርጻን ማዕረ እቲ "ኣብ ጥዕና ህዝቢ ኣመና ኸቢድ ጸገም" ዘስዕብ ካልኦት ሕማማት እዩ ዚሰርዖ። እቲ ጽሑፍ ኣስዕብ ኣቢሉ ከም ዝገለጾ: ሕማም ኣፍ "ኣብ ውልቀ ሰባትን ኣብ ማሕበረ ሰብን ስቓይን መከራን ዘስዕብ ከምኡ እውን ንንጥፈታት ዝዓማትን ህይወት ዘበላሹን ስለ ዝኾነ: እቲ ዘሕድሮ ጽልዋ "ኣዝዩ ኸቢድ" እዩ። ስለዚ: ብዛዕባ'ዚ እናበዝሐ ዝመጽእ ዘሎ ሕማምዚ ምምሃያጥ ኣገዳሲ እዩ።

ሓበሬታ ብዛዕባ ሕማም ግርጻን

ሕማም ግርጻን እተፈላለየ ደረጃታት ኣለዎ። ኣብቲ ጂንጂቫይተስ ዝበሃል ናይ መጀመርታ ደረጃ: ግርጻን ክሓብጥ ይጅምር። ናይዚ ደረጃዚ ምልክት: መድመይቲ ግርጻን ኮይኑ: ስኒ ብብራሽ ወይ ዝኾነ መጽረዪ ክጸሪ እንከሎ: ወይ ድማ ብዘይ ዝኾነ ይኹን ምኽንያት ክደሚ እንከሎ ኪጋጥም ይኽእል።

ካልኣይ ደረጃ ሕማም ግርጻን: ፐሪዮዶንታይተስ ይብሃል። ኣብዚ ደረጃዚ: ንኣስናን ዝደግፍ ዓጽምን ኣካሊትን (ቲሹ) ግርጻን ክጉዳእ ይጅምር። ሕማም ግርጻን ኣብዚ ደረጃዚ ከምዝበጽሐ ዝሕብር ምልክት ኣብ ኣፉን ዕርብቱን እዩ ዝርአ። ገለ ምልክታት ናይዚ ደረጃዚ: ኣብ ግርጻን ዝፍጠር ከፉት ቦታ: ምንቅራፍ ኣስናን: ኣብ መንጎ ኣስናን ዝፍጠር ከፉት ቦታን ሕማቕ ጨና ኣፍን: ምህዳም ግርጻንን መድመይቲ ግርጻንን እዩ። ምህዳም ግርጻን: ግርጻን ካብ ኣስናን ንድሕሪት ክሃድም እንከሎ ዝኽሰት ኮይኑ ከምዚ ምስዘጋጥም ኣስናን ዝነውሐ መሲሉ ይርአ።

ጠንቂ ሕማም ግርጻንን ሳዕቤኑን

ሕማም ግርጻን ብቐሊሉ ከም ዝሕዘካ ዝገብሩ ሓያሎ ረቛሒታት ኣለው። ሓደ ካብቲ ልሙድ ረቛሒታት: እቲ ኣብ ኣስናንና ብባክተርያ ዝፍጠር ረቂቕ ሽፋን እዩ። እዚ ረቂቕ ሽፋን'ዚ እንተዘይተኣልዩ: እቶም ባክተርያ ንግርጻንና ከምዝሓብጥ ክገብርዎ ይኽእሉ እዮም። እዚ እናቐጸለ እንተኸይዱ ድማ: ኣብ መንጎ ግርጻንናን ኣስናንናን ከፉት ቦታ ስለዝፍጠር: እቲ ብባክተርያ ዝመልአ ሽፋን ኣብቲ ከፉት ከዓቢ ይኽእል። እቶም ባክተርያ ኣብ ትሕቲ ግርጻንና እንተበጺሖም: እቲ ሕበጥ እናቐጸለ ይኸይድ። እቲ ንኣስናንና ዝድግፎ ዓጽምን ኣካሊት ግርጻንን ድማ ኣመና ይጉዳእ። ኣብ ውሽጣዊን ደጋዊን ግርጻን ዝርአ ረቂቕ ሽፋን ባክተርያ እናተረረ ክኸይድ እንከሎ: ንኣስናንና ከምዝብዕክኽ ዝገብሮ ታርታር ዝበሃል ሽፋን ከወጽእ ይኽእል። ታርታር ብባክተርያ እተሸፈነ ኮይኑ: ተሪርን ኣብ ስኒ ዝጠብቕን ስለዝኾነ: ልክዕ ከምቲ ኣብ ላዕሊ ዝጠቐስናዮ ረቂቕ ሽፋን ባክተርያ ብቐሊሉ ክለግስ ኣይክእልን። በዚ ምኽንያትዚ: እቶም ባክተርያ ብቐጻሊ ንግርጻንና ክጎድእዎ ይኽእሉ።

ከም ጠንቂ ሕማም ግርጻን ጌርካ ክጥቀስ ዝኽእል ካልእ ረቛሒታት እውን ኣሎ። እዚ ከኣ: ኣፍካ ብግቡእ ዘይምጽራይ: ንስርዓተ ምክልኻል ሕማም ዘዳኽም መድሃኒት ምውሳድ: መጥቃዕቲ ቫይረስ: ውጥረት: ከቢድ ሽኮርያ: ምብዛሕ ኣልኮላዊ መስተ: ምጥቃም ትምባኾ: ብምኽንያት ጥንሲ ዘጋጥም ምልውዋጥ ሆርሞናት የጠቓልል።

ሕማም ግርጻን ካልእ ሳዕቤን እውን ክህልዎ ይኽእል። ብሰንኪ ሕማም ግርጻን ኣፍካ ዘቖንዝወካ እንተ ኾይኑ ወይ ከኣ ስኒ እንተ ኣስዲድካ: ምግቢ ብግቡእ ክትሓይኽን ባህ ኢሉካ ክትበልዖን ኣይትኽእልን። ዘረባኻን መልክዕካን እውን ክበላሾ ይኽእል። ብዘይካ'ዚ: መጽናዕትታት ከምዘመልክትዎ: ክንክን ጽሬት ኣፍ ምስ ሓፈሻዊ ጥዕናና ኣዝዩ ዝተተሓሓዘ እዩ።

መርመራን ሕክምናን ሕማም ግርጻን

ሕማም ግርጻን ከምዝሓዘና ብኸመይ ንፈልጥ? ገለ ካብቲ ኣብዚ ዓንቀጽ'ዚ እተገልጸ ምልክታት ምስ እንርኢ: ብዛዕባ ጥዕና ግርጻን ክፈልጥ ንዘኽእል ክኢላ ሓኪም ስኒ ምምኻር ከድሊ እዩ።

ሕማም ግርጻን ክሓዊ ይኽእል'ዶ? ኣብቲ ናይ መጀመርታ ደረጃ እንተሃሊዩ: ብርግጽ ክሓዊ ይኽእል እዩ። ናብቲ ፐሪዮዶንታይተስ ዝበሃል ደረጃ እንተበጺሑ ግና: ነቲ ኣብ ከባቢ ስኒ ዘሎ ዓጽምን ኣካሊትን ብዝያዳ ንኸይጉድኦ ምጥንቃቕ እዩ ዘድሊ። ክኢላታት ሓካይም ስኒ: ነቲ ኣብ ስኒ ዝጠብቕ ኣብ ላዕለዋይን ታሕተዋይን ግርጻን ዝርአ ረቂቕ ሽፋን ባክተርያ: ብፍሉይ መሳርሒ ገይሮም የልግስዎ እዮም።

ዋላ'ውን ኣብ ከባቢና ክኢላታት ሓካይም ስኒ እንተዘየለው: ነዚ ሰላሕታዊ ግናኸ ኣመና ሓደገኛ ዝኾነ ሕማም ክንከላኸሎ ንኽእል ኢና። ግቡእን ስሩዕን ክንክን ጽሬት ኣፍ ከኣ: ካብ ሕማም ግርጻን ክትከላኸልሉ እትኽእል ዝበለጸ መገዲ እዩ።

ቁጠባ

“ርእስኻ ምኽኣል ጎይታ ነብስኻ ምዃን”

ሓረስታ ኣዜብ ጸጋይ

ዮሴፍ ሃይለማርያም

ካብ ንእስነታ ጀሚራ ርእሳ ንኽትክእል ውትሩ ምስ ጸዓረትያ። ነቲ ጸዕራ ትምህርትን ስልጠናን ስለዝወሰኸትሉ ከኣ፡ ሎሚ ናታ ፋብሪካ ከፊታ ሓንቲ ካብተን ኣብ ውሽጢ ሃገር ዘለዋ ብቑጠባ ዕዉታት ደቀንስትዮ ክትከውን በቒዓ ኣላ። መጽሔት ኣግእዞ ምስኣ ዝገበረቶ ዕላል ይስዕብ።

*ብድሕሪ ባይታኺ ክንጅምር?

- ኣዜብ ጸጋይ እበሃል። ኣብ ኣስመራ ተወሊደ ዓብየ፡ ክሳብ 12 ክፍሊ’ውን ተማሂረ። ብድሕሪ’ዚ ብመርዓ ናብ ኣዲስ ኣበባ ኸይደ፡ ምስ ኢንጂነር ሚካኤል ጸጋይ ቃል-ኪዳን ኣሲረ። ኣብኡ ዩኒቨርሲቲ ጀሚረ’ኳ እንተነበርኩ፡ ብዝተፈላለየ ምኽንያት ትምህርተይ ኣቋሪጸ ናብ ቁልዑ ምውላድ’የ ዘንበለ። ኣብርሃምን ነባይን ዝበሃሉ ክልተ ውሉድ ድማ ወሊደ።

*ዝያዳ ብምፍራይ ደርሁ ኢኺ ትፈለጢ’ም፡ መዓስን ብኸመይን ጀሚርክየ?

ኣብ ኣዲስ ኣበባ፡ ቈልዑ ምስ ወለድኩ፡ ኣብ ገዛ ኮፍ ኢለ ክውዕል ኣይመረጽኩን። ደቀይ እናሓብሓብኩ፡ ቅዲ ክዳን ተማሂረ። ከም ግርምብያለታትን ካልእን እናሰፈኹ ድማ ንቤተይ ይሕግዝ ነይረ። በዚ ግን ኣይዓገብኩን። ‘ኣዕሩኽተይን መማህርተይን ትምህርቶም ቀጺሎም ኣነ ግን ድሕሪት ተሪፈ’ ብምባል፡ ናብ ተግባረ-ኢድ ኣትየ፡ ብንድፊ ከኣ (drafting) ተመሪቐ። ሕጂ’ውን እቲ ደገ ደገ እናበልኩ ብሞያይ ሰሪሐ ዝረኸቦ ዝነበርኩ ረብሓ ስለዘወሓደኒ ኣይዓገብኩን። “ከም ኣደ፡ ደቀይ ክሓቑፍ፣ ምስኡ ድማ ርእሰይ ክኽእል ኣለኒ” ብምባል፡ ክሳብ ሽዱሽተ ሚእቲ ደርሁ ሒዘ፡ ኣብ ቀጽሪ ገዛይ ምፍራይ ደርሁ ጀሚረ። ኣብ መነባብሮይን ደቀይን እጃመይ እናገበርኩ ድማ ንነዊሕ እዋን ቀጺለ። ናጽነት ምስ ኮነ፡ ኣብ 1993 ምስ ደቀይን በዓል ቤተይን ንሃገርና ኣቲና። ነቲ ኣብ ኣዲስ ኣበባ ዝጀመርኩዎ መፍረ ደርሁ፡ ኣብ ደባርዋ መሬት ተዋሂቡኒ፡ በተን ካብ ‘ዱባል ሃርቨስት’ ዘምጻእኩወን 2 ሽሕ ደርሁ መበገሲ ጌረ ኣብ መፋርቕ 2004 ጀሚረዮ።

◆ መፍረ ደርሁ’ም ከመይ ረኺብክዮ? ረቢሕክሉዶ?

ኣብ ደባርዋ ዝሰራሕኩዎ ገዛ ደርሆ ጽቡቕዩ ተሰማሚዑወን። ኣብ ርእሲኡ ልዑል ፍቕሪን ድልየትን ናይ ደርሁ ስለዝነበረኒ፡ ነቲ ስራሕ ብዝስርዓት ሒዘዮ። በዚ ተተባቢዐ ከኣ፡ ኣብ ለካቲት 2005፡ ሓደ መዓልቲ ዝዕድመአን 20 ሽሕ ‘ቀዳማይ ትውልዲ’ ናይ ዝተባህላ ደርሁ ጨቓቑት፡ ምስ ኩሉ ቫይታሚናትን ሚነራላትን ካብ ሆላንድ ኣምጺአ። ንዓታተን ኣዕቢየን ኩቲበን ከኣ፡ 4 ሽሕ ንዓይ ኣትሪፈ፡ እተን ዝተረፋ ንህዝቢ ሸይጠየን። ምኽንያቱ፡ ድሌተይ ህዝቢ ምሳይ ከዓቢ ኣለዎ ስለዝበልኩ። ኣብ ግንቦት 2005 ድማ፡ እንደገና 20 ሽሕ ዝወልዳ 6 ሽሕ ድማ ናይ ስጋ ደርሁ ኣእትየ። ኣብ’ዚ’ውን ንዓይ 4 ሽሕ ኣትሪፈ ንህዝቢ ሸይጠየን። እተን ናይ ስጋ ግና ቅልጡፋት ስለዝኾና፡ ሓሪደ ናብ ዓበይትን ንኣሽቱን ሆቴላትን ኣብያተ መግብን ሸይጠየን። እዚ ሽዑ ኣብ ምርግጋእ ዕዳጋ ናይ ብሓቂ ኣበርክቶ እንብር ነይረ ኢለ ይኣምን። ብቑጠባ’ውን ጽቡቕ ስጕመ። ኣብ ጥቅምቲ 2005 ግን፡ ሕማም ኣዕዋፍ (በርድስ ፍሉ) ኣብ ዓለም ስለዝተኸሰተ፡ ከይሓማ ተባሂሉ 8 ሽሕ ደርሁ ከጥፍአን ተሓቢሩኒ። ኣብ’ቲ ሽዑ ግዜ ግን ክንደኣን ዝኾና ደርሁ ካብ ሆላንድ እጽብ ስለዝነበርኩ፡ ሓያል ብድሆዩ ኮይኑኒ። እንተኾነ፡ ምስ ዝምልከቶ ኣካል ብምርድዳእ ካብ ኣዕዋፍን ካልእን ተኸላኺለ ወሺየየን። ዝተፈጥረ ጸገም ድማ ኣይነበረን። ማዕረ ማዕረ’ዚ ‘እንቋቑሖ ሆላንድ ሕማም ስለዘለዎ ከይብላዕ’ ዝብል ወረ ስለዝተጋወሐ፡ ከባቢ 180 ሽሕ እንቋቑሖ ዝነበረ ስኢኑ ክጕሕፎ ተገዲደ። ምሕማም ናይቲ እንቁቑሖ ብዝምልከት ብክኢላታት ዝተረጋገጸ’ኳ እንተዘይነበረ፡ ብሰንኪ’ቲ ዝንዛሕዝነበረ ወረ ብዙሕ’የ ከሲረ። በቲ ዘጋጠመኒ ናይ ዕዳጋ ጸገም ግን ተስፋ ኣይቈረጽኩን፡ ‘ካልኣይ ትውልዲ’ ዝተባህላ ጨቓቑት ካብ ከረን ኣምጺአ ከኣ ቀጺለ። እንተኾነ፡ ከምቲ ዝደለዮ ስለዘይሰጕምኩ፡ ማዕረ ማዕረኡ ምርባሕ ከብቲ ጀሚረ።

ብምኽንያት ሕጽረት ቀለብ ደማ መፍረ ደርሁ ኣብ 2009 ኣቋሪጸዮ።

***ኣደታት ደርሁ ኣፍርየን ሂወተን ከልውጣ ይኽእላየን ትብሊ'ዶ?**

- ደርሆ ተጠንቂቕካ እትተሓዝ እንስሳ'ያ። እንተደኣ ብስርዓት ሓሊኺያን ተኸናኺንካያን፡ ሂወት ስድራቤታት ኣብ ምልዋጥ ናይ ብሓቂ ውጽኢታዊት'ያ። ደርሆ ቅርሺ ንዓኣ ትበልዕ፡ ቅርሺ ደማ ንዓኻ'ያ ትህበካ። ኣደታት ኣብ ዝ ደርሁ ኣፍርየን፡ ኣመንግባ ደቀን ክቕይራ ይኽእላ'የን። ደርሆ እንተደኣ ሓሚማ ግን ዕድል ከይሃበት፡ ብዙሕ ክሳራታት'ያ እተውርደልካ። ስለዚ፡ ኣማዕዲኻ ወይ ብወንጭፍ እትሕሎ እንስሳ ስለዘይኮነት፡ ብቐጻሊ ምስኣ ክትህሉን ኑብሰኻ ክትውፍየላን ኣለካ። ልዕሊ ኹሉ ራሕሲ ስለዘይትፈቱ፡ ቦታኣ ከሉ ግዜ ንቑጽ ክኸውን ኣለዎ። ስለዚ፡ መፍረ ደርሁ ኣርባሒ'ኳ እንተኾነ፡ ምሕደራኡ ግን ልዑል ጥንቃቐን ተወፋይነትን ዝሓትት'ዩ።

*** ምርባሕ ከብትን ምማስራሕ ውጽኢት ጸባንከ ከመይ ረኺብኪዮ?**

መፍረ ደርሁ እናንደለኒ ብዝኸደ፡ ኑቲ ናይ ደርሁ ገዛ ጉዒፈዮ ክወጽእ ኣይመረጽኩን። ክልተ ከብቲ ሒዘየ፡ ንምርባሕ ከብቲ ኣብ 2007 ጀሚረዮ። በዚ ተተባቢዐ፡ ካልኣት ሓሙሽተ ከብቲ'ኳ እንተወሰኽኩ፡ ጸባ በዚሒ ምሻጡ ኣብዩኒ። ክሳብ ንኣስመራ ምስዳድ ጀሚረ'ውን ክጥዕመኒ ኣይከኣለን። "ባዕለይ ዘይምስርሖ" ዝብል ሓሳብ ስለዝመጽኣኒ ከኣ፡ ምስ ሆላንዳውያን ክኢላታት ተረዳዲአ፡ ብዘዕባ መስርሕ ምፍራይ ርጎእን ሞሰረላን ብግቡእ ተማሂረ። ቡቲ ዝቐሰምክዎ ሞያ ተሓጊዘ ምፍራይ ርጎእ ጀሚረ፡ ጸቡቕ ከኣ ሰጉሙ። ብሰንኪ ስእነት መዓሸጊ ግን ኣይቀጸልክዎን። ዘፍርዮ ዝነበርኩ ጸባ ደማ ዝጉብሮ ጠፊኡኒ። ኣብ መወዳእታ፡ ኣብርሃም ወደይ ናብ ሆላንድን ዓዲ ጥልያንን ከይዱ ብኣሰራርሓ ቺዝ (Cheese processor) ሰልጢኑ ወረቐቱ ሒዙ መጺኡ። በዚ ከኣ፡ ንጸባና ናብ ዝደለናዮ ዓይነት ውጽኢት ጸባ ናብ ምምስራሕ ደረጃ ክንሰጋገር ክኢልና። ኣብ ከባቢ መንደፈራን ደባርዋን ዘለዉ ኣፍረይቲ ጸባ ካብ 2012 ጀሚርም፡ ኣብ ደቀምሓረ ዘለዉ ኣፍረቲ ጸባ ካብ 2016 ጀሚርም፡ ሎሚ ዓመት ድማ ናይ ባሕሪያ፡ ናይ ኮርባርያን ናይ ኮርፖረሽን ጥሪትን ዘራእትን ኤርትራ ጸባ፡ ኣብ ትካልና - ኣዜብ ምርባሕ ከብትን ምምስራሕ ጸባን ውጽኢት ጸባትን ከምዝኣቱ ይግበር ኣሎ። ኣብ ናይ ጾም እዋን መዓልታዊ ኣስታት 4 ሽሕ ሊትሮ ጸባ፡ ድሕሪ ጾም ከኣ መዓልታዊ ክሳብ 2 ሽሕ ጸባ እናተቐበልና ከኣ፡ ናብ ርጎእ፡ ብሮ፡ ብራሕ፡ ጠስሚ፡ ፋርማጅ፡ ሞሰረላ፡ ክረይምን ሪኮታን መስራሕና ንናይ ዕደና ትካላት ቢሻ፡ ዛራ፡ ንህዝብ፡ ንዓበይትን ንኣሽቱን ሆቴላትን ኣብያተ መግብን ንሸጦ ኣለና። ዋጋታት ፍርያትና፡ ምስቲ ንጸባ እንገዝኣ ዋጋ ክነጻጸር ከሎ ርትዓዊዩ።

***ብደሆታትኪ ብኸመይ ትሰግርዮም ነይርኪ?**

- ኣብ ጉዕዞይ ብዙሕ ተስፋ ዘቑርጽን ንኸቋርጽ ዝድርኽን ብደሆታት ገጢሙኒ'ዩ። 'እንታይ ገደሰኒ' ዝብልኩሉ እዋናት'ውን ነይሩ። ካብ ደቀይ፡ በዓል ቤተይን ቤተሰብን ብዝረኸብ ዝነበርኩ ሞራልን ደገፍን ግን ብጸገማት ኣይተሰዓርኩን - ተዓዊተየ ወጺአ። ሽግር ከህደመካ የብሉን፡ ምስኡ ክትዋጋእ ኣለካ። ኣብ ጉዕዞ ድማ፡ ዘሊልካ ምኻድ ክህሉ ኣይግባእን። ዘሊሉ ክኸይድ ወይ ክሰርሕ ዝደሊ ሰብ፡ ከይተሰብረ ኣይተርፍን'ዩ። ኣብ ስራሕካ ኩሉ ግዜ ኣስካላ ክትጥቀምዩ ዘለካ። ጥዕና ዘለዎ ገንዘብ ኣስካላ ደይብካን ደረጃ ብደረጃ ተጓዒዝካን ዝርከብ'ዩ። መሳልል ሓሊኻ ምስራሕ፡ ክኹብደካ፡ ከጨንቐካን ተስፋ ከቑርጸካን ይኽእል'ኳ እንተኾነ፡ ኣብ መወዳእታ ግና፡ ብተመኩሮ ዝሓለፈ ብስል ሰብ ስለዝገብረካ፡ ዕዉት ኢኻ እትኸውን።

*** ደቀንስትዮ ዋኒን ከካይዳን ክመርሓን ዓቕሚ ይሓጽረን'ዩ' ንዝብሉ እንታይ ምበልክዮም?**

- ደቀንስትዮ፡ ካብ ደቂ-ተባዕትዮ ዝሓምቅሉ ምኽንያት የለን። 'ደቀንስትዮ ዓቕሚ የብለንን፡ ክሰርሓን ክመርሓን ኣይክእላን'የን' ዝብል ድሑር ኣተሓሳስባ ግን፡ ካብ'ቲ ከይንስጉም ዓጊቱና ዘሎ'ዩ። እዚ ከኣ፡ ሰብኣይ ንዓቕሚ በዓልቲ ቤቱ ብዝግባእ ካብ ዘይምፍላጥ ዝብገስ'ዩ። ማዕረ ዕድልን ጠሙተን እንተተዋሂቡና ግን፡ ሰራሕቲ ተኣምር ኢና። ኣብ ጉዕዞ ስርሐይ ዘረጋገጽክዎ ሓቂ'ውን እዚ'ዩ። ማዕረ ደቂ-ተባዕትዮ'የ ክሰርሕን ክወናጨፍን ዝውዕል ዘለኹ። ስለዚ፡ 'ደቀንስትዮ ድኹማት'የን፡ ሰራሐን ናብራኣን ክመርሓን ከበርክታን ኣይክእላን'የ ዝብል ሰነፍ መረዳእታ ናይ ገለ ገለ ደቂ-ተባዕትዮ ኣመለኻኽታ ክጠፍእ ዘለዎ'ዩ። ብቐንዱ'ውን፡ ኣብ መንጎ ወዲን ጓልን፡ ናይ ጉልበት ፍልልይ እንተዘይኮይኑ፡ ናይ ዓቕምን ክእለትን ፍልልይ የለን - ተመላላእቲ'ዮም። ከሊና ደቀንስትዮ ከኣ፡ ብኣንስታዊ ጾታና ክንኩርዕን ክሰርሓ ይኽእል'የ ዝብል ስነ-ኣእምሮኣዊ ኣቃውማ ክንውንን ይግባእ።

***ደቀንስትዮ ትምህርቲዶ ስራሕ ክቕድማ ይምረጽ?**

- ዕድል እንተረኺበን ቅድም ክመሃራ ኣለወን። ትምህርቲ ኣብ ውሳኔታተን ዕዉታትዩ ዝገብረን። ኣብ ሂወታ ትምህርቲ ዘቐደመት ጓለንስተይቲ፡ ዝረኣየቶ እናገዝኣት፡ እናሸመተት፡ እናተኸድነት፡

ኣዜብ ሓ.ዝ.ብ.ማ - AZIEB P.L.C

እናተሰለሙት...ኣብ ዕላማኣ ክትበጽሕ ከምዘይትኽእል ጽቡቕ ገራ'ያ እትፈልጥ። ስለዚ፡ ደቀንስትዮ ንትምህርቲ ክጸቕጣሉ ንስራሐን ስልጠና ክሕውሳሉን ኣለወን። ንኣብነት፡ ኣብ ሕርሻዊ ዋኒን (agro-business) እንነጥፍ ደቀንስትዮ 'ኤዋ' (EWAA- Eritrean Women Agro-business Association) ዝተባህለት ማሕበር ኣላትና። ዕላማ ማሕበርና፡ ኣብ ስራሕና ዝሕግዘና ኣፍልጦን ዓቕምን ብትምህርትን ስልጠናን ምዕባይ'ዩ። ኣብ'ዚ እዋን'ዚ፡ ብደረጃ ሃገር 63 እንኸውን ኣባላት ኣለና።ንሞያና ዝድርዑ ብርክት ዝበሉ ብዛዕባ ምፍራይ ደርሆ፡ ከብቲ፡ ጸባን ውጽኢት ጸባን፡ ንህቢ፡ ማንቲለ፡ ቃንጥሻ፡ ምብቋል ዕምባታታት፡ ኣሕምልቲ፡ ኣትክልትን ፍረታትን (Horticulture) ወዘተ. ስልጠናታት ክንቀስም ክኢልና ኣለና። ኣብ ስማፐ'ውን ብዛዕባ ኣተሓሕዛ ሕሳብ፡ ኣተሓሕዛ ገንዘብ፡ ምሕደራን ካልእን ሰልጠናታት ወሲድና ኢና። ብመንገዲ ሚኒስትሪ ሕርሻ ከኣ፡ መማህራን ቴጂ.ርና ኣብ ስራሕና ዝሕግዘና ትምህርቲ ወሲድና ኢና። ሳላ'ዛ ማሕበር፡ ካብ'ቲ ዝነበርናዮ ደረጃ ወጺእና፡ ምሉኣትን ብሱላትን ክንከውን በቒዕና ኣለና። ካብዚ ድማ ትምህርትን ስልጠናን ክሳብ ክንደይ ኣገዳሲ ምዃኑ ክንርዳእ ንኽእል።

*ተራ በዓል ቤትኪ ንደቅኽን ብኸመይ ምዝለጸኪዮ?

- ቅድም ቀዳድም በዓል ቤተይ ሰላማዊ'ዩ። ካብ ዝኾነ ወልፍታት'ውን ናጻ'ዩ። ኣብ ርእሲ'ዚ ድማ፡ ንባዕሉ'ውን ምሁር ስለዝኾነ፡ ብሞያኡ ይሕግዘኒ'ዩ። ኣብ ልዕሊ ደቀንስትዮ ዘለዎ ኣረኣእያ ብዘይ መጠን እወታዊ ስለዝኾነ፡ ንኽመሃርን ስልጠናታት ንኽወስድን'ዩ ዝጐስጉሰኒ። ደቀንስትዮ እንተደኣ ጽዒረንን ተተባቢዐንን ማዕረ ደቂ-ተባዕትዮ ክሰርሓን ክዕወታን ከምዝኽእላ'ዩ ዝኣምን። በዓል ቤተይ ኣብ ስራሐይን ሂወተይን የማናይ ኢደይ ስለዝኾነ፡ ተጽዕኖ ዝበሃል የብለንይ። ተራ ደቀይ'ውን መግለጺ ኣይረኽበሉን'የ። ብፍላይ ኣብርሃም ወደይ፡ ከም ብጻየይ፡ ወደይ፡ ሓወይን መሳርሕተይን ኮይኑ፡ ዓንዲ ሕቖይ'ዩ። ንኽዕወት ዓቢዩ ድርኺት'ዩ ኮይኑኒ። ኣብ ስራሕ፡ ኣነ ናይ ውሽጢ ገዛ ክውድእን እንክቈጻጸር፡ ንሱ ድማ ናይ ደገ ርክባት ማለት፡ ምሻጥ፡ ምግዛእን ምምጻእን የካይድ። ኣብ መስርሕ ዓውተይ ዘይነዓቕ ሞያውን ሞራላውን ኣብርኪቶ ንዝዘገበሩ ኣባላት ሚኒስትሪ ሕርሻ፡ ናብ ትካልና እናመጽአ "ኣጆኺ በርትዒ" እናበለ ዘበራትዓንን ቡቲ ዘለኒ ዒባ ተጠቒሙ ባህርያዊ ድኹዒ (compost) ንኽመስርሕ ዝደፋፍኣኒን ከቡር ሚኒስተር ሕርሻ ኣቶ ኣረፋይነ በርሀ በዚ ኣጋጣሚ ብልቢ ኣመስግኖም። ብተወሳኺ፡ ንማሕበርና (E.WA.A) ዝደለ ደገፍን ምትሕብባርን ንዘለገሱልና ኣባላት ቤት ጽሕፈት ሃገራዊ ቤት ምኽሪን ንግድን ኤርትራ፡ ብፍላይ፡ ንኣባሎም ወ/ሮ ጸሃይቱ ዳኒኤል፡ ደጊመ ኣመስግኖም።

*ምስጢር ዓወትኪ እንታይ'ዩ ምበልኪ?

- ምስጢር ዓወተይ ተወፋይነት ስንኻ ነኺስካ ምስራሕ'ዩ። "ብደሆታት ኣጋጢሙኒ፡ ኣብዩኒ ወይ በርቲዑኒ" ኢልካ

ዘይምህዳም'ዩ። ዘጋጥመኒ ጸገም ኣብ ክንዲ ዝሃድመሉ፡ ይገጥሞ ነይረ። ብሕጂ'ውን ብኸምዚ'የ ክቕጽል፡ ኣብ'ቲ ዝርእዮን ዝሓልሞን ደረጃ ክበጽሕ ከኣ ብዝለዓለ ተወፋይነት ክሰርሕ'የ።

*ርእሰኻ ምኽኣል ንዓኺ እንታይ ትርጉሙ ዘለዎ?

- ንዓይ ርእሰኻ ምኽኣል፡ ንሂወትካ ባዕልኻ ምንባር'ዩ። ኣነ ብኹሉ ነገር ብባዕለይ ክቐውም'የ ዝደልን ዝጽዕርን።ምስ ምሉእ ኣእምሮይን ዓይነ-ብርከይን፡ ጽግዕተኛ ሰባት ክኸውን ሓሊመ'ውን ኣይፈልጥን። ከይደኸምካ ዝብላዕ እንጌራ የለን። ብውሽጥኻ ኣነ ሰሪሐ ክበልዕ'የ ክትብል ኣለካ። ካብ ሰብ እትረኽቦ ወይ ናይ ልማኖ፡ ኣይመልኣልካን'ዩ። ናትካ ጥራይ'ዩ ዝመልኣልካ። ርሂጽካ ስለእተምጽኦ ድማ ሕጉስ ኢኻ። ሰብኣይካ ኣሚንካ ሓዳር ምግባር ዕውትቲ ሰበይቲ ስለዘይገብረካ፡ ጽግዕተኛ ናይ በዓል ቤትካ ክትከውን የብልካን። ርእሱ ዝኽኣለ ሰብ፡ ከሉ'ዩ ዝፈትዎን ዘኽብሮን። ስለዚ፡ ንዓይ ርእሰኻ ምኽኣል ጐይታ ኑብስኻ ምዃን'ዩ።

*መጻኢ መደባትኪ?

-ብዙሕ መደባት'የ ሰሪዐ ዘለኹ። ብሓፈሻኡ ግን፡ ኑቲ ዝሰርሖ ዘለኹ ብዝበለጸ ዓሚመ፡ ነዚ ፋብሪካ ጸባ'ዚ ዘድሊ ማሽነሪን ዓቕሚ ሰብን ብምምዳብ ናብ ዝለዓለ ደረጃ ንኽስጉም፡ እቲ ቀንዲ መደበይ'ዩ።

*ኣብ መወዳእታ ለበዋ እንተለኪ?

- መንእሰያት ደቀንስትዮ፡ ርእሰን ንክኽእል ፈለማ ኣብ ትምህርቲ ክጽቕጣ ኣለወን። ብድሕሪ'ዚ፡ ናብ ስራሕን ሓዳርን ይኣትዋ። ትምህርቲ ከየቕደማ ናብ ሓዳርን ጽግዕተኛ በዓል ቤተን ክኾና ምውሳን ግን፡ ከሰጉመን ኣይክእልን'ዩ። እተን ዘይተማህራን ኣብ ገዛ ዝውዕላን ደቀንስትዮ ድማ፡ ኣብ ገዛ መውዓሊ ዝኾነን ከም መፍረ ደርሁ፡ ጤለ-በጊዕ፡ ከብቲ፡ ስፊ፡ ኢደ-ጥበባት ወዘተ. እናገበራ፡ ርእሰን ዝኽእላሉን ንሓዳረን ብቑጠባ ዝሕግዛሉን ስጉምቲ ክወስዳ ኣለወን። እዚ እንተደኣ ጌረን፡ ብኑብሰን ክሓድራ ዝእግመን ኣይክህሉን'ዩ። ካብ ተመኩሮይ ተበጊሰ ድማ ንዝመጽኣትኒ ጓለንስተይቲ ምኽሪ ክህብ ድልውቲ'የ።

ማዕርነት ብስራሕ

ራሄል በርሀ

ቅድሚ 41 ዓመታት፡ ጂሮም ኣምለሶም ጓል 12 ዓመት ተመሃሪት እያ ነይራ። ባህጋ እቲ ኣብ መባእታ ቤት ትምህርቲ እንዳ ሽወደን - ዕዳጋ ሓሙስ - ዝፈለሙቶ ትምህርቲ፡ ናብ ዝለዓለ ደረጃ ብምብጻሕ፡ ብልዑል ማዕርግ ክትምረቕ እዩ ነይሩ። እቲ ኩነታት ግን፡ ቀሲንካ ዘይትንቀሳቐሰሉን ብፍርሒ ተሸቒሪርካ እትሓድረሉን ጽንኩር እዋን ብምንባሩ፡ ኣካዳሚያዊ ትምህርታ ክትቕጽል ኣይከኣለትን። ከም ኩሉ ኣብ ሰብዓታት ዝነበረ ወለዶ ገድሊ፡ ኣቦኣ፡ ኣሕዋታ፡ ሓወቦኣን ኣኮታታን ኣብ መሳርዕ ህዝባዊ ግንባር ተሰሊፎም ብምንባሮም ከኣ፡ ንሳ እውን ብጽልዋኦም ኣብ ሰነ 1977 ንሳሕል ወረደት።

ገድሊ ኩሎም'ቶም ንህይወት ዝፈታተኑ ጸገማት ተጻዊርካ እትጓዓዞ ሕልኽላኽ መንገዲ'ምበር፡ ጸሓይ በሪቓ ክሳብ እትዓርብ እትዘናግዓሉ ናይ ሕጽኖት ስፍራ ኣይኮነን። ስለ ዝኾነ፡ ንኹሉ ሽግራት ዝምክት ኣካላዊ ብቕዓትን ናይ ዘይተጻዓድነት መንፈስን ዝሓትት ወፍሪ እዩ። ጂሮም፡ ብዕድመ ኣዝያ ንእሽቶን ነቲ በዳሂ ገድላዊ ህይወት ክገጥም ዝኽእል ነብሲ ዘይነበራን ክነሳ፡ ብሓያል ኒሕ፡ ኣጻምእ ጎላጉልን ሰናጭሮታትን ሰንጢቓ እያ፡ ምስ ብጾታ መደበር ታዓሊም ብሊቓት ዘበጽሐት።

ጂሮም፡ ኣካል ናይ'ተን ናብ ብሊቓት ዝወሓዛ ኣሽሓት ደቀንስትዮ ኮይና፡ ታዕሊም ክትፍልም እንከላ፡ ሓንቲ ካብተን ብናይ ህይወት ተሞክሮ ዘይበሰላ ንኣሽቱ ፊተውራሪ ደቀንስትዮ እያ ነይራ። ይኹንምበር፡ እቲ ንኣስታት ሽዱሽተ ኣዋርሕ ዝወሰደ ወተሃደራውን ፖለቲካውን ትምህርቲ፡ ቅጭጭ ከይበላ ብትብዓት ዛዚማቶ። ቃልሲ ደቀንስትዮ፡ ኣንጻር መግዛእትን ተባዕታዊ ልዕልናን ዝቓንዐ ድርብ ቃልሲ ምዃኑ ንቕሓታ ዘበረኸትሉን፡ ማዕርነት ብስራሕ ተሳታፍነት ዝረጋግጽ መሰል ከም ዝኾነ ብዝግባእ ዝተገንዘበትሉን ከኣ ኣብኡ እዩ። መደበር ታዕሊም ብሊቓት።

ጂሮም፡ ድሕሪ ምዝዛም ታዕሊም ናብ ሓይልታት ተመደበት፡ ማዕረ ደቂተባዕትዮ ብጾታ ተሰሊፋ ክትረጋረግ ሓያል ድሌት ነይሩዋ እንተኾነ። እንተኾነ ድሌታ ኣይሰምረን ናብ ክፍሊ ሕርሻ ተመደበት። በዚ ሕጉስቲ ኣይነበረትን። ውድብካ ኣብ ዝመደበካ ምስራሕ ተጋዳላይ ዝልለየሉ ሓያል ዲሲፕሊን ብምንባሩ ግን፡ ዝተባህላ ካብ ምፍጻም ካልእ ኣማራጺ ኣይነበራን። ኣብ ድርፎ ምስ ዝነበሩ ኣባላት ክፍሊ ሕርሻ ተጸንቢራ ድማ፡ ካብ ፍረ በለስ ማልማላታ ናይ ምድላው ስራሕ ፈላሚ ገድላዊ ዕማማ ኮነ። ብኹሉ ርእሰኻ ንምኽኣል ምጽዓር ሓደ ካብ ፍሉጥ መትከላት ህዝባዊ ግንባር ምዃኑ ዝተገንዘበት ጂሮም፡ ምስ ብጾታ ግቡእ መስርሒ ሓሊፉ ዝተዓሸገ ማልማላታ እናዳለው፡ ውግኣት ኣብ ምዕንጋል ቀሊል ኣበርክቶ ኣይነበሮምን። በለስ ዝፈርየሉ ወርሓት ምስ ተወድአ ግን እቲ ስራሕ ኣይቀጸለን። ካብ ኣራንሽን መንደሪንን ማልማላታ ንምፍራይ ከኣ፡ ኣሃዱ በዓል ጂሮም ካብ ድርፎ ናብ ጀራዲን ዊና ብምግዓዝ ተመሳሳሊ ዕማማታ ቀጸለት።

ጀራዲን ዊና፡ ብጠልቀፍቀፍ ተቖሪፉ ከይብላዕ ሓለዋኡ ጽኑዕ፡ ኣዕጋቢ ምህርቲ ክህብ ተባሂሉ ድማ ልዑል ክንክን እዩ ዝግበረሉ ነይሩ። በቲ ሓደ መዓልቲ ዝወረዶ ሓደጋ ግን ጂሮም ኣመና ሰንበደት። እቲ ንውጉኣት ተባሂሉ ዝዓሎ ዝነበረ ማልማላታ ድሕሪ ደጊም ከም ዘይምስራሕ ብምርግጋጺ ካብ መጠን ንላዕሊ ጎሃየት። ተጋደልቲ ናብቲ ጀራዲን እናኣተው ክሰሃልዎ ምስ ርኣየት፡ “እንታይ ሕማቕ ተግባራት እየ ዝርኢ ዘለኹ!?” ምሒር ተገረመት። ወተሃደራዊ ኩነታት ከምዝተቐያየረ ኣይፈለጠትን። ስትራተጂያዊ ምዝላቕ (1978) ኮይኑ፡ እቲ ኣብ ጀራዲን ዊና ዝነበረ ፍረ “ኣብ ኢድ ጸላኢ ካብ ዝኣቱ ሰራዊትና ክበልዖ ኣለዎ” ዝብል ትእዛዝ ብላዕለዎት ሓለፍቲ ከምዝተዋህበ ክትርዳእ ዝኸኣለት፡ ከም ኩሉ ናብ ሳሕል ዝግስግስ ዝነበረ ሰራዊት ህዝባዊ ግንባር፡ ኣሃዱኣም እውን ካብ ዊና ከዝልቕ ምስ ተነግሮም እያ።

መካይን ምጽጋን፡ ጂሮም ድሕሪ ምዝላቕ ካብ ክፍሊ ሕርሻ ናብ ጨንፈር ትምህርትን መጽናዕትን ክፍሊ መጓዓዝያ ተቐይራ፡ ናይ ኣውቶ-መካኒክ ወይ ጀነራል መካኒክስ ትምህርቲ ድሕሪ ምውሳዳ ዝመለኸቶ ካልእ ሓድሽ ሞያ ነበረ። ሕጂ ዕድመ ሓምሳታት ረጊጻ ነቲ ሞያ መካኒክ ዝተመሃረትሉ ዕድመ ንእስነት ክትዝክሮ እንከላ ይገርማ። ኣብቲ ግዜ'ቲ ንስቴርሶ ብመሪሕ፡ ንኣርሚዛቶረ ብሰሓቢ ዘንጊ ወይ ከኣ ኣመሓላላፊ ሓይሊ ዙረት፡ ንማርሻ ብዕርፊ፡ ንፍሬኖ ብልጓም፡ ንኣቺላቶረ ብመንጸጊ ነዳዲ፡ ንካቻቪተ ብሽምጦ…ወዘተ.

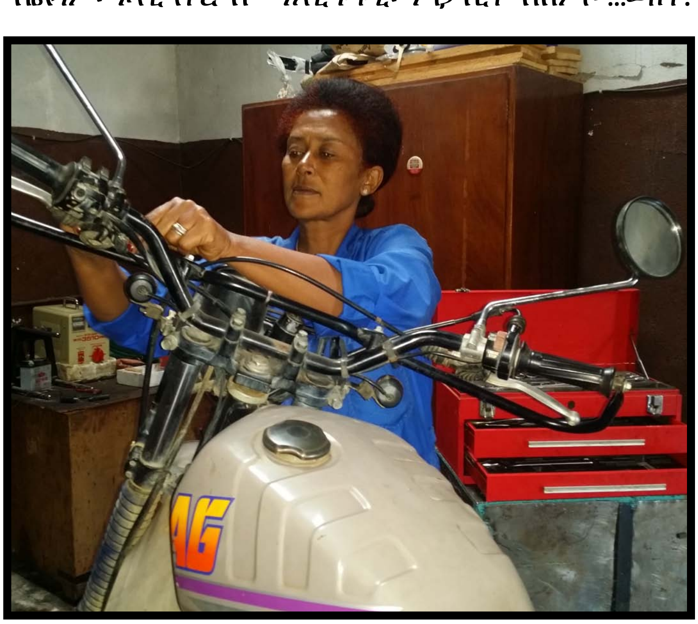

ብምትካእ ቋንቋ ትግርኛ ንምምዕባል ዝካየድ ዝነበረ ዘይሕለል ጻዕሪ ድማ ተደንቒ።

ስራሕ ምዕራይ መኪና (መካኒክ) ፍልጠት ጥራይ ዘይኮነ፡ ጉልበት እውን ዝሓትት ሞያ እዩ። ሞተረ ኣውሪድካ ምጽጋን ከኣ ሓደ ካብቶም ከበድቲ ዕዮታት እዩ። ከም ኩለን ተጋደልቲ ብጾታ “ማዕርነት ብስራሕ ተሳታፍነት!” ዝእምነታ ጂሮም ግን፡ ብሓያል ናይ ስራሕ መንፈስን ትግሃትን ነቲ ከቢድ ስራሕ ክትፍጽሞ ኣይተጸገመትን። በዚ ድማ፡ ኣብ ኩሉ’ቲ ደቂ ተባዕትዮ ወፈሮም ዝዓምዎ ንጥፈታት መካኒክ፡ ነብሰ ምትሓት ከየርኣየት፡ ማዕረ ማዕሪኦም እናሰርሐት፡ ሰራሓ ተድምዕን ተዛሪባ ተሰምዕን ሞያዊት ክትከውን ኣይኣገማን።

ምዕሩይ ተሳታፍነት ደቀንስትዮ ኣብ ኩሉ ውድባዊ ንጥፈታት፡ ደቀንስትዮ ንበይነን ጥራይ ዝቃለሳሉ ጉዳይ ኣይነበረን። ድርብ ወጽዕአን ብግቡእ ዝተገንዘቡ ደቂ ተባዕትዮ እውን፡ ጎድኒ ጎድነን ብምስዓብ ግብራውነቱ ንምርግጋጽ ኣሚናም ዝተቓለስሉ ጉዳይ እዩ። ጂሮም ወናኒት ናይ’ዚ ክቡር ሞያ ክትከውን ዝበቕዕት፡ ከምተን ካልኦት ኣብ ክፍልታትን ግንባራትን ብተራ ይኹን ብሓላፍነት ተመዚዘን ዕዙዝ ተራ ዝተጻወታ ኣሸሓት ደቀንስትዮ፡ ብመሳርሕታን ሓለፍታን ጥጡሕ ባይታ ስለዝተፈጥረላ እያ።

ድሕሪ ናጽነት፡ ጂሮም ኣብ ኩባንያ ዓምበርበብ ተቖጺራት ክፍሊ ጽገና ኮይና ክትሰርሕ ተመደበት። ንኣስታት ሓሙሽተ ዓመት ድማ ሰሪሓትሉ። ይኹንምበር፡ ልዑል ዕግበት ዝፈጥረላ ሞያ መካኒክ ብምንባሩ፡ ናብኡ ክትምለስ እያ መሪጻ። ኩባንያ ዓምበርበብ፡ ወኪል ኩባንያታት ጃፓን (ቶዮታ፡ ያማሃን ኩማትሱን) ኣብ ኤርትራ ኮይኑ ክንቀሳቐስ ድሕሪ ምጅማሩ፡ ጂሮም ሓላፊት ክፍሊ ያማሃ ኮይና ተመዲባ። ብዝተፈላለየ ስልጠናታት ብቕዓታ ደሪዓ ድማ፡ ነቲ ስራሕ ኣብ ምምራሕ ትርከብ። ኣብ ምሕደራ ጥራይ ከይተሓጽረት፡ ከም ኩሎም ሰራሕተኛታት እቲ ክፍሊ፡ ዝተበላሸዋ ሞተር ብሽክለታታት ትጽግን። ካብ ወጻኢ ዝመጻ ሓደስቲ ድማ ማንዋል ተወኪሳ ተገጣጥም።

ጂሮም፡ ነቲ ከም ስራሕ ደቂ ተባዕትዮ ጥራይ ዝቑጸር ብደቀንስትዮ ዘይድፈር ዝነበረ ሞያ ክትመልኽ ዝኸኣለት፡ ሳላ’ቲ ህ.ግ. ማዕርነተን ንምርግጋጽ ዝፈጠረለን ርእሰ ምትእምማንን ጥጡሕ ባይታን ምዃኑ እምነታ ጽኑዕ እዩ። ሓላፍታን መምህራናን ዝለግሱላ ዝነበሩ ሓልዮትን ምትብባዕን እውን፡ ኣብ ኣእምሮኣ ዝተወቕረ ዘይሃስስ ቅርሲ እዩ። መሰረት ናይ’ቲ ተረኪቡቲ ሕድሪ ዝኾኑ መንእሰያት ንምምልማል እተካይዶ ዘላ ጻዕሪ ከኣ ንሱ እዩ። እቲ ኣብ ገድሊ ዝተጠረየ ሰውራዊ ማሕበራዊ ክብሪ።

ጂሮም ኣብ’ዚ እዋንዚ ኣደ ሰለስተ ውሉዳት ኮይና፡ ቦኽሪ ጓላ እውን ድሮ ክልተ ቆልዑ ወሊዳ ኣላ። ይኹንምበር፡ እናሓደረ ብዝሕደስ ናይ ስራሕ መንፈስ 41 ዓመታት ኣቝጺራ ከነሳ፡ ደኺመ ከይበለት ገና ኣብ ንጡፍ ስራሕ ትርከብ።

“ስፖርት ንቁጠባዊ ዕብየት ሓጋዚ’ዩ”

ሰራሕተኛታትን ዓማዊልን ማእከል ጅምናዜም ዓራግ - ሃማደኤ ዞባ ማእከል

መርሃዊ ታደሰ

መንእሰይ ሳሙኤል ኣፍወርቂ

መሰልጠኒ ማእከል ጂምናዝዩም ዓራግ፡ ኣብ ቀዳማይ ርብዒ ዓመት 2012 ስርሑ ብወግዒ ፈሊሙ። ኣብ ምምሃር ኣይሮቢክስ፡ ጂምናዝዩም፡ ተሓዝቲ ገንዘብ፡ ተሓዝቲ መዝገብ፡ ጽሬትን ሓለዋን ንዝነጥፉ 17 ሰራሕተኛታት ድማ ዕድል ስራሕ ፈጢሩ ይርከብ።

ቀንዲ ዕላማ ናይዚ ትካል’ዚ ኩሉ ግዱስ ብሓፈሻ፡ ደቀንስትዮ ድማ ብፍላይ ኣብ ትርፊ ግዜኦም ኣካላዊ ምንቅስቓስ ከዘውትሩ ምድራኽ እዩ። ኣካላዊ ምንቅስቓስ ኣብ ምሕላው ጥዕና ዘለዎ ግደ ድማ ርዱእ እዩ።

ኣብዚ እዋን’ዚ እቲ ትካል ልዕሊ 170 ዝኾኑ ደቂ ሃገርን ወጻእተኛታትን ዓማዊል ኣለውዎ። ዓጢቕዎ ዘሎ መሳርሒታት ድማ ምዕቡል፡ ብቑዕን ጽፉፉን’ዩ። ካብ ዓማዊል ዝረኸቦ ዘሎ

ግብረ መልሲ ድማ ዘዕግብ’ዩ። በዚ ኣጋጣሚ፡ መንእሰያትን ደቀንስትዮን ግዜኦምን ገንዘቦምን ኣብ ዘየድልን ዘየርብሕን ነገራት ካብ ዘጥፍእዎ ኣብ መሰልጠኒ ማእከል ጂምናዝዩም ክመጹ ንዕኦም ረብሓ’ዩ ክብል እደሊ።

መምህር ኣብርሃም ሃይለ

ስፖርት ብዙሕ ወጻኢታት ዘየድልዮ ፍቱን መድሃኒት’ዩ። ዝኾነ ይኹን ሰብ ናብ ማእከል መሰልጠኒ ጂምናዝዩም ክመጽእ እንከሎ ጥዕናኡ ክሕሉ’ዩ ዝመጽእ። ጥዕናኡ ምስ ዝሕሉ ከኣ፡ ኣብ ኩሉ ዕዮታቱ ብዘይምስልቻው ስለ ዝዓነጥፍ ኣድማዒ ይኸውንን ቁጠባዊ ዓቕሙ የደንፍዕን።

ኣብ ስፖርት ዓለም ብዘይ ምቁራጽ ን33 ዓመት ክነጥፍ ጸኒሐ። ኣብ ጂምናዝዩም ድማ ንነዊሕ ዓመታት ከም መምህር ኮይነ ሰሪሐ። ኣቦ ሾሞንተ ቆልዑ’የ። ናብራይ ድማ በዚ ዓውዲ’ዚ’የ ዝመርሕ ዘለኹ እንተብልኩ ምግናን ኣይኮነን።

ኣብ መሰልጠኒ ማእከል ጂምናዝዩም ዓራግ ዝመጹ ብከም ሕማም ሽኮር፡ ጸቕጢ ደምን ካልእን ዝሳቐዩ ብዙሓት ዓማዊል ጽቡቕ ምምሕያሻት ከምጽኡ ንርኢ ኣለና። እዚ ትካል’ዚ ዓጢቑዎ ዘሎ መሰርሒታት ዘመናውን ምዕቡልን እዩ። ስለዚ ኣነ ከም መምህርን ስፖርተኛን ዜጋታት ጥዕናኦምን ገንዘቦምን ንምዕቃብ ናብ ማእከል መሰልጠኒ ጂምናዝዩም ክመጹ እየ ዝጽውዕ።

ስፖርተኛ መንእሰይ ፍርቱና ተኸሉ

ስፖርት ንዓይ ኩሉ ነገረ'ዩ። ጂም ከይሰራሕኩ ገዛ ኮፍ ክብል ኣይክእልንየ። ጂም ኣብ ህይወተይ ብዙሕ ረብሓታት ረኺበሉ'የ። ሓደ ዓቢ ረብሓኡ ጥዕና እዩ። ካብ ጥዕና ዝዓቢ ረብሓ ከኣ

የለን። ንዕስራ ዓመታት ዝኣክል ሓሚመ ኣይፈልጥን። ሰልችዩኒ ኣይፈልጥን። እዚ ሳላ ስፖርት ዘዘውትር እዩ።

ኣብ ስፖርት ዝነጥፍ ሰብ ካብ ክሳራ ገንዘብን ግዜን ዘይተደልየ ወልፍን ናጻ'ዩ። ምስ ሓመምና ንሕክምና ንገብሮ ወጻኢታት ቀሊል ኣይኮነን። ስፖርት እንተሰሪሕና ግን ጥዕናና ብምዕቃብ፡ ገንዘብና እውን ንቑጥብ። ሰባት ምስ ሓመሙ ብሓኪም ጅም ክሰርሑ ይእዘዘሎም እዩ። ስለዚ ካብ ምስ ሓመምካ ከሎ ገና ጂም ምስራሕ ዝበለጸ እዩ።

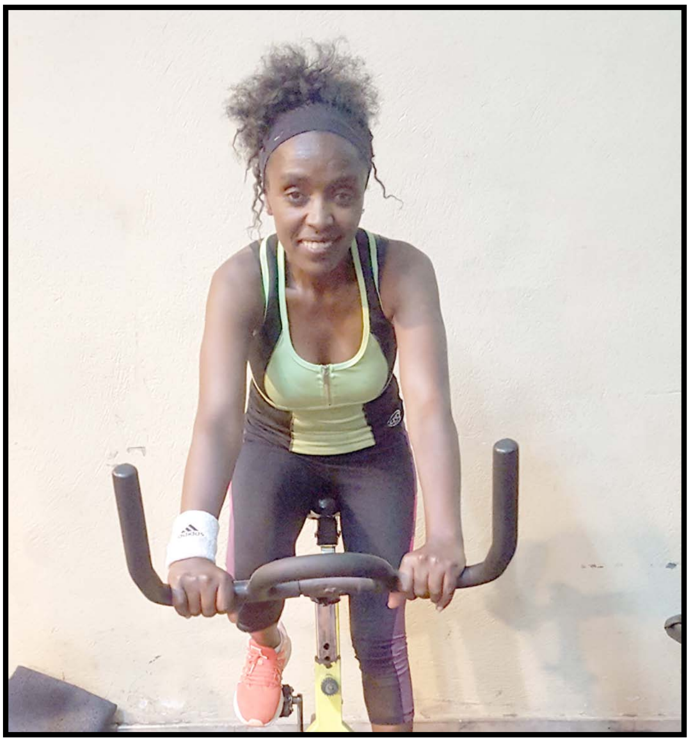

መምህር ስምረት ሃይለማርያም

ስፖርት ካብ ግዜ ህጻንነተይ እየ ፈሊመዮ። ኣብዚ መሰልጠኒ ማእከል ጂምናዝዩም ዓራግ ሃማደኤ ድማ ከም መምህር ኮይነ የገልግል ኣለኹ።

ስፖርት ጽሬት፡ ጥዕና፡ ሓልዮት፡ ፍቕሪ'ዩ። ስፖርት ዝሰርሕ ሰብ ኩሉ ግዜ ሕጉስን ፍስሁን'ዩ። በዚ ምኽንያት ኩሉ ሰብ ጥዕናኡ ንምሕላውን ቁጠባዊ ዓቕሙ ንምሕያልን ኣብ ስፖርት ዓለም ክነጥፍ እየ ዝላቦ። ንስፖርት ዘድልየና ወጻኢታት ውሕዱን ስማውን'ዩ። ስፖርት ብምዝውታር ጥዑይ ኣካላት ምስ እንሃንጽ ከኣ፡ ኣብ ኩሉ ስራሕና ንጥፉት ንኸውን። ብኡ-መጠን ድማ ቁጠባና ይድንፍዕ እምበር ኣይጎድልን። ስለዚ ስፖርት ልክዕ ከም መግቢ ዕለታዊ ክነዘውትሮ ኣለና እብል።

ስፖርተኛ መንእሰይ መኣዛ ገብረእየሱስ

ስፖርት ንዓይ ሻዱሻይ ህዋሰይ'ዩ። ስፖርት መግበይ'ዩ። ብህጻነይ እንክለኹ'የ ፈሊመዮ። ካብ ተመኩሮይ ብስፖርት ዝተሃንጸ ስፖርት ዘየዘውትርን ኣካላት ዓቢ ፍልልይ ኣለዎ። ብስፖርት ዝተሃንጸ ኣካላት ኩሉ ግዜ ንቑሕን ንጡፉን'ዩ። ኣብ ስፖርት ዝነጥፍ ካብ ዘይተደልዩ ወልፍታት ናጻ ስለዝኸውን ግዜኡን ገንዘቡን ብትኽክል እዩ ዝጥቀመሉ። በዚ ምኽንያት ኩሉ ሰብ ቅርጹ ንምሕላው ኮነ ጥዕናኡ ንምውሓስን ገንዘቡ ንምቑጣብን ኣብ ስፖርት ክነጥፍ ኣለዎ እብል።

ኩርናዕ ካርቱን

ምስጢር ሰብ ሓዳር - ንብረት ናይ ሓባር

ሚኪኤል ጸጋይ

ሰባት ኣብ ርክባቶም ብእምነት ዘካፈልዎ ምስጢራት ንወረ ዝቃላዕን ኣብ ሕጋዊ መስርሕ ቀሪቡ መኽሰሲ ኦም ወይ መርትዓ ያም ዝኸዉንን እንተዝነብር፡ ብሰሪ ዝሓድሮም ስግኣት ተኣማማሚኖም ሓሳብ ንሓሳብ ክለዋወጡ ኣይምኸኣሉን፡ ማሕበራዊ ርክባቶም ድማ ኣይምተሳለጠን ነይሩ።

እዚ ስለዝኾነ፡ ሕጊ፡ ውልቀ-ሰባት ኣብ ስድራቤታዊ ይኹን ኣብ ካልእ ማሕበራዊ ርክባቶም ዘካፍልዎ ዉልቃዊ ጉዳያቶም ብዘይ ግቡእ ሕጋዊ መስርሕ ከም ዘይቃላዕ ይገብር። በዓል ቤት ምስ በዓልቲ ቤቱ፡ ዉሉድ ምስ ወለዱ፡ ዉልቀ ሰብ ምስ ትካሉ፡ ሕሙም ምስ ሓኪሙ፡ ምእመናን ምስ መራሕ ሃይማኖቱ፡ በዓል ጉዳይ ምስ ናይ ሕጊ መኻሪኡ...ወዘተ ዝለዋወጥዎ ምስጢራት ብሕጊ ከም ዝሕሎ ብምግባር ድማ ኣብ መንጎ ሰባት ምትእምማን ይፈጥር። ሳላቲ ዝፍጠር ምትእምማን ድማ ሰባት ዉልቃዊ ድሌቶም ንኻልኦት ብምንጋር ከም ምኽሪ፡ ፍወሳ፡ ተማኺርካ ዕለታዊ ሓዳርካ ምክያድ፡ ንግድን ካልእ ማሕበራዊ ኣገልግሎትን ይረኽቡን ብግዲኦም ድማ ይህቡን። ብምትእምማን ዝፍጠር ዘተን ምምኽኻርን ድማ ሓደ ካብ መሰረታት ናይ ኮማዊ ጥምረት ይኸዉን።

ንሓደስቲ መርዓዉቲ፡ "ደጊም ሓደ እምበር ክልተ ኣይኮንኩምን" ኢልና ብመሰረት ልምዲ መሪቕና ነፋንዎም ኢና። ሕጊ ድማ ብማሕበራዊ ይኹን ብቁጠባዊ ሸንኻት ነዛ ሓድነት ናይ መዋስብቲ'ዩ ዝኽተልን ዘደልድልን። ሰብኣይን ሰበይትን ንብረቶም ናይ ሓባር፡ ዕዳኦም ናይ ሓባር፡ ሓላፍነት ደቆም ናይ ሓባር፡ ኣብ እዋን ሓዳሮም ዝተለዋወጥዎም ሓሳባትን ምስጢራትን ድማ ከምኡ ናይ ሓባር'ዮም። ከምቲ ሓደ መጻምድቲ በይኑ ካብ ንብረት ሓባር ኣልዒሉ ዘይሸይጥ፡ ከምኡ ድማ ዝኾነ በዓል ሓዳር ነቲ ኣብ መንጎኡን ኣብ መንገዶ በዓል ሓዳሩን ዝተዘርበ ምስጢር ንኻልኦት ከይቀልዕ ግዴታኡን መሰሉን'ዩ።

ካብዚ ዝተጠቕሰ ዝብገስ፡ ካብ ክልቲኦም ሰብ ሓዳር ሓዲኦም ብገበናዊ ወይ ብሲቪላዊ ጉዳይ ምስ ዝኽሰስ፡ ሰብኣይ ኣንጻር ሰበይቱ፡ ሰበይቲ ድማ ኣንጻር ሰብኣያ፡ ነቲ ከም ሓደ ስጋ ተኣማሚኖም ዝተኻፈልዎ በረኸተ - ምስጢር፡ ኣብ ቅድሚ መርመርቲ ኰነ ቤት ፍርዲ ቀሪቦም ምስክርነት ብምሃብ ክቕልዕዎ ኣይግደዱን'ዮም። እዚ ድማ ሕጊ ባዕሉ ዝሃቦም ሓለፋ'ዩ።

ምናልባት፡ ሓደ መጻምድቲ ኣንጻር እቲ ካልእ "ክምስክር'የ" ወይ ድማ " ነጊሩኒ ዝነበረ ከቃልዕ'የ" ኢሉ እንተነቐለ'ዉን ብተቓዉሞ ናይቲ ክሱስ መጻምድቲ፡ ምስክርነቱ ንጹግ ወይ ኩልኩል ይኸዉን። ኣብ መንጎ ሰብኣይን ሰበይትን ዝተዘርበ ምስጢር ንምስክርነት ክቕላዕ እንተኸይኑ ክልቲኦም ብሓባር ፍቓደኛታት ምስ ዝኾኑ ጥራይ'ዩ። ልክዕ ከምቲ ንብረት ሓባር ንምሻጥ'ዉን ፍቓድ (ኪታም) ክልቲኦም ዝድለ ማለት'ዩ።

በዓልቲ ቤት፡ ገበን በዓል ቤታ ፈሊጣ'ከላ ወይ በዓል ቤት፡ ገበን በዓልቲ ቤቱ ፈሊጡ'ከሎ ስለምንታይ ክሰታተሩ ይፍቅደሎም? ፍትሒ ወይ ስርዓት ኣይጉዳእን ድዩ?' ዝብል ስክፍታን መጉተን ወትሩ ምስ'ዚ ኣርእስቲ'ዚ ይለዓል'ዩ።

ይኹንምበር ሕጊ፡ ሰብ ሓዳር ነቲ ብቐጥታ ይኹን ብተዘዋዋሪ ዝትንክፎም ናይ ህይወትን ናብራን ጉዳያት ብናይ ሓባር ምኽርን ተኻፋልነትን ፈቲሖም ስኒት ክዓስሉም፡ ካብቲ ንሓደ ክሱስ መርተዖ ረኺብካ ብገበን ምቕጻዕ ንላዕሊ ኣዕዚዙ ይርእዮ። ሓደ

በዓል ሓዳር፡ መጻምድትቱ ብምስጢር ንዘካፈሎ ነገራት ብምቕላዕ ዝኸሰሰን ኣንጻሩ ዝምስክርን እንተኾይኑ ከምቲ ብምድግጋም ዝተጠቕሰ ኣብ መንነኦም እምነት'ዩ ዝጠፍእ። ብዘይ እምነት ድማ ቅዱስ ሓዳር ወይ ጥዑይ ስድራቤት ክህሉ ትጽቢት ኣይግበርን። በዓል ሓዳር ንታ ስድራቤቱ ዝጠመረት "ቤተይ" ዝብላ ጽላል ምእማን ስኢኑ፡ ምስጢራት ዕለታዊ ህይወቱን ጸገማቱን ካብ መጻምድቱ ክሓብኦም እንተተገዲዱ፡ ሰብኣይን ሰበይትን ሓደ ኣካል'ዮም ክበሃል ኣይክኣልን። ምጥርጣር ኣንጊሱ ንስኒትን ዉህደትን በብቕሩብ ዝፍሕቕ ድማ ይኸዉን።

ሰብኣይን ሰበይትን ናይ ሓዳሮም ምስጢር ክስተረሉ ዝግባእ ምኽንያት ብኻልእ መገዲ'ዉን ይትንተን'ዩ። ዝኾነ ሰብ ብገበን ኣብ ዝኸሰሰሉ እዋን፡ ኣንጻር ነብሱ ኪይምስክር (ንነብሱ ኪይዉንጅል) መሰል ወይ ሓለፋ ዝህቦ ብዓለም ደረጃ ዝሰርሓሉ መትከል ናይ ሕጊ ኣሎ። በዚ ድማ እቲ ንነብሱ ምስ ካልእ ኣንጻር ጾታ ብመውሰቦ ዝጠመረ፡ ኣንጻር ዝተኸሰሰ መዋስብቱ ክምስክር እንተተገዲዱ ከምቲ ተገዲዱ ኣንጻር ነብሱ ዝመስከረ ሰብ'ዩ ዝሕሰብ። ስለዚ እቲ ኣድማሳዊ መትከል ነብስኻ ናይ ዘይምዉንጃል'ዉን ኣይተኸበረን ማለት'ዩ።

ሕጊ ንቤተሰባዊ ምስጢር ካብ ዘይምልከቶም ሰባት ዋላ ካብ ኣኽበርቲ ሕግን መርመርትን ክይተረፈ ዝሕልዎምበኣር፡ መጻምድቲ ንሓድሕዶም ተቐላሊዖም ንመስርሕ ፍትሒ ካብ ዘበርክትዎ ሓገዝ፡ እቲ ብምትእምማን ዝህነጽ ሓዳሮምን ማሕበራዊ ርክባቶምን ዝያዳ ክጥዕዖን ክስስንን ስለዝድለ'ዩ።

ይኹንምበር ሓደ መጻምድቲ ኣብ ሓዳሩ ንዘፈለጦ ዉልቃዊ ምስጢር ናብ ቤት ፍርዲ ወይ ናብ ትካላት ሕጊ ቀሪቡ ኣንጻር መጻምድትቱ ዝምስክረሉ ወይ ድማ ባዕሉ ክሲ ዝምስርተሉ ኩነታት ከም ዘሎ ክዝንጋዕ ኣይግባእን። እዞም ዝስዕቡ ክጥቀሱ ድማ ይኽእሉ።

1. እቲ ምስጢር ኣብ መንጎ ሰብኣይን ሰበይትን ጥራይ ዘይኮነ ኣብ ቅድሚ ሳልሳይ ኣካል (ዋላ መቕርብ ይኹን) ብጋህዲ ዝተዘርበሉ እንተኾይኑ ከም ምስጢር ሰብኣይን ሰበይትን ኣይውሰድን። ስለዚ ሓደ ካብቶም መጻምድቲ ኣብ ሕጊ ቀሪቡ ክገልጾ ይኽእል'ዩ።

2. ምስ ቁጽሪ 1 ብዝተዛመደ፡ እቲ ሳልሳይ ኣካል ሰማዒ'ዉን እቶም ሰብ ሓዳር ኣብ ቅድሚኡ ክዛረቡ'ከለዉ ኣብ ዝሰምዖ ሓበሬታ ተመርኩሱ ክኸስስ ወይ ክምስክር መሰል ወይ ግዴታ ክህልዎ ይኽእል።

3. ሓደ መጻምድቲ ኣንጻር እቲ ካልእ መጻምድቲ ናይ ተበዲለ ክሲ ክቕርብ ወይ ድማ ነቲ ተበዲለዮ ዝብሎ ምእንቲ ከእምን (ክረትዕ)፡ ኣብ መንጎ ክልቲኦም ብእምነት ዝተዘርበ ምስጢር ከም መኸሰሲ ነጥቢ ወይ ከም መረድኢ ከቕርቦ ይኽእል'ዩ። (ንኣብነት፡- ሓንቲ ጓልኣንስተይቲ በዓል ቤታ ዝሙት ብምፍጻሙ ክትከስስ እንተኾይና ምስቲ ዝሙት ዝተኣሳሰር በዓል ቤታ ዝነገራ ሓበሬታ፡ ኣብ መርመራ ወይ ኣብ ፍርዲ ከም መረዳእታ ከተቕርቦ ትኽእል'ያ። ካልእ ኣብነት ድማ ኣቦት ናይ ዉላዳ ዝተኻሕደት ሰበይቲ በዓል ቤታ "ኣቦ ዉላዳ" ምዃኑ ዘረድእ ባዕሉ ዘዕለላ ወይ ብደብዳበ ዝጸሓፈላ ሓበሬታታት ናብ ቤት ፍርዲ ከተቕርቦ ትኽእል'ያ።)

4. ሰብኣይን ሰበይትን ብዉዲት (ተመኻኺሮም) ገበን ብምፍጻሞም እንተተኸሲሶም፡ ሓዲኦም ጌጋኡ ብምእማን ብዘዕባ'ቲ ሓቢሮም ዝፈጸምዎ ተግባር ወይ ዝፈልጥዎ ምስጢር ኣብ ቅድሚ መርማሪ ወይ ቤት ፍርዲ ቀሪቡ ቃል እምነቱ ክህብ መሰሉ'ዩ። ኣኽባር ሕጊ'ዉን ንሓዲኦም ከም ተኸሳሲ ንሓዲኦም ድማ ከም ምስክር ገይሩ ናብ ፍርዲ ከቕርቦም ይኽእል'ዩ።

ሰብ ሓዳር ኣንጻር ሓድሕዶም ንዘይምምስካር ዝተዋህቦም ሓለፋ ኣብ ህሉው ሕግታትናን ኣብያተ ፍርድታትናን ብኸመይ ይሰርሓሉ ከም ዘሎ በዚ ጽሑፍ'ዚ ኣይተዳህሰሰን። ስለዚ ድማ ነዚ ሓለፋ'ዚ ከም መሰል ከልዕሎ ዝደሊ ሰብ ክኢላታት ክውከስ የድልዮ። ምኽንያቱ ድማ ንዝተፈላለየ ርክባትን ዝምድናታትን ዝተዋህበ ናይ ዘይምምስካር ሓለፋ ኣብ ሓድሽ ገበናዊ ስርዓት ሃገረ ኤርትራ 2015 ኢዩ ካብ ናይ ቅድሚ ሕጂ ብዝነጽር መልክዑ ተነጺሩ ሰፊሩ ዝርከብ። ብመሰረት እዚ ሓድሽ ሕጊ፡ ኣብ ጉዳይ ሰብኣይን ሰበይትን ጥራይ ዘይኮነ ኣብዞም ዝስዕቡ ርክባትን ዝምድናታትን ተመርኲሱ ንዝተዘርበሉ ምስጢራት ዝሕሉ ሕጊ ኣስፊሩ ኣሎ።

- ❖ ዉላድ ንወላዲኡ (ወላዲ ብጡብ ይኹን ወላዲ ብዘርኢ) ዘካፈሎ ምስጢር
- ❖ ወላዲ ንዉላዱ (ብጡብ ይኹን ብኸርሲ) ዝነገሮ ምስጢር
- ❖ ሓኪም በቲ ክፍወስ ዝመጽእ ሕሙም ዝተነግሮ ምስጢር
- ❖ ጠበቓ (ኣማኻሪ ሕጊ) ካብቲ ሕጋዊ ኣገልግሎት ክረክብ ኢሉ ጉዳዩ ዝዘርዘረሉ ዓሚል
- ❖ ካህን ወይ ሸኽ ሃይማኖታዊ ኣገልግሎት ወይ ንስሓ ክረክብ ኢሉ ሓጥያቱ ካብ ዝነገረ ምእመናን
- ❖ መንግስቲ ወይ ሃገራዊ ድሕነት ብምኽንያት ጸጥታዊ ዕማማቱ ሓበሬታ ናይ ዝሃበ ሰራሕተኛ ምስጢር

ንምጥቕላል፡ ምስጢር ሓለዋ ምስ ዘይረክብ፡ ምትእምማን ኣይነግስን'ዩ። ብዘይ ምትእምማን ቃል ኪዳን ይኹን ማሕበራዊ ርክባት ኣይጸንዕን። ብዘይ ጥዑያት ስድራቤታትን ማሕበራዊ ርክባትን ኮማዊ ጥምረት ኣይድልደልን። ብዘይ ምትእምማን፡ ጸገምካን ሕማምካን ከተካፍል ኣሰጋኢ ይኸዉን። ጸገማቱ ዝሓብአ መፍትሒ ኩነ ምኽሪ ኣይረክብን። ሕማሙ ዝሓብአ'ዉን መድሃኒት የብሉን። ስለዚ ማሕበራዊ ርክባት ክተባብዑን ጌዶና ስኒት ሕብረተሰብ ክኾኑን፡ ምስጢር ብምኽባር ምትእምማን ክነጐልብት ይግባእ።

ማህደር ታሪኽ

ኣደታት ጉጅለ ባህሊ ባና ሓርነት

ዓንዶም ግርማይ (ወዲ ደረስ)

ኣብ እዋን ቃልሲ፡ ኣብ ሰራዊት ኮነ ክፍሊታት ውድብ ከምኡ'ውን ኣብ መዕቈቢ ህዝቢ መደበራት፡ መደባት ምዝንጋዕ እናወደብካ፡ ዝተፈላለየ ባህላዊን ስነጥበባዊን ንጥፈታት ምኪያድ ልሙድ ንጥፈት'ዩ ዝነበረ። ኣብ ዓራሬብ መደበር ዑቑባት ድማ፡ ረቡዕ ሰሙናዊት ናይ ምዝንጋዕ መዓልቲ ነበረት። ኣብዚ ናይ ምዝንጋዕ መደባት እታ ብኣደታት መደበር ዑቑባት ዝቘመት "ጉጅለ ባህሊ ባና ሓርነት" ዓቢ ግደ እዩ ነይሩዋ። ንሎሚ ብዛዕባ ኣመሰራርታን ንጥፈትን ናይዛ ጉጅለ ባህሊ ኣመልኪትና ምስ ኣባል'ታ ጉጅለ ዝነበረት ወይዘሮ ኣኽበረት ፍስሃየ (ጓል-ኣርባዕተ) ዝገበርናዮ ዕላል ይስዕብ፡-

እዋኑ ኣብ ኣጋ ምውዳእ ሻዱሻይ ወራር 1982 እዩ። ኣብቲ ግዜ'ቲ፡ ኣብ መደበር ዑቕባት ዝነበራ ኣደታት፡ ኣብ ኩሉ ክፍልታት ተዋፊረን ውጉኣት ኣብ ምእላይ ኮነ ኣብ ዝተፈላለየ ንጥፈታት ናይ ተጋደልቲ ይሳተፋ ነበራ። ኣባል መደበር ዑቕባት ኣኽበረት ፍስሃየ (ጓል-ኣርባዕተ) ድማ፡ ጉጅለ ባህሊ ባና ሓርነት ኣብ ዝቈመትሉ ግዜ፡ ብስራሕ ኣብ ቤት ትምህርቲ ካድር ባቑስ ነበረት። ምስ ሓሙሽተ ካልኦት ኣብ ተመሳሳሊ ንጥፈታት ተዋፊረን ዝነበራ ኣደታት ተጠርኒፈን ድማ እየን ነዛ ጉጅለ ባህሊ ክምስርታ ዘንቀዳ። ኣብ ማእከላይ ሕክማና ዓራሬብ ውጉኣት ኣብ ምእላይ፡ ኣብ ኣሃዱ ምውፋር መካይንን ካልእን ተዋፊረን ዝነበረ ካልኦት ኣደታት ምስ ተጸንበርኦን ከኣ ቀኁጽረን ናብ 36 ክብ ኢሉ፡ ንጉጅለ ባህሊ ኣደታት ባና ሓርነት ኣቘማ።

ዕላማን ተልእኾን ጉጅለ ባህሊ ኣደታት፡ ናብ ሰራዊትን ህዝብን ዝቐንዐ ፖለቲካዊን ባህላዊን ጎስጓሳት ምኪያድ ነበረ። ማእከላይ ቦታኣ ዓራሬብ ኰይኑ፡ ጥርናፊኣ ድማ ኣብ ትሕቲ ክፍሊ ማሕበራዊ ጒዳያት እዩ ነይሩ። ኣብ ምምስራት እታ ጉጅለ፡ ጠርናፊን ኣላዪን ኰይኑ ዝተመዝዘ፡ ኣብዚ እዋን'ዚ ኣባል ሚኒስትሪ ዕዮን ሰብኣዊ ድሕነትን ዘሎ ተጋዳላይ ጎይትኦም ኣለምዮ። እዘን ኣደታት ኣብቲ ፈለማ ብዘይካ ንጀሪካን ከም ከበሮ እናወቓዕኻ፡ ደርፈታት ህዝብን ሰውራን እናደገምካ ንገዛእ ርእሰን ምዝንጋዕ፡ ብዛዕባ ባህላዊ ንጥፈት ብዙሕ ኣፍልጦ ኣይነበረንን። ሎሚ 35 ዓመት ንድሕሪት ተመሊሰን ክዝክርኦ እንከለዋ፡ ኣብቲ ፈለማ ከም ጉጅለ ባህሊ ምስ ቈማ እንታይ ከምዝገብራ ፍጹም ሓርቢትወን ምንባሩ ይገልጻ።

ኣብ ጥሪ 1983፡ ገለ ካብ ኣባላት'ታ ጉጅለ፡ 'መሳርሒታት ሙዚቃ ክመሃራ' ምኽንን ተነግረን። ኣብ ማእከላይ ሕክምና ዓራሬብ ከኣ ንኽልተ ወርሒ ስልጠና ከም ዝቕስማ ተገብረ። ኣጸደ መስፍን ምስ ካልኣይታ ጊታር፡ ህይወት ገብረገርግሽን ኣኽበረት ፍስሃየን ክራር፡ ፋጡማ ስዒድን ፋጡማ ኢድሪስን ጃዝ፡ ኣልጋይነሽ ስዩምን ሂማን ኢያኣብን ድማ ኦርጋን ተማሂረን ናብ ቦታኣንን ምስ ተመልሳ፡ እታ ጉጅለ ኣብ ሰለስተ መሳርዕ (መስርዕ ሙዚቀኛታት፡ ድምጻውያንን ተዋሳእቲንን) ተኸፋፊላ ስርሓ ጀመረት።

ጉጅለ ባህሊ ባና ሓርነት፡ እቲ ዝግባእ ኣቋውማ ሒዛ ንስራሕ ዝተበገስትሉ ግዜ ኣብ መጋቢት 1983 እዩ ነይሩ። ኣብቲ እዋን'ቲ ተጋዳላይ ነቲ ሰላሕታ ወራር ተባሂሉ ዝጽዋዕ ካልኣይ ገጽ ወፍሪ ቀይሕ ኮኾብ ንምፍሻል ኣብ ከቢድ ወተሃደራዊ ግጥማት ተጸሚዱ ነበረ። ኣብዚ ተሪር ናይ መኸተ እዋን ከኣ፡ ጉጅለ ባህሊ ባና ሓርነት ኣብ ፈቐዶ ግንባራትን ሓራ ቦታታትን እናተንቃሳቐሰት ንህዝብን ሰራዊትን ዘበራትዕ ምርኢታት ከተቕርብ ጀመረት።

ኣብቲ ዝቐጸለ ክልተ ዓመት ጉጅለ ባህሊ ባና ሓርነት ካብ ነፍሲ ወከፍ ምርኢታ ተሞኩሮ እናቐሰመት፡ ብቕዓታ ከም ጉጅለ ባህሊ ክብ ኣበለት። ኣብ ግንቦት 1985፡ ጉጅለ ባህሊ ባና ሓርነት ኣብ ዓራሬብ ዝቐረበቶ ኣዝዩ መሳጢ ምርኢት ከኣ ነጠበ መቐይሮ ናይታ ጉጅለ ዘግሃደ እዩ ነይሩ። ኣብዚ ምርኢት'ዚ ዘቕረበቶ፡ ተዋስኦታት፡ ደርፈታትን ትልሂታትን ብትሕዝቶኡን ዓይነቱን ብሉጽ ብምንባሩ፡ ጓለንስተይቲ ባይታ እንተተጸሪጉላ፡ ኣብ ኩሉ መዳያት ንጥፈት ሕብረተሰብ ተዋሲኣ ከተድምዕን ከተስምዕን ትኽእል ምኻና

ብግብሪ ዘመስከረ ምርኢት እዩ ነይሩ።

"ከበሳ"፡ "ሓበን ናይ ዉላዳ"፡ "ናቕፋ"፡ "ኣስመራ"፡ ወዘተ. ዝብላ ቀዳሞት ደርፌታት ናይታ ጉጅለ ድርሰት ናይ ኃይትኦም ኣለም እየን ነይረን። ኃይትኦም ካብ'ታ ጉጅለ ከሳብ ዝቐየር ተዘከርቲ ድርሰታት ኣበርኪትላ'ዩ። ብድሕሪኡ ሓላፊት ናይታ ጉጅለ ዝኾነት ኣጸደ መስፍን እያ። ስነ-ጥበበኛ ኣጸደ ነታ ጉጅለ ባህሊ ካብ ዝተረከበትላ ዕለት ጀሚራ፡ ማእለያ ዘይብሎም ብሉጻት ደርፌታትን ድራማታትን ዝደረሰት ጻዕረኛን ተውህቦ ዝነበራን ስነጥበበኛ እያ።

ኣብ እዋን ቃልሲ፡ ኤርትራዊ ዜጋ፡ ንስለ ናጽነቱን ሓርነቱን ዝኸፈሎ ዝነበረ ክሳብ ናይ ህይወት መስዋእትነት ዝበጽሕ ዋጋ ይንዮተሉ ኣይነበረን። ኣደታት፡ ጉጅለ ባህሊ ባና ሓርነት'ውን እንተኾና፡ ኣብ ማእከል ህዝቢን ሰራዊትን ብምዃን ኣብቲ ጽንኩር መድረኽ፡ ዓቕመንን ክእለተንን ኣይበቐቓን። ናብ ግንባራትን ሓራ መሬትን እናዞራ ንህዝቢን ሰራዊትን ሞራልን ትብዓትን ዘስንቑ ስነ-ጥበባዊ ፍርያት ኣቕሪበንየን። ኣብ እዋን ወፍሪ ባሕሪ ነጋሺ 1985፡ ብዕድመ ንኣሽቱ ዝነበራ ኣደታት ኣባላት'ታ ጉጅለ፡ ኣሸበሽብ ኣድላዩ ኣብ ዝኾነሉ እዋን ክኸትታ ኣብ ዓራሬብ ወተሃደራዊ ታዕሊምን ፖለቲካዊ ትምህርቲን ቀሲመን ዝዓጠቓ ነበርኣን። ክሳብ ዕለተ ናጽነት ምስ ዕጡቓት ጸኒሐን ደማ'የን ኣብ 1994 ዕጦቐን ኣውሪደን።

እታ ጉጅለ፡ ካብ ማእከላይ ቦታእ ብዓራሬብ እናተበገሰት ንህዝቢን ሰራዊትን ምርኢት ኣብ እተቕርበሉ ዝነበረት፡ ካብ ኣእምሮ ኣባላታ ዘይሃስስ ተዘክሮ ሰኒዶም ዝሓለፉ ኣጋጣሚታት ብዙሓት'ዮም።

ሓደ እዋን ጉጅለ ባህሊ ኣደታት ባና ሓርነት ገልጠም ኣብ ዝብሃል ከባቢ ናቕፋ ምርኢት ከተቕርብ መደብ ነበራ። ካብ ዓራሬብ ተጓዒዞ ኣብቲ ቦታ ብዝበጽሓት ኣባላታ፡ "ደኺምና ከነዕርፍ" ኣይበላን። ብቐጥታ ኣብ ምርኢተን እየን ኣትየን። እቲ ምርኢት ብውዕውዕ መንፈስ'ዩ ጀሚሩ። ንወናማት ተጋደልቲ ኣይኮነን፡ ኑቶም ወኒን እንዶን ናይ ሳዕስዒት ዘይነበሮምሞ፡ "ጽላል ጓይላ" እናተባህሉ ዝሕመዩ ተጋደልቲ ከይተረፈ፡ ጎጻጒጹ ብዘይልበም ናብ መድረኽ ዘሕኮረ'ዩ ነይሩ። ተጋደልቲ ሓጎሶም ንምግላጽ፡ ቢሮ ኣብ ርእሶን ዝሰኩዑ፡ ኩሽኹ ከዳን ለይቶም ምዃና ከይዘንግዑ ኣብ ከሳደን ዝጥምጥሙ፡ ሓሓኒቕዕም ዝስዕሙ ነተን ኣደታት ምስራሕ ክሳብ ዝስእና ገበሩወን። ፍታሕ ተባሂሉ ድማ፡ ኣብ መንጎቲ ምርኢት፡ ስተጅ ብሓጹር እሾኽ ጨዓ ከም ዝኽለል ተገብረ። ዘንቀደ እሞ መዓስ ይጽግሞ። እቶም ተጋደልቲ መኸልከሊ ዘሊሎም ክሓልፉን ከም ሳዕርን ቃንጫን መኼዳ ዓውዲን ረጋጊጾም ፍንጥራዕ ክብሉን ኣይኣገሞምን። ኣብ ሎሚ ኰይነን ድማ፡ ኣባላት ጉጅለ ባህሊ ባና ሓርነት "ምቁር" እዋን ሓሊፉ ብምባል ብኣስተንትኖ ይዝክርኣ።

ካልእ ካብ ኣእምሮኣን ዘይሃስስ ፍጻመ፡ ኣብ ክረምቲ 1988 ዘጋጠመ እዩ። ጉጅለ ባህሊ ባና ሓርነት፡ ኣብ ተኾምብያ ዞባ ምዕራብ ምርኢት ከተቕርብ መደብ ነበራ። ካብ ዓራሬብ ተበጊሰን

ባረንቱ ምስ በጽሓ ግን፡ ንምርኢት እናተዳለዋ ምስኣን ዝነበረ ወዲ ኣርባዕተ ዓመት ዮሴፍ ዝስሙ ቆልዓ (ወዳ ነታ ጊተር እትጸወት ዝነበረት ብጸይተን ጽገ ተስፋይ) ይሓምም። ኣቦ'ቲ ቈልዓ መስፍን ተስፋገርግሽ መካኒክ ኰይኑ፡ ኣብታ እዋን'ቲ ኣብ መራፈት'ዩ ነይሩ። ዮሴፍ ናብ ሕክምና ተወሲዱ፡ ሕማሙ ከቢድ ስለ ዝነበረ ግን፡ ኣብ ሕቑፊ ጽገ ወላዲቱ ዓረፈ። ብተሎ ተሎ ሓመድ ኣልቢሰንኦ ከኣ፡ ጉዕዞኣን ናብ ተኾምብያ ቀጸላ። ጽገ ዝወረዳ ሞት ውላዳ ጸይራ፡ ውድባዊ ተልእኾኣ ንምፍጻም ጓይላ ከትጸወትን ከተጻውትን ሓዲራ። "ዘይተነግረ'ምበር፡ ዘይተገብረስ የለን" ተባሂሉ ዝተመሰለ ከምዚ ዓይነት ዘይእመን ነገር ምስተረኽበ'ዶ ይኸውን? ብድሕሪ'ዚ ፍጻመ'ዚ መስፍን ተስፋገርግሽን ጽገ ተስፋይን እውን ስለ ናጽነት ሃገር ንውላዶም ስዒቦም ተሰዊኦም እዮም።

ኣብ ጽባሕ ናጽነት፡ ኣብ መንደፈራ'ዩ። ኣባላት'ታ ጉጅለ ንምርኢት ኣብ ምሽብሻብ እንከለዋ፡ ሓኪም ናይታ ጉጅለ ባህሊ ዝነበረት ሓዳስ ገብርኣብ ጓል ሓደ ዓመት ውላዳ ሃንደበት ሓሚማ ኣብ'ቲ ኩሉ ከይበጽሐት ዓረፈተን። እቲ መደብ ክስገር ስለዘይነበሮ ከኣ፡ ነታ ህጻን ቀቢረን ምርኢተን ቀጺለን። እዚ ኣጋጣሚታት'ዚ ገለ ካብቲ ቀዲሕካ ዘይውዳእ ተዘክሮታት ኣባላት ጉጅለ ባህሊ ባና ሓርነት እዩ።

ጉጅለ ባህሊ ኣደታት ባና ሓርነት፡ መንፈቕ (ሽዱሽተ ወርሒ) ድሕሪ መላእ ሓርነት ሃገርና'ያ ኣስመራ ኣትያ። ኣባላታ ብጥርኑፈን ንዝተወሰነ ግዜ ኣብ ቃናው ድሕሪ ምዕራፈን፡ ናብ ቤት ትምህርቲ ዓይነ ስውራን ኣብርሃ ባህታ ከም ዝግዕዛ ተገብረ። ካብኡ እናተበገሳ ኣብ ኩለን ኣውራጃታት ሃገርና ዑደት እናካየዳ ምርኢተን የቕርባ ነበራ። ካብኡ ሓለፈን እውን ጉዕዞኣን ናብ ኣዲስ ኣበባ - ኢትዮጵያ ብምቕናዕ፡ ንክልተ ወርሒ ዑደት ኣካየደን ተመልሳ። ገና ብርከን ከይሰበራ ከኣ ናብ ዓሰብ ብምምራሕ፡ ንህዝቢ ዓሰብን ኣብቲ ከባቢ ንዝነበረ ሰራዊትን ምርኢት ኣቕረባ።

ብድሕሪ'ዚ ካብቲ ጥርኑፍ ናይ ሰውራ ህይወት ወጺኣን ናብ

ሕብረትሰብ ዝጸንበራሉ መድረኽ ስለዝርከበ፡ ኑቲ ዘፍቅርኦ ሞያን ዝለመድኦ ሓባራዊ ህይወትን ክፍለይኦ ግድን ኮነ።

ወራር ወያነ ምስ መጸ፡ ከም ኩሉ ኤርትራዊ፡ ኣደታት ጉጅለ ባህሊ ባና ሓርነት እውን፡ ሃገር ካብ ወረርቲ ንምክልኻል እጃመን ከበርክታ ዳግማይ ሃገራዊ ስምዒተን ደረኽን። ተጸዋዊዐን ብምርኻብ ድማ እንታይ ንግበር ተባሃሃላ። ኣብ ግንባራት እናዞራ ፍናን ዘስንቕ ምርኢት ከቕርባ ተረዳድኣ። ዝበዝሓ ካብ ኣባላትʼታ ጉጅለ፡ ብሰሪ ዕድመ ምድፋእ ብድሕሪት ኰይነን ኣጀኹን ክብላ እንከለዋ፡ 12 ካብኣተን ከኣ፡ ኑቲ ነዊሕ ዓመታት ዝሰርሓሉ ሞያ ስነ-ጥበብ ሒዘን ኣብ ግንባራት እናዞራ ባህሊ ከርእያ ክፍቀደለን ናብ ቤት ጽሕፈት ባህላዊ ጉዳያት ኣምሪሐን። ንሓላፊ ባህላዊ ጉዳያት ህግደፍ፡ ኣቶ ኢብራሂም ዓሊ (ኣክላ) ረኺበን ድማ ኣዘራረብኦ። ንሱ ሓሳባተን ብእወታ ተቐቢሉ ኣድላዪ ምትሕብባር ከም ዝገብረለን ጥርናፈኣን ድማ ኣብ ትሕቲ ባህላዊ ጉዳያት ከም ዝኸውን ኣረጋገጸለን። ኣብ ግንባራት እናዞራ ባህሊ ከርእያ ድማ ተፈቒደለን።

ጉጅለ ባህሊ ኣደታት ባና ሓርነት ካብ ዝተመስረተትሉ 1983 ክሳብ ናጽነት፡ ኣብ ቀወምቲ ግንባራት ሓልሓል፡ ሰሜናዊ ምብራቕ ሳሕል፡ ናቕፋ፡ ደብዓት፡ ሽጋሊት፡ ኣብ መዕቈቢ ህዝቢ፡ ኣብ ደጀናት ድማ፡ ኣብ ሰፋሕቲ ከባቢታት ኣውራጃታት ጋሽ-ሰቲት፡ ሳሕል፡ ሰንሒት፡ ሰራየን ኣኮሉዛይን እናዞረት፡ ንህዝቢን ሰራዊትን ሞራል ዘስንቕ ብሉጽ ስነ-ጥበባዊ ፍርያት ከተቕርብ ክኢላ እያ። ገመቹ፡ ሻምበል ተኽላይ፡ ሸዊቶ፡ ከዳዕ፡ ቸሪናካ፡ ስርናየ ወዘተ. ዘርእሰተን ብሓርፋፍ ገምጋም ልዕሊ 40 ድራማታትን ሓጸርቲ ኮሜዲታትን፣ ናቕፋ፡ ኣስመራ፡ ክብረትና፡ ኣዴታት ኤርትራ፡ ሓበን ናይ ዉላዳ፡ ከበሳ፡ ሒለል፡ ወልዓያ ባና፡ ነማሙቋ ወዘተ. ዝብላ ደርፌታት ዝርከብኣን ልዕሊ 100 ደርፌታት ድማ ኣፍርያ።

ኣብ መወዳእታ ኣባላት ጉጅለ ባህሊ ኣደታት ባና ሓርነት "ኣብዚ እዋንዚ ኣብ ከመይ ኩነታት ኣለዋ?" ተባሂሉ ክሕተተለን ዝግባእ ይመስለኒ። እታ ካብ ምምስራትʼታ ጉጅለ ጀሚራ ክሳብ ዕለተ መስዋእታ ዓንዲ ሕቖን ሞተርን ኰይና ነታ ጉጅለን ኣባላታን ዝኣለየትን ዝመርሐትን ምኩርቲ ስነ-ጥበበኛ ኣጸደ መስፍን እትርከበን፡ ጸገ ተስፋይ፡ ዑቕባ ኪዳነ፡ ኣደይ ግደይ ብርሃነን ምብራቕ ገብሩን ብህይወት ዘየለዋ ስውኣትʼየን። ንጥፈታትʼታ ጉጅለ ክሳብ ሕጂ በተን ህልዋት ብዘገምታ ይቕጽልʼኳ እንተሎ፡ ምፍላይ እዘን ዝተጠቕሳ ኣባላት፡ ኣብ መንፈስን ስነ-ጥበባዊ ፍርያትʼታ ጉጅለ ሃጓፋት ኣይፈጠረን ክብሃል ኣይከኣልን። ይኹንምበር እዘን ኣደታት 10 ክሊፐ፡ 10 ድማ ብኣድዮ ጥራይ ዝተመልኡ ውዱኣት ደርፌታት ኣዳልየን ክዝርግሓ ሓገዝ ይደልያሉ ከምዘለዋ፡ ካብ ዕላል ወይዘሮ ኣኸበረት ተረዲኣ። በዚ ኣጋጣሚ፡ ንድምቀትን ትንሳኤን ስርሓትʼታ ጉጅለ ዝምነን ዝብህግን ኣብ ምዝርጋሕ እዞም ዝተጠቕሱ ስነ-ጥበባዊ ፍርያት ክተሓጋገዝ እላቦ።

ግጥሚ

ቃላት ስኢን

ኣደታት ኤረይ
ከስዐ ማህጸንክን
ካትም ቃልኪዳንክን
ስለ ሃገር ዝውፈ ስልማትክን
ተወለድክን ጅግና ንጅግና
ሰራሕቲ ቅያ ንቕያ
ወረቐት ኣይኣኽሉን ውዕሎኽን
ቀለም ጸንቂቑ ዛንታኽን
ኣብ ገድሊ መስገደል
ማዕረ ትማቕልኦ ንጸገም
ደቂ ኤረይ ዋሓላሉ
ማሙቕ ገዛ ፍቕሪ ትዘርኣሉ
እንተተሰለምክን ተሀንና
እንተ ዓጠቕክን ትግርማ
ኣውረስቲ ቅያ ጅግንነት
ሕመረት ጽንዓት ተወፋይነት
ዝውዓልክንኦ ክዝርዝር በብሓደ
ስጋለት ተበልኩ
ንብዓት ሓበን ይስዕረኒ
ናቕፋ ተወዓልኩ
ንብዓት ዝክሪ ይዘሓወኒ
ምስ ክልተ ሞት ተፋጢጥክን
ጸገምን ጸላእን ስዒርክን
በዳህቲ ጭንቂ ዘይስገር
ቃላት ይሓጽረኒ ሞያኽን ክነግር።

ደሃብ ገብረመስቀል

ዙፋን ክብረን ኣይንፈታትዋ

ስመረ ዮውሃንስ

ኣብ'ቲ ብዓል ሓደ ደርቢ ግሩም ህንጻ ምስ ኣተኹ፡ ኣዒንቲ ዝስሕቡ ስእልታት "እንቋዕ ደሓን መጻእካ" ኢሎም ዝቕበሉኻ ዘለዉ ይመስሉ። እቲ ስእልታት ናይ ሓንቲ ጎርዞ'ዩ። እታ ጎርዞ ጸጉራ ኣፍሮ ተቐምቂሙ፡ ለቢሳቶ ዝነበረት ስረ ጃንነ ምስ ተዓዘብካ፡ ኣብ ሰማንያታት ኣብ ኤውሮጳ ከምዝተሳኣለቶ ትርዳእ።

ብዘይካ'ታ ማዕጾ ኣርሕያ ዘእተወትኒ መንእሰይ፡ እዞም ዝጠቐስኩዎም ስእልታትን ኣብ'ቲ ብዙሕ ዝኽፍልታቱ ህንጻ ድምጺ ናይ ሰብ ኣይሰማዕኩን። ብጽምዋ ከትከት ዝብል ቤት እዩ።

"ማማ ትብለጽ የለዋን ድየን? ንበይነይ ኮፍ ኢለ ደቓይቕ ምስ ኣሕለፍኩ ነታ ዝተቐበለትኒ መንእሰይ ዝሓተትኩዎ'ዩ። እታ መንእሰይ ሻሂ ከተፍልሓለይ፡ ሸበድበድ እናበለት "ኣሞይ ኣላ" በለትኒ። ብገርሃ ኣሞኣ ምዃና ምስ ነገረትኒ ዝደለኽዎ ሓበሬታ ከምዝረክብ ተተስፈኹ።

"ሻሂ ይጽናሓልና...ማማ ትብለጽ ኣበይ ከምዘለዋ እንተትሕብርኒ ጽቡቕ ነይሩ" ኣብ ጸጋማይ ጎድነይ ዓራት ከምዝነበረ ኣቓዲመ ኣይሰሓተኩን። እንተኾነ፡ እቲ ዓራት ኣንጊሀ ስለዝመጻእኩ ዝተወጋገነ (ዝተነጽፈ) ኣይመሰለንን። እቲ ጉዳይ ግን ካልእ'ዩ ነይሩ። "ኣሞይ ደኣ ኣብ'ዚ ዓራት እንድያ ዘላ" ድሮ ዘፍልሓቶ ሻሂ እናቐድሐት ኣመልከተትለይ።

"ኣብ'ዚ ሰብ ኣሎ?" ስሚዒተይ ከይተቖጻጸርኩ ሓተትኩዋ። እቲ ዓራት ካብ ኮቦርታ ሓሊፉ፡ ሰብ ዝደቀሶ ይመስል ኣይነበረን።

"ሕማምን ጓህን እንተበዚሑ እንታይ'ዶ ኣለና'ዩ፡ ኣካላትና 'ኳ ብጥበብ ይነብር ኮይኑ እምበር፡ ዘቐምኳ ዓጽመ ስጋ ጥራይ እዩ። ዓጽመ ስጋ ድማ ደይ ከም በረድ'ዩ እናሓቐቐ ዝኸይድ" ሳይንሳዊ ትንተነ ሓዊሳ ኩነታት ወይዘሮ ትብለጽ ገብረመድህን ንኽፈልጥ መበገሲ ዝኾነኒ ኣንፈት ሰው ኣቢላትለይ።

"እዚ ስእልታት ናይ መን'ዩ?" ናብቲ መንደቕ እናጠመትኩ፡ ነታ ልዕሊ ሓሙሽተ ዓመታት ጉዳይ ህይወታ ወንዚፋ እትኣልየን ዘላ ጎርዞ ሓተትኩዋ።

"ናይ ኣሞይ ትብለጽ'ዩ። ብንእስነታ ዝተሳኣለቶ። እቲ ሓደ ድማ ናይ ስዉእ ሓዎቦይ። ኣሞይ ትፈትዎ ሓዋ'ዩ" ብምባል፡ ንሳ እትፈልጦ ዛንታ ነገረትኒ። ገለ ሰነዳት ከተርእየኒ እውን ኣይበቕቐትን።

ፈለማ ሰብዓታት መንእሰያት ኤርትራ ካብ ጭቆና መግዛእቲ ክርሕቁን ኪቃለሱን ንሜዳን ስደትን ዝውሕዝሉ ዝነበሩ እዋን እዩ። ትብለጽ፡ ካብ ዝዓበየትሉ ገጠር ኣስመራ መጺኣ ዝተወሰነ ግዜ ኣብ ስራሕ ገዛ ድሕሪ ምስራሓ፡ ናብ ሱዳን ተሰዲዳ። ኣብ ሱዳን ዘጋጠማ ቀዳማይ ብድሆ ቛንቋ ዓረብ ዘይምፍላጥ እዩ ነይሩ። ኣብ ዝኣተወቶ ስራሕ ቋንቋ ብዘይምፍላጣ፡ ምስቶም ዘሰርሕዋ ክትረዳዳእ እናተጸገመት ብዙሕ ከልበትብበት እያ ኣሕሊፋ። ድሓር ግን ብመንገዲ ቀይሕ መስቀል ብዙሓት መንእሰያት ካብ ሱዳን ናብ ኤውሮጳን ኣመሪካን ይሰግሩ ስለዝነበሩ፡ ትብለጽ ግደኣ በጺሑ ናብ ዓዲ ጣልያን ኣምርሐት።

ኣቐዲመን ናብ ዓዲ ጣልያን ዝኸዳ ኤርትራውያን መንእሰያት ብጽቡቕ ተቐቢለን ኣብ መሳርዐን ጸንበረኣ። ትብለጽ፡ ኣብ ስደት ኮንካ ንናጽነት ክትጋደል ትኽእል ይመስላ ኣይነበረን። እተን መንእሰያት ምስ ብጾተን ኮይነን ዝተፈላለየ ስራሕ እናሰርሓ ነቲ ሽዑ ዝዓኩኽ ዝነበረ ሰውራ ኤርትራ ብንዋት፡ ብገንዘብ ክድግፋ፡ ፖለቲካዊ ንቕሓተን ንምዕባይ ኣብ ዝተፈላለየ ናይ ጎስጓስ መድረኻት ክሳተፋ፡ ውዳበአን ከሐይላ ምስ ተዓዘበት፡ ብብጾታ ተመሲጣ ቅዱስ ቅንኢ ኣሕዲራ ንዕዐን መሲላ።

ዕድመ ጓለንስተይቲ ብዙሕ ዘላቡ ኣይኮነን። ኣብ ስደት ዝነበራ ኤርትራውያን ደቀንስትዮ፡ "ኩለንተናና ንሰውራና!" እናበላ ካብ መርዓን ውላድን ርሒቕን ሃመን ቀልበን ኣብ

ምዕዋት ቃልሲ ንናጽነት እዩ ነይሩ። እዚ ሕጂ ኣብ ኤውሮጳ፡ “ኣብ ዓለም እንታይ ገይረ’ምበር፡ ክንደይ ወሊደ ኣየገድስን’ዩ” ዝብል ፋሽን ኮይኑ ዘሎ ኣመለኻኽታ፡ ደቀኣንስትዮ ኤርትራ ቀደም ኣብ ስደትን ገድልን ዝኣምናሉን ብግብሪ ዝወፈያሉን ዝነበራ እዩ። ትብለጽ ድማ ሓንቲ ካብኣን ኮይና፡ ኣብ ዓዲ ጣልያን ን40 ዓመታት ብስደት ኣብ ዝተቐመጠትሉ “ናጽነተይ ክንዲ ውላደይ!” እናበለት ክሳብ እትሽምግል ንቤተሰባን ሃገራን ኣገልጊላ።

ድሕሪ ናጽነት መንግስቲ ነዘን ሓርበኛታት እንተወሓደ ሩፍ... ኢለን ዘዕርፋሉ መጽለሊ ክህልወን ስለ ዘተባብዐን፡ ትብለጽ መጽለሊኣ ዝኾና ቤት ዓዲጋ። ኣብ 2012 ድማ፡ ናብ’ታ ለይ - ለይ መንእሰይ እንከላ ዝገደፈታ ሃገራ፡ ዕድመ ደፊኣ ተመሊሳ። ፍረ ማህጸና ዋላ እንተዘይረኣየት፡ ፍረ ሓያል ቃልሲ ናታን ናይ ብጾታን ግን ርእያ። ናጽነት! መሬት ዓዳ ምስ ረገጸት፡ ንሰማይ ኣንቃዕሪራ “እንቋዕ ነዚ ኣርኣኻኒ ፈጣሪየይ!„„ደጊም ሞት ከም ኣዳም!” ብምባል ብናጽነት ተሓቢና፡ ብናጽነት ተደቢሳ።

ኣብ’ቲ ዘጥረየቶ ህንጻ ንበይና ክትነብር ኣይመረጸትን። ጨና ክኾና ኣዲኡ ዝሞተቶ ወዲ ሓዋ ምስኣ ክኸውን ካብ ዓዲ ብቐልዕኡ ኣምጺኣቶ። ነቲ ቖልዓ ብስም ስዉእ ሓዋ እናጸውዐት ድማ ናይ ሽምግልና ዕድመ ተተሓሓዘቶ።

ወዲ ሰብ ነባሪ ኣይኮነን። ሕጂ ኣብ ግዜ እርጋንን ዝርከባ ወይዘሮ ትብለጽ ነዚ ብምግንዛብ ዘጥረየኦ ቤተን፡ ነቲ ከም

ትብለጽ፡ ኣብ ስደት ህጻናት እናዕበየት

ውላደን ዘዕበየኦ ወዲ ሓወን ሕጋዊ መሰለን ተጠቒመን፡ ኣብ ቤት ፍርዲ ቀሪበን፡ ብውህብቶ ከቲመን ሂበንኦ። እንተኾነ በቲ ዝወሰድኦ ስጉምቲ ቅሳነት ኣይረኸባን። “ኣነ ወዲ ሓፍተየ፡ ኣነ ወዲ ሓው’የ፡ ኣነ ወዲ እገለ’የ...” ኢሎም፡ ነቲ ውህብቶ ዝቋወሙ መቐርብ በትን - በትን መጽኡ። ወይዘሮ ትብለጽ ብህይወተን እንከለዋ ክወርሱ ዳም - ዳም ዝብሉን፡ ካብ ውሻጠ ቤተን ኣውጺኦም ናብ ቤት ፍርዲ ዘጸውዑን “ብጥዕናኣ ኣይኮነትን ሂባቶ፡ ኣብ ሆስፒታል ስነ ኣእምሮ ትመርመረልና” ዝብሉ ምስ መጽእወን፡ እቲ ከም ክሳራ ዘይሓስብኦ ዝነበራ ጉዳይ ውላድ ክተሓሳስበን ጀሚሩ።

“ሓደ ቆልዓ እንተዝህልወኒ’ዶ... ከምዚ ምገበሩ!” ብምባል ኣስተማሰላ። “ኣነ ገንዘበይ ንድላየይ ክህቦ ኣይክእልን?” ዝብል ምጉት ሒዘን ድማ መጸዋዕታ ናብ ዝመጽኣን ክመላለሳ ጀመራ። ውህብቶ ዝተዋህበ ወዲ ሓወን እውን፡ ኣብ ንኡስ ዕድመኡ ናብ ቤት ትምህርቲ ኣብ ክንዲ ዝኃዱ ሰነዳት ሒዙ ፈቕዶ ቤት ፍርዲ ኰለል ክብል ተገዲዱ።

“ጓሂ ወይ ይቖትለካ ወይ ይርምሰካ” ከም ዝበሃል፡ እተን ዕምረን ምሉእ ዝተቓለሳ ኣደ፡ እዚ ዘይተጸበይኦ ምጉት ብዝፈጥረለን ጓሂ ጥዕናአን ተሰናኺሉ። ወቕዒ ልቢ (ስትሮክ) ፍርቂ ኣካላተን ኣልመሰን። ኣእምሮአን እውን ተዘናበለ። እቲ ኣብ ዓዲ ጣልያን ብኅርዘአን ተሓቢነን ዝተሳእልኦ ኣካላተን፡ ሎሚ ኣብ ዓራት ምስ ኮበርታ ተመሳሲሉ ዳርጋ ዘይርአ ኮይኑ። ተጸባይት ሓገዝ ኮይነን።

ኩነታት ወይዘሮ ትብለጽ፡ ኣብ እዝኒ እተን መቓልስተን ኣደታት ዓዲ ጣልያን በጽሐ። እተን ሓርበኛታት መቓልስተን ኣይተጸወርኦን። ብፍላይ ዋና ክለብ ቦለኛ (ኤክስፖ) ወይዘሮ ኣለፈሽ መብራህቱ፡ ብጾታን ትሕዝቶኣን ሒዛ ናብ ቤት ፍርዲ ተጓይያትለን። ኣብ ዓዲ ጣልያን ዝተወንዘፈ መሰለን ከተተግብርን፡ ጥዕናአን ንኽመሓየሽን ንሕክምና ዝከኣላ ኣበርኪታን ተበርክት ኣላን።

ኣብ መደምደምታ፡ እዘን ንናጽነት ብልዑል ድሌትን ባህጊን ዝተቓለሳ ኣደታት፡ ብውላድ ከየስተማሰላ፡ ዘለወን ዕምሪ ብሰላም ክዛዝምኦ ሓገዝ ነፍሲ ወከፍ መቐርብን ሕብረተ-ሰብን የድልየን። ብህይወት እንከለዋ ነቲ ደም ርሂጸን ዘጥረየኦ ንብረት ምጥማት ቅኑዕ ኣይኮነን። “እንተ ወሊደ ካብ ቃልሲ ክዕንቀጽ’የ” ኢለን ዝኸፈልኦ ክቡር መስዋእቲ ማህጸን፡ “ብ’ኻ እባ...!!” ኢለን ጣዕሳ ከይፈታተነን፡ ሞራል ነስንቀን እምበር ዘጉህየን ተግባር ክንፍጽም ኣይግባእን። ውርሻ ዝምልከቶ ሰብ እንተሎ/ላ፡ ብሞት ካብዛ ዓለም ምስ ሓለፋ፡ ሕጊ ብዝፈቕዶ ኣገባብ ከረኻኽበሉ ዝኽእል’ዩ። ክሳብ ብህይወት ዘለዋ ግን ዘፋን ክብረን ኣይንፈታትኖ። ድሙቕ ሕብሪ ሓበነን ከይሃስስ ነድምቆ ድኣ እምበር፡ ኣንጻር ዝተቓለሳሉ ዕላማ ኣይንተናኸፍ።

ባህልን ስነጥበብን

ንነብሰይ ‘የ ዘገጥም

መሓመድሰዒድ ዑስማን

ኣብ ክራማት 2014 ኣብ ግዜ ሃገራዊ ፈቲቫል’ዩ ዝነበረ። ቀጽሪ ኤክስፖ ብነጋድያን ፈስቲቫል ካብ ጻት-ንጻት መሊኡ ነበረ። ኣብቲ ዓቢ ኣድራሽ ናይ ኤክስፖ ውድድር ኣፋዊ ያታ ዞባ ዓንሰባ ስለ ዝነበረ፡ ኣነ ከኣ፡ ኣብታ ወዳቢት ኮሚተ ብምንባረይ ካብ ሰዓት ሸሞንተ ጀሚረ’የ ኣብቲ ቦታ ተረኺበ። ነቲ ብየማነ-ጸጋም ዝሰማዕ ዝነበረ ደርፍታት እናስተማቐርኩ ድማ፡ ነቲ ውድድር ዘድሊ ነገራት ኣብ ምድላው እነጥፍ ነበርኩ።

ሰዓት ትሽዓተ ቅድሚ ቐትሪ ምስ ኮነ፡ ኣደራሽ ብተዓዘብቲን ተወዳደርቲን መልአ። መራሒ መደብ ካብ ዞባ ዓንሰባ ኮይኑ፡ ንተዓዘብቲ መእተዊ ቃል ኣስሚዑ፡ ተወዳደርቲ ኣፋዊ ያታ መደባቶም ከቕርቡ ዓደሞም። እቲ ውድድር ብቋንቋ ብዳውዬት ጀሚሩ ናብ ቢለን ቀጸለ። ብትግረይትን ድሕሪኡ ሰዓበ። ልውየት ዝተኸደነት ጓል 70 ዓመት እትኸውን ኣደ ኣብ መድረኽ ደየበት። ኣከዳድናኣን ዕድመኣን ካብቶም ካልኦት ተወዳደርቲ ፍሉይነት ስለዝነበሮ ኣተኩረ ጠመትክዋ።

“ፋጥና መሓመድ እድሪስ እበሃል፣ ካብ ወግሬት - ማርየ-ጸላም መጺአ፡” በለት ናብ ማይክረፎን ቅርብ ኢላ። ወግሬት ኣብ ግዜ ገድሊ ስለ ዝፈልጣ፡ “ኣብዚ ዕድመ’ዚ ነቲ ተሪር ዓቐበት ወግሬት ብእግራ ሰንጢቓ ናብ ኣስማጥ መጺኣ ማለት’ዩ። ናይ ብሓቂ ዘይጽንቀቕ ሓቦ ኣለዋ፡” በልኩ ንነብሰይ፡ ነቲ ካብ ከረን ኣስታት 250 ኪሎ-ሜተር ርሒቑ ዝርከብ ቦታ እናዘከርኩ። ትርኢታ ጥራይ ኣይኮነን ግን ዝሰሓበኒ - ትሕዝቶ ግጥማ ብቕዓታን እምበር።

“እዛ ሕጂ ዘገጥመልኩም ግጥሚ ኣብ ግዜ ሰላሕታ ወራር ዝገጠምክዋ’ያ። ኣብቲ እዋን’ቲ ቅድሚኡን ዝነበረ ቅያታት ተጋደልቲ እትገልጽ’ያ። ነቲ ዘይድፈር ዝመስል ዝነበረ ሓይሊ ጸላኢ ገጢሞም ዝሰዓሩን መስዋእቲ ዝኸፈሉን ደቀይን ኣሕዋተይን ኣድንቐተይ ብግጥሚ ክገልጸሎም ስለዝደለኹ’የ ገጢመያ፡” ብምባል ነታ ግጥሚ ጀመረታ። እታ ግጥሚ “ታሪኽ ሰውራ” እትብል ኮይና፡ ካብ ግዜ ዓዋተ ጀሚራ መንእሰያት ተጋደልቲ - ደቀንስትዮን ደቂተባዕትዮን በዃ ሃገሮምን ህዝቦምን ብመን ሕራይ ከም ዝነቐሉ፡ ንጽንኩር ግዜን ዓርሞሾሽ ጸላእን ገጢሞም ከም ዝሰዓሩ ትገልጽ።

ተእሪክ ሰውረት ኒበል

ተእሪክ ሰውረት ኒበል ወወድ ዐዋቴ

ሸባብ ፍራስ ብነ ግምሽ ኢትትጋሌ

ሸባብ ፋርስት ብነ ልበ ሴመ ኢለአቤ

ኩረት ለአማሰሉ ብሬን ዝበዝበ ወዴ

ፈጅረ ህጅምም ዝሌ ደሉክ ደብጥ ወዝሌ ዕላል ወዴ...

ከፊላዊ ትርጉም፡-

ታሪኽ ሰውራ’ዶ ክንደህሰስ ከም በዓል ወዲ ዓዋቴ

ጀጋኑ እየም ደቅና ከሎም ሓደ

ፍሉይዩ ሓሞቶም ከመይ ገረ ክገልጾ

ንኩናት ይሓስብዎ ከም ጸወታ ኩዕሶ።

ኣብ ውሽጢ ውግእ ጓይላ ይትክል

ዓወት ናቶምዩ ኣባዮም ይሰዓር...

ነታ ግጥሚ ብልዑል ወኒ’ያ ኣቕሪባታ ኣደይ ፋጥና። ትሕዝቶኣ ጥራይ ዘይኮነ፡ ብኣገባጥማኣን ድፍረታን ኣዝየ ተደነቕኩ። ሓንቲ ቃል እውን ክተሓልፈኒ ስለዘይደለኹ ካብቲ ኩፍ ኢለ ዝነበርኩ

መንበር ተንሲአ ቕድሚት ቀረብኩ። ኣደይ ፋጥና ግን ብሓንቲ ግጥሚ ጥራይ እትውድእ ኣይነበረትን። ዛንታ ናይቲ ፍጻመ እናነገረት ኣኪታቲላ ስለስተ ግጥምታት ኣቕሪባ ወረደት። ኣነ ከም ኣጽናዒ ኣፋዊ ያታ መጠን፡ ግድን ክረኽባ ስለ ዝነበረኒ ምስ ኣካያዲ መደብ ኣፋዊ ያታ ዞባ ዓንሰባ ዝነበረ መምህር መሓመድ ዓብደላ ስለማን ብምርድዳእ ኣብ መውዓሊኦም መጺአ ምስኣ ቃለ-መጠይቕ ክካይድ መደብኩ።

ብፍሕሹው ገጽ ተቐቢላ ፍቓደኛ ምዃና ኣረጋገጸትለይ። ክትዛረብ ምስ ጀመረት ድፍረት ኣዘራርብኣ፡ ኣገባጥማኣ፣ መልክዓ - ኣደይ ዘይኑብ ያሲን ኮይና ተሰሚዓትኒ። “ግጥሚ'ኸ ዓይነት ሰብ ይመርጽ ድዩ?” በልኩ እናተገረምኩ። ቡን እናሰተና ድማ ኣስተርሕየ ብዛዕባ ድሕሪ ባይታኣን ግጥማን ሓተትክዋ።

ኣደይ ፋጥና መሓመድ እድሪስ ኣብ ከባቢ 1945 ኣብ ማርያ-ጻላም ተወሊዳ፣ ክሳብ ዓቕሚ ሄዋን ትበጽሕ ከኣ ምስቶም ርኹባት ስድ-ቤታ ዓብያ። ንሳ ብቕልዕነታ'ያ ግጥሚ ክተስተማቕር ዝጀመረት። ኣብ ዓዶም ወግሬት ብዙሓት ገጠምትን ተባህለ ባህልትን ስለ ዘነበሩ ዝግጠምን ዝድረፍን እናሰምዓት'ያ ዓብያ። እቲ ብንእስነታ ትሰምዖ ዝነበረት ግጥምታት ማዕከን ዝኽርታታ ኣሃብቲሙ ፍልጠት ኣሰነቓ።

“ግጥሚ መዓስ ጀሚርክዮ?” ኢለ ምስ ሓተትክዋ፡ ብቐጥታ ኣይመለሰትለይን። ዝኽርታታ ክትፍትሽ ድሕሪ ምጽናሕ፡ “ቀደም ዘመን'ዩ። ዝገርመካ ብናተይ ግጥሚ ኣይጀመርኩን። ሓደ ሽግር ምስ ገጠመኒ፡ ናይ ሓደ ሰብኣይ ግጥሚ ዘኪረ እናስተንተንኩ ደጊመያ። እቲ ናይ ውልቀይ ብድሕሪኡ'የ ጀሚረዮ፡” ክትብል ገሊጻትለይ።

ኣደይ ፋጥና ብገዘሚ ኣዝየን ብዙሓት ከብቲ ሒዛ'ያ ምስ ኣቶ ዓሊ ማሕመድ ዝተመርዓወት። እተን ከብቲ ሰሲነን ናታን ናይ በዓል ቤታን 140 በጺሐን። በዚ ድማ እንዳ ዓሊ ማሕሙድ ኣብታ ዓዲ ሓንቲ ካብተን ሃብታማት ስድራቤታት ኰነት። እተን መጋርያታት ከብቲ ግን ዕማም ጉስነተን ኣሸጋሪ'ዩ ነይሩ። ኣብ ከባቢ ማርያ-ጻላም ማይ ኣብ ዝሰኣነሉ ግዜ ዋነአን ሒዘወን ናብ ጋሽ ወይ ድማ ናብ ፎጌ (ትሕታይ ሳሕል- ከባቢ ዶብ ሱዳን) ክኸይድ ይግደድ ነበረ። ሓደ ግዜ ከብቱ ሒዙ ምስ ሰበኸ ከምቲ ዝሓሰቦ ኣይኰነሉን። እተን ከብቲ ሕማምን ደርቅን ኣጥቅዒወን ዳርጋ ኵላተን ተወዲአን 15 ጥራይ ሒዙ ተመልሰ። ስድራ ዓሊ ማሕሙድ በቲ ዘጋጠመ ሽግር'ኳ እንተ ሰንበዱ፡ ነተን ዝተረፋ ከፋርዩ ላዕልን ተሓትን በሉ። ሓሳቦም ሰሚርሎም ድማ እተን ከብቲ ከም ብሓዲሽ ሰሲነን። ናብራኦም ክምሓየሽ ምስ ጀመረ ግን ዳግማይ ሓያል ደርቂ ተኸስተ። ኣቶ ዓሊ ማሕሙድ ነተን ከብቲ ሒዘወን እንደገና ናብ ፎጌ ከደ። ሽዑ'ውን ኣይቀደዎን። እተን ከብቲ ዘይምሕር ሕማም ሒዘወን ዳርጋ ኵላተን ተወዲአን።

ኣብ 1980 ኣቢሉ ይኸውን ኣቦይ ዓሊ ሰለስተ ላም ሒዙ ናብ ዓዱ ተመልሰ። ኣደይ ፋጥና ነቲ ዘጋጠመ ኩነታት ፍጹም ክትጻወሮ ኣይከኣለትን። ካብ 140 ከብቲ ሰለስተ ጥራይ ምትራፈን ከቢድ ጓሂ ተሰምዓ። ንበይና ኮይና ድማ ክተስተንትን ጀመረት። ሓደ ገጣማይ ብሰንኪ እርጋኑ ከብቱ ዝጓሰየን ስኢነን ምስ ተወደኣ ዝገጠሞ ግጥሚ ዘኪራ። እታ ግጥሚ “ግልሓይት” ትብል ነበረት። ግልሓይት መላጥ ወይ ጽጉሪ ዘይብላ ማለት'ዩ። እተን ከብቱ ለማጻት ስለ ዝነበራ ግልሓይት ኢሉ ገጠመለን። እታ ግጥሚ ከብቲ ዘይብሉ ሰብ ክብረትን ዋጋን ከም ዘይብሉ፡ ምእንቲ ከብቱ ድማ ሂወቱ ከኸፍል ከዝምግባእ እተዘንቱ ነበረት። ኣደይ ፋጥና ነታ ግጥሚ ካብ ስድራኣ ትሰምዓ ስለ ዝነበረት ምስቲ ናታ ጉዳይ ኣመሳሲላ ብምስትንታን ደጋገመታ።

ኣደይ ፋጥና እታ ናይ በዓል ከብቲ ግጥሚ ምስ ገጠመት ሃንደበት ዋሕዚ ግጥሚ ኣብ ኣእምሮኣ ክፍልፍል ጀመረ። ብሰንኪ ምውዳእ ናይተን እትፈትወን ከብታ ሽዑ ግዜ እታ ፈላሚት ግጥማ ገጠመት። እታ ግጥሚ “ትውሑት ኢኮን ለሓና” (ተወዲአን ከብትና) ትብል ኮይና፡ ከብቲ ዘይብላ ስድራ፡ ክብርትን ሕፍርትን ከምዘይትኸውን፡ እተን ዝጠፍኣ ከብቲ ኵሉ ከም ዝናፍቕን ትገልጽ፥

ትወሔት ኢኮን ለሓነ ሕነ ከአፎ እንወዬ

ለጅንዲነ ልትሰፍለል ምን ዴሹ ዶል ለአቴ

ለጅናን ልትሰፍለል ለሐደማደም ወበኬ...

ትርጉም፡-

ተወዲአን ከብትና እንታይዩ ጉዱ

ተጋዳላይ ይናፍቓን ምስ ተመልሰ ናብ ዓዱ

ቈልዓ ይናፍቓን ጫጭ እና በለ

ወንአን ይናፍቓን ድኻሙ እናዘከረ

ኣነውን እናፍቓን ከረምቲ ንዓዲ ከኣትዋ

ስድራይ ንዘሩላይ ዝለ እንተ ተካእዋ...

ብድሕሪ'ዚ ኣደይ ፋጥና ምስ ግጥሚ ዕርክነት መስረተት። ይኹን እምበር፡ ክሳብ ዓመተ 2014 ኣብ ገዝኣ ንበይና እምበር ኣብ መድረኽ ወጺኣ ገጢማ ኣይትፈልጥን። ብግጥሚ ባህግታት ልባ ምስ ኣርወየት ድማ ንዝኾነ ሰብ ከይነገረት ሱቕ ትብል። ብኸምዚ ድማ ንነዊሕ ዓመታት ተጓዓዘት።

ኣደይ ፋጥና ንከብቲ ጥራይ ኣይኮን ትገጥም ዝነበረት። እቲ ንሳ ዝያዳ ሚዛን እትህቦ ግጥምታት ንቃልስን ሃገርን ዝገጠመቶ'ዩ። ህዝባዊ ግንባር ኣብ መወዳእታ 1980 ኣብ ማርያ-ጻላም ምስ መጽኣት ህዝቢ ክትውድብ ጀመረት። ህዝቢ'ውን ንመትከላትን ዕላማን ናይቲ ውድብ ብምቕባል ተወዲቡ ኣብቲ ቃልሲ ተጸንበረ። ኣደይ ፋጥና ምስተን ብሃማደኤን ክፍሊ ምምሕዳርን (ጀማሂር)

ተወዲበን ዝነጥፉ ዝነብራ ኣደታት ተወዲባ ክትሰርሕ ጀመረት። “ኣብ ግዜ ሰላሕታ ወራር - 1983 - ኣብ ጃኒ ብዙሓት ኣደታት ተወዲብና እንጌራ ንሰንክት፡ ክዳውንቲ ውጉኣት ንሓጽብን ካልእ ውድብና ዝደልዮ ዕማም ንሰርሕን ነበርና። ኣነ ሽዑ'ዩ ስምዒት ሃገርን ቃልስን ኩሓድረኒ ዝኸኣለ፡” ትብል ኣደይ ፋጥና።

ኣደይ ፋጥና ንበይና ትገጥም ኳ እንተ ነበረት ደቃን ገለ ፈተውታን ግጥምታታ ይፈልጥዎ ስለ ዝነበሩ መምህር መሓመድ ዓብደላ ስለማን ነቲ ንበይና ዓቂባቶ ዝነበረት ጻጋታት ጥበባ ኣብ ህዝቢ ምእንቲ ክተቕርቦ ልዑል ጻዕሪ ብምግባር ኣብ ፈስቲቫል 2014 ክም ትሳተፍ ገበረ። ስላ ጻዕሩ ገለ ትሕዝቶታት ግጥምታታ ክስነድ ተኻኢሉ። ኣደይ ፋጥና ኣብ መሳርዕ ቃልሲ ምስ ተወደበት ፍቕሪ ከብቲ ናብ ፍቕሪ ሃገርን ተጋደልትን ተቐዪሩ። ኣብ ዝተፈላለየ እዋናት ድማ ክትገጥምን ብቕያታት ተጋደልቲ ክተዕልልን ጀመረት። ብፍላይ ኣብ እዋን ሰላሕታ ወራርን ድሕሪኡን ብዙሕ ትገጥምኳ እንተነበረት ሙብዛሕትኡ ምስ ዕድመ ተረሲዑ'ዩ። ኣብ ግጥሚ ከይተሓጽረት ድማ ኣብ ዝተፈላለየ እዋናት ንሃገራ ሰራሓን ተጋደልቲ ሓብሒባን'ያ።

ኣደይ ፋጥና ጸላኢ ተሳዒሩ ኤርትራ ናጻ ወጺኣ ዝብል ዜና ምስ ሰምዓት ኣብቲ በሪኽ ዝባን ወግሬት ኩይና “ዕልል...ዕልል!” እናበለት እያ ሓጐሳ ገሊጻ። ሽዑ ግን ሓጐሳ ብዕልልታን ደስታን እምበር ብግጥሚ ኣይጸንበለቶን። ጸኒሓ ባጤራ ናቕፋ ምስ ወጽአት፡ ሓጐሳ ወሰን ኣይነበሮን። ከም መርኣያ ሓጐሳ ድማ “ደም ሹህዳነ!” (ደም ስውኣትና) ዝብል ግጥሚ ብምግጣም ናይ ልባ ገለጸት።

ግሩሽ ነቕፈ መጥአት ወጠን እግል ተዐምር

ደ'መ ሽሁዳ ቱ ለትደፈኑት እት ምድር

መክተብነ በኔነ ሕኩመትነ እግል ነኣምር

ዕያደትነ በኔነ ግል ንትሳሬ ምን ዕድር

ዐረባት ተዐለምነ ይህለ ሄራር እብ እግር

ውላድነ ፋርሶታት እት ወጠኑ ናድሊ...

ትርጉም፡-

ባጤራ ናቕፋ ወጽኣት ምእንቲ ህንጸት ሃገር

ፍሬ ስዋኣትና ዝተቐበሩ ኣብ መሬር

ቤት ጽሕፈትና ተሃንጸ ምስ መንግስትና ክንጽንበር

ሕክምና ተሃንጸ ካብ ሕማም ክንገላገል

መኪይን ተረኺበ ተረፈ ግዕዝ ብእግሪ

ስላ ጀጋኑና ተረኺቡ ክብሪ...

ገጣሚት ኣደይ ፋጥና መሓመድ እድሪስ ብጃካ እታ ፈላሚት ንከብቲ ዝገጠመታ ግጥሚ ብድሕሪኡ እንትርፎ ንሃገርን ቃልስን ንኻልእ ኣይገጠመትን። ብዓይና ናጽነት ምርኣያ ከኣ ኣብ ሂወታ እቲ ዝዓበየ ጸጋ ምዃኑ ትገልጾ። “ድሕሪ እታ ንባጤራ ናቕፋናን ናጽነትን ዝገጠምክያ ግጥሚ ካልእ ዝበልክዮ ኣሎ'ዶ?” ኢለ ምስ ሓተትክዋ። ፍሽኽ ኢላ እያ መሊሳትለይ።

“ግጥምታተይ ውሑድ'ዩ። ግጥሚ ኣብ ፍሉይ ኩነት'ዩ ዝመጽኣኒ። ሰብ ክሰምዓለይ ኢለ ኣይገጥምን። ንነብሰይ'የ ዝገጥም። እቲ ብልበይ ዝሓስቦ ገጢመ ምስ ኣውጽኣክዎ ፍሉይ ሩፍታ'ዩ ዝስምዓኒ። ሓንቲ ፍልይቲ ግጥሚ ግን ኣላትኒ። ህዝቢ ክሰምዓለይ ድማ እደሊ'የ። ኣብ ኤክስፖ ኣብ ቅድሚ ህዝቢ ምስ በልክዋ ኣዝየ ተሓጒሰ” በለተኒ። እታ ግጥሚ ኣብ እዋን ወራር ወያየ ዝገጠመታ እያ። ነቲ ኩነታት ድማ ተዘካኸር።

መርሐባበ እርትርየ እለ ዐባይ ስሜተ

ውላድ ፍራስ ወልደት ገደም ረከበት ትምኔተ

ስኬ እከ ወያነ እዜ ላቱ በዴከ

አስልሐትከ ከርበ ወለዴሸከ አፍኔከ...

ክፉላዊ ትርጉም፡-

መርሓባ ኤርትራ ዓቢ'ዩ ስማ

ጀጋኑ ወሊዳ - ኩነት ከም ዓለማ

ወያነ፣ በዓልኻ ትውሰን -ንጥፍኣትካ ትሕልን!

ሰላም እናበለኩኻ ንኩናት ትመርጽ

ኣብ ህጉም ትኣቱ ጥፊኣት ዘይትፈልጥ...

ኣደይ ፋጥና እዛ ግጥሚ ብምግጣማ ኣዝያ ሕጉስቲ'ያ። ቀጻሊ ክትደጋግማ ከኣ ድልየታ'ዩ። ንሳ ምስ ፈላጣትን ዓበይትን ስለ ዝዓበየት ብዙሕ ናይ ባህሊ ባእታታን ትፈልጥ። ልዕሊ ኩሉ ድማ ፍቕሪ ሃገርን ህዝቢን ሕላገታ'ዩ። ነዚ ዘረጋግጸልና ብዕድመ ዝሸምገለት ጓል 70 ዓመት ኣደ ካብ ጐቦ ወግሬት ናብ ኣስመራ መጺኣ ኣብ ቅድሚ ህዝቢ ብዛዕባ ሃገርን ቃልስን ክትገጥም እንከላ ሓደ ብርቂ ተርእዮ እዩ። ኣብዚ ዓለም ብቴክኖለጂ እናተሓንበበት መበቈላዊ ባህሊ ዝጠፍኣሉ ዘሎ እዋን ከም በዓል ኣደይ ፋጥና መሓመድ እድሪስ ዝኣመሰላ ውሑዳት ፈላጣት ኣደታት፡ ኤርትራዊ ባህልን ጥበብን ኣብ ምዕቃብን ምስግጋርን ዓቢ ተራ ኣለወን። እቲ ኣብ ኣእምሮ ዓበይቲ ዘሎ ባህልን ክብርታትን ናብ ሓድስቲ ወለዶታት ምእንቲ ክሰጋገር ከኣ ባይታ ክፍጠረለንን ምትብባዕ ክግበረለንን ግቡእ እዩ።

***

ሓጺር ዛንታ

ጓል ገዛ ’ ንድየ !

ፊልሞን ወልደሚካኤል

ንብዓት ኣዒንታ ከም ፈልፋሊ ማይ ዛረየ። ውሽጣ ሕማቕ ስምዒት ተመሊኡ ሓጺር ሓጺር ክትሓስብ ጀመረት። “ዓኽ! . . . ወይ ኣነ! . .ቢቃ መዛረቢ ሰብ ኮይነ ተሪፈ! ኩለን ዝረብሓን ዘይረብሓን ‘ዊንታ ከምዚ’ያ’ እናበላ ብኣይ ክዋረዛያ! እምቧእ . . . . ኣነ’ስ ምስ መን’ዶ . . . ወይ ‘ቲ ዕድለይ!” ትብሎን ትገብሮን ኣይትፈልጥን’ያ። ዳርጋ ዕብዲ ካብ ትስራሕ ሎሚ ሳልሳይ መዓልታ’ዩ። መግቢ ምብላዕ ኣብያ፡ ነብሳ ምልዓል ስኢና። ሰብ ክትርእን ድምጺ ሰብ ክትሰምዕን ከላ ሃጽ ኢልኪ ጥፍኢ፡ ተሓነቒዩ ዝመጻ።

“ዊንታ’ኸ ኣበይ ኣላ?” ድምጺ ወላዲኣ’ያ ሰሚዓ። ሽሕ ግዜ ወላዲኣ ይኹኑ ደኣምበር፡ ኣመናያ ጸሊኣቶም። እቲ ጽቡቕ ነገር ዊንታ ኣብ ሽቓቕ በይና ምህላዋ’ዩ።

“ሽቃቅ ኣትያ’ላ” እታ ልዕሊ ኩሉ ኮይና ትሕብሕባ ሄለን ሓፍታ’ያ ንወላዲኣን ኣቶ ረዘነ መሊሳትሉ። ሄለን ምዕባይ ዊንታ ከም ምዃና መጠን ንህይወት ዝያዳኣ ስለ ዝተሞኰረትላ’ያ፡ ኣብ’ዚ ኣዋን’ዚ ልዕሊ ዝኾነ ካልእ ሰብ፡ ጸገም ናይ ዊንታ ክትፈትሕ ትዋሳእ ዘላ እያ።

“ምስ ወጸት ክትመጻኒ ንገርያ” በቲ ደሃሊ ድምጾም ተዛሪቦሞ ናብ ሳሎን ኣምርሑ።

ዊንታ ዝርርብ ኣቦኣን ሓፍታን፡ ኣብ ዘላቶ ኮይና’ያ ትከታተሎ ዘላ። ንወላዲኣ ኣብ ርእሲ ምጽልኣ፡ በቲ ዘፍርሕ ድምጾም ከይተዳህለት ኣይተረፈትን። “ሕጂ’ኸ እንታይ’ዩ ደልዩኒ? ቁሩብ ቅሳነት ከኸልኣኒ! እንታይ ዝገበርኩ ሰብ’የ ኣነ! እውይ ኣነ’ስ . . . ዓኽ!” ነቲ ኣብ ፊታ ዝነበረ መስትያት እናጠመተት ብትሑት ድምጺ ትዛረብ። ብነጸብራቕ’ቲ መስቲያት! ማሕስእ ተኣሲሩላ ዝነበረ ገመድ ረኣየት። ገጻን ነብሳን ንድሕሪት መሊሳ ነቲ ገመድ ኣልዒላ ነቲ ካብ ርእሳ ብዙሕ ዘይረሓቐ ናሕሲ ናይቲ ሽቓቕ ከተርክብ ተመጣጠረት። ምርካብ ምስ ሰኣነቶ’ያ ነቲ ኣብ ጥቓኣ ዝነበረ ናይ ገመድ ወንበር (ኩርሲ) ከተቕልበሉ ዝኸኣለት።

ኣብ ኩርሲ ደይባ ነቲ ክልተ ጫፍ ተተርኢሱ ንናሕሲ ዕርዲ ኮይኑ ጸይርዎ ዝነበረ ‘ሞራለ’ ስለ ዘርከበቶ፡ ነቲ ገመድ ኣብኡ ኣሰረቶ። ሕልናኣ ኣወንታውን ኣሉታውን ሓሳባት እናፈልፈለ ንተግባራታ ክቃወምን ክድግፍን ጀመረ። “....እንታይ ገደሰኒ! መዓስ ኣብ በይነይ ዘጋጠመ ኮይኑ፡ ኣብ ኩለን ደቂ ሄዋን ዘጋጥም እንድዩ። ህይወት መዓስ በዚ ትግምገም ኮይና፡ እንታይ ኮይነ እየ ኢደይ ዝሃብኩ! እቲ ንዓይ ዝበሎ ባዕሉ ፈጣሪ ሒዙዎ’ሎ....” ኣውንታዊ ሓሳባታ ንተግባራታ ክቃወም ኣብ ርእሳ ደይቡ ክዕገርግር ጀመረ።

‘.....እዋእ! ኣይ ብኢደይ ኣይ ብእግረይ . . . ከመይ’ሉ!? ይትረፍ’ዶ ናብ ወዲ ክቐርብ፡ ርእሰይ ኣቕኒዐ ጠሚተዮ ዝፈልጥ ወዲ’ኳ ዘየለ። ብዘይወዓልክዎን ዘይገበርክዎን መዛረቢ ኣዋልድ ኮይነ ክተርፍ። ዝጠቕማን ዘይጠቕማን ብኣይ ክወራዘያ ማለት ድዩ? ኣይ ከምተን ዝዓንደራ ዓንዲረ፡ እንታይ ጌረ’የ ኣነ። ጓል ገዛ እንድየ፡ ካብ ገዛ’ኳ ዘይወጽእ፡ ብዘይካ ንስርሐይ ናበይ’ዶ የላግስ’የ? ከም ጓል’ኳ መሓዛ ትበሃል ዘይብለይ! ዘይከውን ክቕበሎ ኣይክእል’የ.....” ኣሉታዊ ሓሳባ ዝያዳ መርትዖ ኣሰንዩ ተመላለሳ። ኣብ ከባቢኣ ዝኾነ ድምጺ ብዘይስማዓ ዝሓሰበቶ ክትፍጽም ደረኻ።

ኣብ ታሕተዋይ ጫፉ ከቢብ ቅርጺ ሰሪሑ፡ ጠልጠል ኢሉ ዝነበረ ገመድ፡ ከም እሙን ዓርካ እምነት ኣሕደረትሉ። ትሰግድ ዘላ ክትመስል ቁሩብ ርእሳ ኣድንን ኣቢላ፡ ኣብ መሸንቆቓ ገመድ ኣእተወቶ። ከምታ ሰዓት’ቲኣ ጌራ ሕሉፍ ህይወታ ዘኪራ ኣይትፈልጥን’ያ። ነታ ከም መበረኺ ተጠቕማትላ ዝነበረት ኩርሲ ብእግራ ረግሓታ። እቲ ገመድ ከም ውዕሉ እቲ መሸንቆቕ ንኽሸንቆቕ ኣዘዘት። ትእዛዙ ዘኽበረ መሸንቆቕ ከም ዝተባህሎ ምስ ገበረ፡ ዊንታ ገጻ ከተኣሹኽን ነቲ ገመድ ክትፈትሕ ኣእዳዋ ፈንጠርጠር ከተብልን ተራእየት።

ትጽቢት ምስ ነውሓ፡ ሄለን ኣብ ማዕጾ ተላሒጋ እያ ክትጸናጸን ጸኒሓ። ዊንታ ፈንጠርጠር ክትብል ነቲ ማዕጾ ብኣእጋራ ክትረግሖ፡ “እ . .ህ... እ . .ህ.. እ . .” ዝብል ናይ ምስሓግ ድምጺ ከተሰምዕ ምስ ጀመረት፡ ሄለን ተጠራጢራ፡ ማዕጾ ደጋጊማ ኳሕኳሐት። ድምጺ ክትረክብ ኣይከኣለትን። እቲ ብቐደሙ ኣብ ቀረባ ዝነበረ ኣረጊት ናይ ጣውላ ማዕጾ ብእግራ ኣትሪራ ምስ ረግሓቶ፡ ኣየላበወን ፈግ ኢሉ ተኸፍተላ። ብዝረኣየቶ ክትኣምን ኣይከኣለትን። ሸዑ ኣውያት ደርጎሓቶ፡ እንታይ መጺዩና ኢሎም ዝሰንበዱ ስድራ ኣቶ ረዘነ፡ በቲ ኣውያት ተመሪሖም ናብኣ ጎየዩ። ርእሲ ሄለን ነቲ ትርኢት ክጻወሮ ስለ ዘይከኣለ፡ ብድኻም ተሰኒፉ ሰልሃው ኢላ ኣብ መሬት ረፈጥ በለት።

* * *

ኣቶ ረዘነ፡ ዊንታ ጓሎም ሃለዋታ ስለዘጥፍኣት፡ ኣብ ኣፍደገ

ክፍሊ ህጹጽ ረድኤት ኮይናም፡ ኣእዳዎም ንድሕሪት ጠውዮም የማን ጸጋም ክብሉ ተራእዩ። "...ንወድና ትበቅዕ ኣይኮነትን!" ትብል ብልሳን ኣቶ ሳህለ ዝተደምጸት ሓረግ ኣብ ርእሶም እናተመላለሰት ሰላም ከለኣቶም። "ቶባእ . . . ረዘነ!" ብስምዒት ነቲ ኣብ ውሽጦም ዓቚርዎ ዝነበሩ ኣየር ንግዳም ብሓይሊ ኣውጽእዎ። 'ጓል ከመ'ዷኣ ኣብ ገዛ ኮፍ ተበለት'ዩ ግርማኣ። ካብ ኣዲኣ ውሕልነት ትወርስ፡ ክብሪ ትፈልጥ'ምበር ትምህርቲ'ስ ካብ ወዲ ኣይሕለፍ!' ዝብል ተሪር እምነት'ዩ ዘለዎም።

* * *

ስድራቤት ኣቶ ምሕጹን ምስ ኣቶ ሳህለ ሓዎምን ኣቶ በላይ ዓርኮምን ኮይኖም ንግሆ ሰንበት'ዮም ናብ ቤት ኣቶ ረዘነ ኣምሪሖም። ኣቶ ረዘነ ምስ ኣቶ ምሕጹን፡ ሳህለን ደቂ ጎደቦ ከም ምኧኖም መጠን ናይ ሰላምታ ርክብ ነይርዎም'ዩ። ድሕሪ ናይ ቡን ስነ ስርዓት ኣቶ ሳህለ ናብ መምጺኢ ነገሮም ንኸኣትዉ ዘረባ ጀመሩ። መምጽኢ ነገሮም ጓል ሃቡና ክብሉ ስለ ዝነበረ፡ ኩሉ ወግዕታት ኣሰንዮም ጓል ሓተቱ። ኣቶ ረዘነ'ውን ንመን ጓሎም ከም ዝደለዩ ድሕሪ ምፍላጦም፡ ኩነታት ናይቲ ንጓሎም ዝደለየ ወዲ ክሓቱ ጀመሩ።

ከም እቲ ልሙድ፡ ከም'ቲ ግቡእ ጌሮም ብጥዑም ልሳን "ምስ ቀረብቶም ንኽመኽሩ" ዕድል ንኽህብዎም ሓቲቶም፡ ኣጋይሽም ብቖጸራ ኣፋነዉ። ኣብ ደቆም ዝኾነ ጥርጣረ ስለዘይነበሮም፡ ነሕዋቶም ብቴሌፎን ሓቢሮም መዓልቲ ቆጸራ ወሰኑ። "ዊንታ ጓለይ ደኣ ጓል-ኣዲኣ፡ ደገ'ኳ ዘይትፈልጥ፡ ጓል ከምኡ ተኹረዐትካ'ዩ እምበር ጸላኢና ደገደገ ይበል" ንበይኖም ምስ ነብሶም ኩርዕርዕ በሉ።

መዓልቲን ከልቢን ከይጸዋዕካዮም ይመጹ፡ መዓልቲ ቆጸራ ደበኽ በለት። ኣሕዋት ኣቶ ረዘነ ከም ቆጸርኦም ተኣኻኺቦም ኣጋይሽም ተቐበሉ። ደቂ ከበቢ ከም ምኧኖም ዝኾነ ዝዕንቅፍ ዘይብሉ ትብጻሕኩም ኢሎም ሃብዎም። "እሞ ንጽህና ጓልና ክንፈልጥ፡ መዓልቲ ንቑጸር ክንኮላ" ኣቶ ሳህለ ሓሳቦም ኣብ መደምደምታ ወስ ኣበሉ።

ኣቶ እዮብ ንእሸቶ ሓወቦኣ ንዊንታ ሓሳብ ናይ ኣቶ ሳህለ ምቕባል ስለ ዝኣበዩ፡ "ድንግልና ናይ ሕልናዩ። ጓልና ትሕተት፡ 'ድንግል'የ' እንተበለት ትወሃቡ እንተዘይኮይኑ . . . . ባዕላ ትነግረና" ኣብ ገጾም ናይ ሕርቃን ስምዒት እናተነበ ተዛረቡ።

"እዮብ ሓወይ! ንዛቑናይ ጓል ኮሊልካ'ዩ ዘወሃብ። ካብ ቀደም ከኣ ዝነበረ'ዩ። ሕጂ'ዶ ዘይነበረ ከነምጽእ ኮይንና፡ ደሓን መዓስ ይሓይሽ ርእሶም ሓወይ?" ናብ ዓቢ ሓዎም እናጠመቱ ተዛረቡ። ኣብ ደቆም ቅንጣብ ትኸውን ጥርጣረ የብሎምን። ንደቆም ድሂሎምን ቀጺያምን ካብ ዝዕብዩ ወለዲ'ዩ። ስለዚ እዮም ከኣ ጓሎም ተኾሊላ ክትከይድ ፍቓዶም ዝኾነ።

ኣቶ እዮብ ሕማቕ እናተሰመዖም፡ ብዛዕባ መዓልቲ ቆጸራ ምስ ኣሕዋቶም ኣብ ምምይያጥ'ዮም ኣትዮም። እታ ትጥዕም'ያ ዝበልዋ መዓልቲ ቆጺሮም ኣጋይሽም ኣፋነዉ። ኣቶ እዮብ "ዓጽምና ደልዮም፡ ጓልና ደልዮም መጺኦም'ሲ፡ ጓልና ኣረጋጊጽና ከኣ ክንህቦም? ወዶም'ሲ መን'ዶ ይፈልጦ'ዩ?" ብስምዒት'ዮም ተዛሪቦም።

"እዮብ፡ ሕማቕ ኣይኮነን ትብሎ ዘለኻ፡ ግን ንቡር'ዩ !! ስለዝጸንሓና ኢና ብኡ ንኸይድ። ደሓር ከኣ ዲያቆን'ዩ ኢሎሞ። ዲያቆን ድኣ እንታይ ሕማቕ ከይገብር'ዩ ዘፍርሓካ? ከምኡ ኣይበሃልን'ዩ፡ ዋእ ነውሪ'ኳ እዩ።" ኣቶ ርእሶም ንንኡስ ሓዎም'ዮም ገሰጹ። "ደሓር ከኣ እዮብ ሓወይ፡ ብጓልና ዝኾነ ዘጠራጥር የብልናን። ዊንታ ጓልና ልክዕ ከም ዊንታ ልብና'ያ። እንታይ ግድ'ኻ እዮብ ሓወይ፡ ስተ!....ስተ ጥራይ! " ነታ ኣብ መንጽሮም ንኽትስተ ተዳልያ ዝነበረት መለኪያ ኣረቂ ኣመልከትሎም።

ኣቶ እዮብ ብደቂ ሓዎም ተጠራጢሮም ኣይኮኑን ዝቃወሙ ነይሮም። ድንግልና ጓለንስተይቲ ከም መርኣያ እምነትን ክብረትን ክኸውን የብሉን ንምባል'ዮም። ድንግልና ደቂ ሄዋን ብቐሊል ነገር ክፈርስ ዝኽእል ምኧኑ ኣዳዕዲዖም ይርድኡ'ዮም። ምናልባት ዊንታ ብድንግላ ምስ ዘይትጸንሕ ኣብ ነብሳ ርእሰ ምትሓት ከምዝስምዓ ተረዲእዎም'ዮም ተቓዊሞም።

ሰብ ቆጸራ ኣብ ቆጸረኦም ደበኽ በሉ። ዊንታ'ውን ንነብሳ ልዕሊ ማንም ትኣምናን ትፈልጣን ከም ምኧና ነቲ ናይ ኮለላ ፈተና ብዓወት ከም እትሰግሮ ዉሽጣ ይነግራ ነይሩ'ዩ። ዝኾነ ናይ 'እንተ ጥርጣረ ይኹን ስምዒት ናብኣ ገጹ ኣይተቐልቀለን። "ጓል ገዛ'ንድየ!" ዝብል ተሪር እምነትን ትምክሕትን ካብ ዘደጋገም ዘረባ ኣቦኣ ዝወረሰቶ እዩ። ኩሎም ቅድመ ምድላዋቶም ኣጻፊፎም ስለ ዝነበሩ ናብ መስርሖም ኣተዉ።

ኣቶ ሳህለ ካብታ ኮላሊት ሰበይቲ፡ ውጽኢት ናይቲ ፈተና ተሓበሩ። ምስ ሓዎም ኣቶ ምሕጹን ድሕሪ ምርድዳእ፡ እቲ ጉዳይ ምስ እንዳ ጓል ኮይኖም ኣብ መዓልቦ ክበጽሕዎ ተመያየጡ። "....ንወድና ትበቅዕ ኣይኮነትን!" እትብል ዘረባ ኣቶ ሳህለ ድማ እዩ፡ ኣቶ ረዘነ ከኮማስዓ ዝወዓለ።

ጥዑም ንፋስ ከተማ ኣስመራ ኣብ ዕራብ ጸሓይ'ዩ ዝጅምር ዝብል ርድኢት ዘለዎም ብዙሓት'ዮም። ሄለን'ውን ነዚ ዘረባ ዝኣመነትሉ'ያ ትመስል። ንሓፍታ ከተናፍስ ኢላ'ያ ኣውጺኣታ። ዊንታ ኣብቲ ሳሕቲ ብቐትሪ እትርእዮ ጎደና ሓርነት፡ ገለ ብጽምዲ ገለ ብጉጅለ ኮይኖም ወጃዕ እናበሉ ምቁር ዕድሚኦም ዘስተማቕሩ መንእሰያት ምስ ረኣየት፡ ክሳብ ሽዑ ተኸዊልዋ ዝነበረ ጽባቐ ከስቆራ ጀመረ።

"ዊንታ እዚ'ዩ ኢደይ!? ዓስቢ እዚ ኩሉ ምክንኻነይ እዚ እዩ!?" ኣብ ድርኩኺት ማዕጾ እንክላ'ዩ ነገር ተጀሚሩ። ገጽ ዊንታ ምስ

ረኣዩ፡ "...ንወድና ትበቅዕ ኣይኮነትን" ዝብል ዘረባ ናይ ኣቶ ሳህለ ቅጅል ስለዝበሉዎም ኣቶ ረዘነ ዝጓዝም ዘሎ ኣንበሳ ክመስሉ ብነድሪ ተዛረቡ።

"እንታይ'ዩ ባባ?" ዝፈለጠቶ ኣይነበረን። ዝኣበስክዎ ነገር ኣሎ ኢላ እውን ኣይሓሰበትን።

"እንታይ'ዩ. . . እንታይ'ዩ ከኣ ትብልኒ?" የማናይ ኢዶም ወርዊሮም ጉንዲ እዝና ብጽፍዒት ኣላሃምዋ። "ሓቆምዮምባ ዓል ዝኣመነን ማይ ዝዓሞኽን ሓደ'ዩ ክብሉ።" ሄለን ዘረባ ኣቦኣ ብሻዓ'ያ ቆብ ኣቢላቶ። ንሓፍታ ሒዛ ናብ መደቀሲ ኣምርሐት። ካብዛ ህሞት እዚኣ ንድሓር እዩ፡ እቲ ንስሓቕምበር ንኹራ ዘይቅድም ጠባይ ዊንታ ተቐይሩ። ገዛ ዓጽያ በይና ክትበኪ፡ መግቢ ምብላዕ ክትኣቢ ጀመረት። "ንጽህቲ'የ" ኢላ ከተእምን ዓቕሚ ሰኣነት።

* * *

ኣቶ ረዘነ ዓቕሊ ጽበት በርትዖም። "እንታይ'ከ ይበሃል ኮይኑ? ካብ ወረደ ክቕበሎ'ምበር። ብሰንኪ ሓራቕ ባህረይ ጓለይ'ዶ ክጥፍእ ኮይኑ! ዝገደደ ደኣ መዛረቢ ክኸዉን'ምበር" ኣብ ዉሽጦም ገለ ሩፍ ዘብል ከም ዝረኸቡ፡ ዘዘው ምባል ጉዲፎም፡ ኣብ'ቲ ንበጻሕቲ ኢሉ ተዳልዩ ዝነበረ ወንበራት ናይ'ቲ ክፍሊ ህጹጽ ረዲኤት ኮፍ በሉ።

ሄለን ኣብ ቤትጽሕፈት ናይቲ ዶክተር'ያ ጸኒሓ፡ ኩሉ'ቲ ዘጋጠመ ንዶክተር ምስ ኣዕለለቶ'ዩ፡ ንኣቶ ረዘነ ንኽረኽቦም፡ ክትጽዉዖም ዝሓበራ። "ዶክተር ይጽውዓካ'ሎ።" ምስ በለቶ በተግ ኢሎም ተንስኡ። ማዕጾ ኳሕኲሖም ክኣትዉ ምስ ተፈቕደሎም፡ ሰላምታ ተለዋወጡ።

"ኣቶ ረዘነ፡ ዊንታ ናብ'ዚ ሓጺር ውሳኔ ክትበጽሕ ዝደፍኣ እንታይ ምኽኑ ምስ ሄለን ተዘራሪብና ኢና።" ኣቶ ረዘነ ሕፍረት እናተሰመዖ፡ ዘረባኡ ክሰምዕ ጽን በለ።

"ድንግልና ኣብ ሕብረተሰብና ከም መርኣያ ቅንዕናን ንጽህናን'ዩ ዝሕሰብ። ሓቂ'ዩ ከኣ። ግን እቲ ንጓለንስተይቲ ድንግል'ያ ክብላ ዝኽእል ኣብ ዉሽጢ ብልዕቲ ናይ ጓለንስተይቲ ዝርከብ ረቕቕ ቆርበት (ሃይመን) እዩ። እዚ ቆርበት'ዚ ክሳብ ሸሞንተ ዓይነት ፍልልያት'ዩ ዘለዎ።" ካብ ተመዛዚ ሓንቲ መጽሓፍ ኣውጺኡ ስእልታት ገንጺሉ ንኣቶ ረዘነ ኣርኣዮም። "እዚ ፍልልያት'ዚ ኣስተብህልሉ፡ ብፍላይ እዛ ኣብ ቁጽሪ ሸሞንተ ዘላ ረኢያ'ሞ ሓሳብካ ንገረኒ።" ገጹ ናብ ኣቶ ረዘነ ኣቕንዐ።

"ቀጽል ድኣ ዶተረ፡ ኣነስ ምህሮ'ውን የብለይን።" ብሕንከት ተዛረቡ።

"ኣብዛ ስእሊ እቲ ቀዳድ ናይ'ቲ ረቂቕ ቆርበት ኣዝዩ ገፊሕ'ዩ ዘሎ። እዚ ቀዳድ ኣመና ስለዝገፈሐ፡ ድንግልና ናይ'ዘን ከምዚኣን ደቂ ሄዋን ባዕለን እንተዘይኮይነን ካልእ ሰብ ክፈልጦ ኣይክእልን እዩ። ናይ ዊንታ'ውን ከም ናይ'ዘን ዝጠቐስኩልካ ከይኮነ ኣይተርፍን።" ዶክተር እቲ ክብሎ'ን ክዛረቦን ኣለኒ ዝበሎ ዝወድአ'ዩ ዝመስል። "ብዝያዳ ግን ክኢላታት ናይ'ዚ ዓውዲ ስለዘለዉ ምስኦም ምዝርራብ ከድሊ እዩ።" ዝተረፈት ሓሳቡ መልአ።

ኣቶ ረዘነ፡ ንባዕሎም ደንቀሩ'ም፡ ንደቆም'ውን ድሂሎምን ቀጺያምን ዳርጋ ኣደንቀሩ'ሞም እዮ፡ ኣብ ዘለውዎ ኮይኖም ብሕሉፍ ተግባሮም ክጠዓሱ ጀመሩ። ተማሂሮም ነይሮም እንተዝኾኑ፡ ኣብ ክንዲ ኣጸቢቦም ዝሓስቡ፡ ከመዛዝኑ ምኽኣሉ ነይሮም።

"ንብሎ ኣለና ድዩ ባባ?" ሄለን'ያ ካብቲ ኣትዮሞ ዝጸንሑ ናይ ንስሓ መንፈስ ዘበራብረቶም።

"የቕንየልና ዝሓወይ። መለበሚ ምኽንየ ከየጠዓሰኒ ኣይተረፈን። ክሳብ'ዛእዋን ብኣተሓሳስባ ኣቦሓጎታተይ'የ ዝምራሕ ነይረ። እንተ ካብ ሎም ግን ደሓን . . . ። ንዓኻ ከኣ ዝሓወይ ክብሪ ይሃብካ!" ብሕሉፍ ተግባራቱ እናሓዘነን እናጎሃየን፡ ናብ 'ቲ ዊንታ ደቂሳትሉ ዝነበረት ክፍሊ ብዘገምታ ኣምርሑ። "ጓል ዝኣመነን ማይ ዝዓሞኽን ሓደ'ዩ!" ንጓሎም ዝበልዋ ቃል፡ ኣብ ደቆም ሕማቕ ርድኢት ከይተሕድር ሰግኡ።

ዊንታ ኣዒንታ የማን ጸጋም ከተብል ጸንሓቶም። ገጽ ኣቦኣ ምስ ረኣየት ንገጹ ኣንሶላ ጌራ ሸፈነቶ። ካብ ልባ ከም ዝጸልኣቶም ዘነጽሮ'ዩ። ብድንግላ'ያ ድልግልናኣ ተኻሒዳ። ጓልነታ ኣብ ዋጋ ዕዳጋ ኣትዩ ክሳራ ኣምጺኡላ። ወላዲኣ ድማ ነቲ ዘጋጠማ ተረዲኦም ክንዲ ዝሕብሕብዋ ብጽፍዒት ኣላሂምማ።

"ዊንታ ጓለይ፡ ኩሉ ነገር ተረዲኡኒ'ዩ። ዝኾነ ምስ ኮነ ድኣ ኣጉህየኒ እምበር። ዶክተር ብዛዕባ ኩሉ ዘጋጠመኪ፡ ሕርሕራይ ጌሩ ክሳብ ዝስወጠኒ ምሂሩኒ'ዩ። ናይ ሎሚ ኣቦኺ ምስ ናይ ትማሊ ፍልልይ ኣለና እዛ ጓለይ። ይቕረ በልለይ...ስኣን ኣፍልጦይ በዲለኪ ነይረ'የ" ብሕዙን መንፈስ ናብ ጓሎም ጠመቱ።

"ባባ ኣነ ዝፈልጦ ወዲ የብለይን . . . . ብጓለይ'የ ዘለኹ። ማንም ናብ ነብሰይ ዝቐረበ የለን። ከመይ ጌሩ እዩ፡ ድንግልናይ ፈሪሱ ዝበሃል?" ቃላታ ካብ ዉሽጣ ዝፈልፈሉ ምኳኖም፡ ንብዓት ኣዒንታ ይምስክሩ።

" ኣየፍረስክን . . . ኣየፍረስክን ዊንታ ጓለይ። ድሓን ሓፍትኺ ጽቡቕ ጌራ ከተረድኣኪ'ያ፡ ሕጂ ግን ውራይ ጥዕናኺ ግበሪ" ነገድጓዳዊ ትእዛዝ እንተዘይኮይኑ፡ ልምልም ኢሎም ክዛረቡ፡ ንፈለማ ግዜ እያ ርእያቶም። ዊንታ ድንግል ምኳና ኣቦኣ ጥራይ እንቋዕ ኣመኑላ እምበር፡ ዘረባ ሰብ ከም ሻሙ 'ጓል ገዛ'የ' ኢላ ንኑብሳ ኣእመነት።

ከመይ ገይርኪ ክኢልክዮ?

ኢንጂነር መዓሾ ተወልደ

"ዳለንስተይቲ፡ ንዳልነታ ምስ እትርድኦ እያ ዕውትቲ ትኸውን" ክበሃል እሰምዕ ነይረ። ዘዕግበኒ ትንተና ግዲ ዘይገበርኩላ ኮይነ ድማ ኩሉ ግዜ እናከሰምዓ ትሕደሰኒ። ሽለል ከይብላ ኸኣ ትምቅረኒ። ምስ ሰባት'ውን ይዛረበላ። ዝተፈላለየ ርእይቶታት ከኣ ይኸነኒ። ኣብ መደምደምታ ግና ኣይበጽሕኩን። ኩሉ ግዜ ብዛዕባ ዕዉታት ደቀንስትዮ ከንብብን ክሰምዕን ከም ሕቶ ተቐይራ ትመጸኒ። ንዓኣ መልሲ ክረክብ ክብል ክንደይ ከም ዝተማሃርኩ መቸም ምግማቱ ኣየጸግምን እዩ። ክብል ክብል መልሲ ረኺበ ኮይኑ ተሰሚዑኒ። ገለ ዕዉታት ትብልኦ ደኣ እንድዒ'ምበር፡ ኣነስ ዓጊበላ እየ። መልሲ ካበይ ንዝብል ከኣ ካብ ዳለንስተይቲ።

ሰንበት መዓልቲ እዩ፡ ኣብ ቅድሚ ተለቪዥን ኮፍ ኢለ እናተዓዘብኩ፡ ኣብቲ መደብ ናይ ቴለቪዥን ተዓዲማ ዝቐረበት ዳለንስተይቲ ትመጽእ። ግርም! "ዳለንስተይቲ፡ ንዳልነታ ምስ እትርድኦ እያ ዕውትቲ ትኸውን" ትብል ምሉእ ሓሳብ ከም ቀደማ ኣብ ቅድመይ መጸትኒ። ድሕሪ ባይታ ናይ'ታ ዕውትቲ እናሰማዕኩ፡ "እዚኣ'ኺ ከምቲ ብዙሓት ዝብልኦ ንኸብደት ዝሓለፈቶ ጉዕዞ ድያ ክትገልጽ ወይ ንሳ ካብ'ቲ ዝሓለፈቶ ከቢድ ዝመስለና ዝኸበደትን ዝሓየለትን ምኽና ክትነግረና ትኸውን፧" እናበልኩ ነቲ ዝነበረኒ ሓሳብ መራጕዲ ተጸበኹ። በዓልቲ ሓዳርን ኣደ ቆልዓን እንከላ ንማዕርግ ዶክትረይት ዝበቕዐት እያ። ኣብ መወዳእታ ዘቐረበቶ መጽናዕታዊ ስራሕ ከኣ ካብ'ቶም ምስኣ ዝነበሩ ዝበለጸ ኮይኑ ስለዝተረኸበ፡ ተሸሊማትሉ።

እቲ ሓታቲ ዘቐረበላ ሕቶ እናመለሰት፡ ናይ ህይወት ኣተሓሕዛን ኣሰራርዓን እናብርሀት፡ ነቲ ዝሓለፈቶ ህይወት ትገልጽ። ኣነ ከኣ ሕቶይ ክምለሰለይ ይጽበ። እቲ ሓታቲ፡ "ከመይ ገይርኪ ክኢልክዮ፧" ኢሉ ምስ ሓተታ፡ ዝሃበቶ መልሲ ድማ ካብ ኮፍ ኢለሉ ዝነበርኩ ክሳብ ዝትንስእ ልበይ ሃረመኒ። ናብ'ታ ተለቪዥን ቀሪበ፡ ነቲ መግለጺ ሰማዕክዎ። ሰላም ዘይበሃል ኮይኑ'ምበር ምበልክዋ። "እንታይ እያ እታ መልሲ፧" ዝብል ሕቶ ይለዓል ከምዘሎ ተረዲኡኒ ኣሎ። ነቲ ሓታቲ ሕቶኡ ንምምላስ "ዳለንስተይቲ ስለ ዝኾንኩ!" ኢላ ምስ መለሰትሉ ከምዚ ናተይ ግዲ ኣብ ልቡ ዘይጸንሐ ስኣብ ኮይኑ ከምቲ ዝኾንኩዎ ኣይኮነን። "ከመይ ማለት፧" ኢሉ ከተብርሃሉ ሓቲትዋ። ኣነ ነቲ ድሕሪኡ ዝበለቶ በቲ መልሲ ስለዝተሓጎስኩ እየ ይመስለኒ ባህ እናበለኒ ሰሚዐዮ።

ኣብ ዳለንስተይቲ ምኧን ዘሎ ብልጫታት ኣደይ ትነግረኒ ነይራ እያ። ግና፡ ብዝግባእ ዝርድኦ ዝነበርኩ ኣይመስለንን። "ኣብ ሓደ እዋን ዝበዝሐ ስራሓት ክትሰርሕ ትኽእል፡ ነቲ ሓደ ስራሕ ምስ ካልእ ስራሕ ኣጣሊፋ ክትሰርሕ ትኽእል ዳለንስተይቲ እያ" ክትብለኒ ይዝከረኒ። እንተስ ኣነ ዓብየ ኮይነ እንተስ እዛ ዕውትቲ ዶክተር ዳለንስተይቲ ጽቡቕ ገይራ ገሊጻቶ፡ ሕጂ ጽቡቕ ገይሩ ዝተረደኣኒ ይመስለኒ። ብብዝሕን ዓይነትን እንተረኣኽዎ ድማ ኣብ ሓደ መዓልቲ፡ ደቀንስትዮ ዝሰርሐኦ ይበዝሕ። ክልተ ሰለስተ ስራሕ ኣብ ሓደ እዋን ደራሪበን ይሰርሓ። ንምውድዳር ኢለ ኣይኮንኩን። እታ ዶክተር ንዝበለቶ ምርኩስ ብምግባር እየ። ካብ'ቶም ምስኣ ዝነበሩ ፍልይቲ ዝገብራ ዝለዓለ ደረጃ ትምህርቲ ምክትታል፡ ሓዳርን ቆልዑን ብሓባር ኣሳኒኻ ምንባባርን እዩ። ዳለንስተይቲ ከምኡ ናይ ምኽኣል ዓቕሚ ስለዘለዋ እያ ከኣ ብዘይ ጸገም ሓሊፋቶ። ብውድድር ኣይሓሰበትን። ኣነ'ውን እዚ ውድድር ዝበሃል መሰረቱ ባህ ኣይብለንን እዩ። "ሰብ ነቲ ክኾኖ ዝኽእል ምኧን እዩ ዘድልዮ" እየ ዝብል። ዓይነን እዝነን ብናይ ምርኣይ ዓቕመን ውድድር እንተዝሰርዓለን መን ቀዳመይቲ ምወጸት፧ መልሱ ፍሉጥ እዩ። እቲ ውድድር ንዓይኒ እዩ ዘርብሖ። ዓይኒ፡ ኸኣ ቀዳመይቲ ምወጸት። ብናይ ምስማዕ ዓቕመን እንተዝወዳደራ'ኸ፧ "እዝኒ!" ክንብል ኢና ግድን። ዓይንን እዝንን ነቲ ክኾኖኦን ክበቕዐኦን ዝኽእላ እንተኾይነን እኹል እዩ።

እዛ ልበይ ዝረኸበትለይ ዶክተር 'ቀዲሞ' ኣይበለትን። ኣብ ቅድድም ስለዘይነበረት። "ነቲ ብዳልነተይ ክገብሮ ዝኽእል ገይረ። ኣብ ዳል ምኧን ዘሎ ጸጋ ኣለልየ፡ ኣብ ውሽጠይ ሰሪሐ። ሓያል ምኧነይ ኣሚነ፡ ንጸጋታተይ ተጠቒመሉ'ም" ምባላ ባህ ኢሉኒ። ካብ'ቲ ኣደይ ትብለኒ ዝነበረት ብዙሕ እዩ በሪሁለይ። "ዓወት፡ ኑብስኺ ብምፍላጥ እዩ ዝመጽእ!" ክትብለኒ እንታይ ኮይኑ ሽዑ ጽቡቕ ገይሩ ይርድኣኒ ዘይነበረ ይገርመኒ። "ሓያል ምኧነይ ምጥርጣረይ'ሲ ካብ ምንታይ እዩ፧ ሓያል ምኧነይ ምእማን መንዩ ወሲዱለይ ጸኒሑ፧" ኢለ ንነብሰይ ሓቲተያ። ብቆልዓይ ጀሚረ ኣብ ዘይውድድረይ ምእታወይ እዩ ዝኸውን ኢለ ንነብሰይ መሊሰላ። ረጊአ ኣለኹ። ርግኣት እዩ ከኣ ጸጋታትካን ጽባቐኻን ዘርእየካ። እቲ ጽቡቕ ነገሩ መንእሰይ እየ ዘለኹ። ንዳልነተይ ምፍላጥ ብዙሕ ዝተረፈኒ ኣይመስለንን። ኣብ ዳል ምኻን ዘሎ ስዉርን ግሉጽን ሓይሊ እናበርሃለይ መጺኡ ኣሎ። እዚ እንታይ ክተግብር የኽእለኒ'ዩ ድማ ዘገድሰኒ። እዛ ዕውትቲ ዶክተር ዳለንስተይቲ ነዚ እያ ተረዲኣቶ። ነዚ ምርዳእ ዓቢ ብርሃን ከም ዝሁብ ዘካትዕ ኣይመስለንን። ብርሃን ምሓዝ'ከ ኣበይ የብጽሕ፧ ንኽንደይ'ከ የገልግለን የጹብቐን፧ ብቐሊል

ሚዛን ዝወሃቦ ኣይኮነን።

ካብ ኣደይ ፍልይ ዝበልኩ ይመስለኒ ነይሩ። ግና ከማኣ እየ። ነቲ ንሳ ትሓስቦን ትኽእሎን ትኣምኖን ሎሚ እየ እናቐረብኩዎ ዝኸይድ ዘለኹ። ብዝኾነ መንገዲ ካብ ካልኦት ዝፈልየኒ ገለ ነገር ክረክብ ከለኹ፡ ንፍሉይነተይ ክጥቀመሉ ጀሚረ። ከም ድኻም ዝርኣዩኒ ዝነበሩ ፍልልያት፡ ከም ሓያሊ ይርእዮም ኣለኹ። ካብ መን ሓሚቐ ምባል ካብ ዝገድፍ ክንደይ ኮይኑ። ብሓያል እየ! ብብቕዐቲ እየ! ተኪኦዮ። ነቲ ዝጉብሮ "ካብ መን ሓሚቐ!" እናበልኩ ኣይኮንኩን ዝጉብሮ። እንታይ ደኣ፤ ክኾኖ ስለዝኽእል፡ ክጉብሮ ስለ ዝኽእል፡ ዓቕሚ ስለዘለኒ፡ ሓይሊ ስለዘለኒ፥ ክጉብሮ እየ" እናበልኩ እየ ዝሰርሖን ዝዕውተሉን። ጓል ምኳን ብዙሕ ከም ዘኽእለካ ምስ'ዛ ዕውትቲ ዶክተር ተሰማሚዐ። ክሳብ እዚ ሕጂ ገይረዮ ዘለኹ ከመይ ገይረ ከም ዝገበርክዎ እንተዝሕተት፡ "ክጉብሮ ስለ ዝኽእል፡ ንዕኡ ዘግብር ሓይሊ ኣብ ውሽጠይ ስለ ዘሎ ምብልኩ። ክግበር ኢልካ ዘይሕሰብ ኢዩ ነይሩ።" ኢለ ነቲ ዝገበርክዎ ኣዕበየ ኣይምገለጽክዎን። ኑብሰይ ዓባይ ምኳና ምገለጽኩ፡ ሓያል ስለ ዝኾንኩ።

ዓባየይ ነዛ ኣነ ዝሰማዕክዋ ዕውትቲ ዶክተር ጓለንስተይቲ እንተትሰምዓ እንታይ ምበለት፤ እናበልኩ እሓስብ። ልክዕ ንምኳን ንባህሪኣ ጽቡቕ ገይረ ኣይዝክሮን ኢየ። "ጓል ማይ ሳግላ" ክትብል ጥራይ እዩ ዝዝክረኒ። "ናይ ሎሚ መንእሰይ ነይራ እንተትኸውን እንታይ ኢላ ምፈከረት፤" እናበልኩ፡ ክንደይ ግዜ ሓሲበሉ። ሓቂ ዘረባ ኩሉ ሰብ ደዩ ምፍካር ዘድልዮ፡ ዋላ ፍሉያት ሰባት ክሳብ ሎሚ ዘይበርሃሊይ ነገር እዩ። ካብ ዓባየይ ከም ዝሰማዕ ዝነበርኩ መብዛሕትኦን ደቀንስትዮ ብስም ቦታታት፡ ከም ሩባ፡ ዓዲ፡ ከባቢ እየን ዝፍክራ ነይረን። ደቂ ተባዕትዮ ከኣ ብስም ኣቦኣምን ብስም ደቀንስትዮ ኣሓቶምን (ወዲ ኩስቶ'ኸ፡ ሓው ኩስቶ'ኸ)። እቲ ትፍክረሉ እንታይ የመልክት እኳ ጽቡቕ ገይሩ እንተዘይተረደኣኒ፡ ብስም እተኸብሮ ከም ዝኾነ ግና ይግምት። ከም ዓባየይ፡ ባዕሉ ፍካረ ክመልቀኒ ይደሊ። ግን ኣይመጸንን ዘሎ፡ ምስ ግዜ ይመጽእ ከይከውን ኢለ ግዜ ሂበዮ ኣለኹ። ብቕዓት የድልዮ ይኸውንዩ እየ ዝብል። ሓደ ነገር ግና ኣብ ውሽጠይ ይርድኣኒ፥ ዓባየይ ሓያል ከም ዝነበረት።

ዘለኒ ውሁብ ዓቕሚ ልዑል ምኳኑ ይኣምን። ብኣሃዛት ክገልጾ ይኽብደኒ። ዓቕመን ወይ ዓቕሞም ዘትሕቱ ሰባት ክገጥሙኒ ከለዉ ከጽልኡኒ፡ "ከመይ ገይርኩም ትፈልጥዎ፤ ዓቕምኻ ትሑት ምኳኑ ምፍላጥ ዝከኣል እንተኮይኑ ደኣ ዓቕምኻ ልዑል ምኳኑ'ኸ ምፍላጥ ዘይከኣል፡ ስለምንታይ፤" እናበልኩ ይሓትት። ምስ ሓሳበይ ዝሰማማዕ ክረክብ ከለኹ፡ ዝረኣየኒ ድምር ዓቕሚ መዐቀኒ ይሰእኑሉ። ዝሰኣለኒ ናይ ምምልላእ ተኽእሎ ናብ ዓቢ ዕላማ ከም ዘማዕዱ ይጉብረኒ። እዛ ዕውትቲ ጓለንስተይቲ ዝረኣየቶ ዓቕሚ ዘማዕደወቶ ሂወት ንብዙሓት ይከኣል እዩ። ናይ ካልኦት ምኽኣል ኣይኮነን እቲ ኣገዳሲ እቲ ኣነ ክኾኖ ዝኽእል ምኳን እዩ። ንሱ ኸኣ ንዓይ ዝተዋህበ ኣዝዩ ዓቢ ነገር እዩ። ምስዛ ንሓሳባተይ ዘራጎደትለይ ዕውትቲ ዶክተር ጓል ኣንስተይቲ ብኣካል ተራኺበ እንተዘዕልል ክንደይ ጽቡቕ ምረኸብኩላ፤ ይረኣየኒ! ነዛ ንነዊሕ እዋን ኣብ ልበይ ዝጸንሐት "ጓለንስተይቲ፡ ንጓልነታ ምስ እትርድኦ እያ ዕውትቲ ትኸውን" ትብል ሓሳብ ከኣ ክልቴና ከመይ ኣጸቢቕና መስፋሕናያ። ኣረ ብዝበለጸ ኣጽኒዕና ናብ ህዝቢ ምዝርጋሕናያ ኮይኑ ይስምዓኒ።

እዛ ዕውትቲ ዶክተር ጓለንስተይቲ ብኣገላልጻኣን ሓሳባታን ስለዝተሰማማዓትኒ እምበር ብዙሓት ዕዉታትን ጀጋኑን ዝምክሓለን ደቀንስትዮ ኣለዋኒ። ኣደይ ንባዕላ ሓንቲ ካብኣተን እያ። መመሊሰ እናፈተኹዋ ይኸይድ ኣለኹ። እዚ ኣብ ኑብሰይ ዘሎ ጽቡቕ ክንደይ'ዩ ናተይ ክንደይ'ዩ ናይ ኣደይ ክንጽረለይ ዘይክኣለ ነገር እዩ። እቲ ካብ ኣደይ ክወስዶ ዝኽእል ጽቡቕ ነገራት ግና ገና ብዙሕ ከም ዘሎ ኣዳዕዲዐ ይፈልጥ። ቀዲሐ ዝውድኦ'ውን ኣይመስለንን። ምሉእነተይ ካብኣ እየ ዝረኽቦ። "ከመይ ገይርኪ ኪኢልክዮ፤" ኢሉ ንዝሓተተ ሓታቲ፡ "ጓለንስተይቲ ስለ ዝኾንኩ" ዝብል መልሲ ከም ዝተዋህቦ ምስ ነገርክዋ፡ ዝተሰምዓ ስምዒትን ብቃላታ ዝሃበትኒ መግለጽን ኣብ'ዚ ገሊጸ ኣይውድኦን። ንሓይለይ ንዓቕመይ ጺጋታተይ ኣለልየ ኣብ ኑብሰይ ክኣምን ካብ ንእስነተይ ሰሪሓትለ እያ። ናይ ብሓቂ ዓቢ ትምህርቲ። ነዚ ሒዘ እየ ክኣ ጽቡቕ ዝምዕብል ዘለኹ። ንጓልነተይ ክርዳእ ምኽኣለይ ዓቢ ብርሃን እዩ። ከምዚ ዝኽእላ የብዝሓየን። ዕዉታት ክበዝሓ! ጽቡቕ ደቂ ሰባት ክበዝሑ!

ኩርናዕ ካርቱን

ካብ ዳያሪ ስድራቤት

ኣበባ መሓሪ

“ናይ ትምህርቲ ዕድል ንኹልና ኣባላት ስድራ ብማዕረ ኢዩ ተዋሂቡ፣ ካብ ኣሓትና ግን ማትሪክ ዝተፈተነት ኣይነበረትን። ሓሙሽቴና ኣወዳት ካብ ካምፓስ ክንምረቕ ከሎና፣ ብድምር ውጽኢት ስድራቤትና ዓወት ከም ዘመዝገበት፣ እቲ ሓበን ኣብ ገጽ ኣሓተይ እዩ ዝያዳ ዝንጸባረቕ ኔሩ። እዚ ጉዳይ እዚ ነዞም ደቂተባዕትዮ ዝኾና ኣሕዋት ሞራላዊ ሓላፍነት የሰክመና ኢዩ። ሎሚ ኩላትና ኣባላት ስድራ ሓሓዳርና ጌርና፣ ‘ጭሩ ንኣፋ ኳትራ ንኣፋ’ ከም ዝብሃል ድማ፣ ነዘን ኣሓትና ዝሓገዝናየን ነገር የለን፣ ስለ’ዚ ንሽኹም ኣይትገዳድዑ ማዕረ ማዕረ ኪዱ።” ባባ ኣብ ዕላሉ ብዙሕ ግዜ ነዛ ዘረባ ኩልና ኣሕዋት ኣብ ዘሎናሉ ናይ ስድራቤት ዕላል ይደጋግመልና።

ኣብ መስርዕ ስድራቤትና ምንኣስ በ’ኹሪ ኢየ። ሎሚ ዓመት ናይ ሃይስኩል ፈረሽ ተማሃሪት ኣለኹ፣ እዛ ናይ ባባ ዕላል ኩሉ ሳዕ ኣብ ርእሰይ ኣላ። ኣነን ኣሓተይን’ከ ካብ ካምፓስ ክንምረቕ ዲና ዋላስ ዕጫ ኣሞታተይ ኢዩ ክገጥመና። እዚ ሕቶዚ ቀጻሊ ውጽኢት ስራሕና ዝምልሶ እኳ እንተኾነ፣ ብኸፊል ግን ዝተፈትሐ እመስል። ምኽንያቱ እቲ ኩነታት ክንርድኦ ስለ ዝኽኣልና። ኣብ ገዛና ሰለስተ ኣዋልድ ሰለስተ ኣወዳት ኢና፣ ኣብ ውጽኢት ትምህርትና፣ ብሓፈሽኡ ኩልና ልዕሊ ማእከላይ ገምጋም እኳ እንተኾና ውጽኢት ናይ’ተን ደቂ ኣንስትዮ ዝኾና ግን ይመዝን። ክልቴና ኣሓት እተን ትምህርቲ ዝጀመርና 7ይን 9ይን ክፍሊ ንመሃር ኣሎና። እታ ሳልሰይትና ገና ጓል ኣርባዕተ ዓመት ኢያ ዘላ። ኣብ ናይ ክፍሊ ውጽኢትና ድማ ኣነ ኣብ ብሉጻት ዓሰርተ ኣለኹ፣ እታ ምንኣሰይ ሓብተይ ድማ ክሳብ ሕጂ ብልጫ ኣየቋረጸትን።

ባባ ናይ ቤት ጽሕፈት ሰራሕተኛ ኢዩ፣ ማማ ድማ ከም ኣደ ስድራ መጠን፣ ስርሓ ኣብ ምእላይ ገዛና ኢዩ። ከም ዝኾነ ወላዲ ባባን ማማን ኣብ ትምህርቲ ክንነፍዓሎም ብጣዕሚ ኢዮም ዝብህጉ። ተመሃሪት 6ይ ክፍሊ ከለኹ ኣብ ውጽኢተይ ድኽም ኢለ ስለ ዝነበርኩ፣ ዕዮ ገዛ መታን ኣብ ትምህርተይ ከይሃስየኒ፣ ባባ ንኹላትና ኣባላት ስድራ ክንትሓጋገዘሉ ንኽእል መደብ ኣውጺኡልና። መታን ኣብነት ክኾውን መጀመርያ ባዕሉ ኢዩ ኣብ ስራሕ ገዛ ዝሳተፍ፣ ባባ ንፉዕ ኮኮ ኢዩ። ካብ ስራሕ መጺኡ መግቢ ከይተዳለወ እንተ ጸኒሑ፣ ናይ ስሉጥ ኣዳልዩ ይቕርበልና። ብፍላይ ማማ ኣብ ሕጽቦ ኣብ ትህልወሉ “ እዋይ ኣቦኹም እንተዝመጽእስ ምሓገዘና” ትብል ሓረግ ኩሉ ሳዕ ኢያ ትደጋግማ። ከምቲ ትብሎ ድማ ምጽእ ኢሉ ሕግዝ ሕግዝ የብለና። እቶም ክልተ ንኣሽቱ ኣሕዋትና ኣቕሑት ምሕጻብ መደቦም ኢያ፣ እቲ ቦኽሪ ሓውና ድማ ሓንሳብ ሓንሳብ ኣብ ዓራት ምንጽጻፍ ኣብ ኣቑት ምሕጻብ ይሳተፍ።

ክልቲኣን ዓባያትና ክመጻ ከለዋ ወዮም ደቂ ተባዕትዮ ኣሕዋትና ናጽነቶም ኢዮም ዝረኽቡ፣ ኪዱ ተጻወቱ ይብልኦም። ሽዑ እቲ ስርሖም ባዕላተን ይሰርሓሎም። ባባ ንምንታይ ከምኡ ትገብራ ኢሉ ይኹሪ፣ ከረድኣን ይፍትን ግን ብዙሕ ክርድእኦ ድልዋት ኣይመስላን።

ባባ ኣብ ትምህርቲ ክንነፍዕ ንኹላትና ኣሕዋት ይሕግዘናን ይከታተለናን ኢዩ፣ ብፍላይ ድማ ንክልቴና ኣሓት የረድኣና ይምዕደና፣ ካብ ኣሕዋትና ዝያዳ ክንስጉም ድማ የተባብዓና።

ሓደ ግዜ ኣነን ሓብተይን “ኣብ ስድራቤትኩም ንምንታይ ኢኹም እቶም ኣወዳት ብትምህርቲ ንፉዓት እተን ኣዋልድ ድማ ሕማቓት ኔረን?” ኢልና ንባባ ምስ ሓተትናዮ፣ እዚ ዝስዕብ ዕላል ነጊሩና። እቲ ለባም ዝያዳ ጾር ኢዩ ዝስከም፣ ደቂ ኣንስትዮ ድማ ኣብ ስድራቤት ቀልጢፈን ስለ ዝልብማ ጾር ስድራቤት ይስከማ፣ ደቂ ተባዕትዮ ኣብ ጸወታን ኣብ መጽናዕትን ከለዉ ደቂ ኣንስትዮ ድማ ኣብ ስራሕ ገዛ ግዜኣን የሕልፋ። ስራሕ ገዛ እንተ ዘይወዲብካዮን ኢደይ ኢድካ ኢልካ ኩልኻ እንተዘይ ተሳቲፍካዮን ኣይውዳእን ኢዩ። ስለ’ዚ ሓደ ካብቲ ኣሓተይ ኣብ ትምህርቲ ከየድማዓ ዕንቅፋት ዝኾነን ስራሕ ገዛ ኩሉ ባዕለን ይስከምኦ ስለ ዝነበራ ኢየን ኢሉና። ካልኣይ ድማ ቤት ትምህርቲ ኣብ ዓድና መባእታ ጥራይ ኢያ ኔራ፣ ካብኡ ምስ ሓለፍካ ናብ ርሑቕ ጎደቦ ኬድካ ኢኻ ትምሃር፣ ኣብ ከምዚ ድማ ደቂ ኣንስትዮ ኣይተባብዓን። ስለዚ ኩነታትን ባህልን ዝፈጠርዎ ጸገም ድኣምበር እቶም ኣወዳት ዝያዳ ንፉዓት ስለዝኾኑን ወይ ውን ደቂ ኣንስትዮ ካብ ደቂ ተባዕትዮ ስለ ዝሓምቃ ኣይኮነን ኢሉና። ስለዚ ደቂ ኣንስትዮ ኣሓትና ኣጆኽን ካብ ኣሕዋትና ኣይንሕመቕ። ግዜና ወዲብና ኣብ ዕዮ ገዛ ደቂ ተባዕትዮ ኣሕዋትና ውን ክሳተፉ ከም ዘለዎም ብምግባር ኣብ ትምህርትን ሞያን ማዕረ ማዕረኦም ንገስግስ።

ምኽሪ ኣግእዞ

ሄለን መኾታ

ንሻውዓይ ግዜ ፈተና ምዝዋር መኪና ተሪፈ!

ፍርሒ ደዩ እንታይ'ዩ ዝደፍነኒ ኣፈልጥን፡ ኣብ ምልምማድ ጸቡቕ ቀንየ ኣብ ፈተና ብእግረይን ኢደይን እተሓዝ። መጀመርያ ብሞራል ጥራይ'የ ዝህሰ ነይረ፡ ሕጂ ግን ዋላ ብገንዘበይ ተሃሲየ። መማህራነይ መሓዙተይን ስድራቤተይን ክይተረፉ ክሕግዙኒ ፈቲኖም ግን ተሓሊሎም። ኣብ ዝተረፍኩሉ ግዜ መመሊሰ እናተዳሃልኩ እኪይድ ኣለኹ። ክይገድፎ ኣብ ስርሐይ ኣመና ኣገዳሲ እዩ። ስለዚ እንታይ እንተገበርኩ ይሕሸኒ?

ሄርሞን KB

ዝኸበርኪ ሄርሞን ከምቲ ዝነገርክና እንተኾይኑ፡ ኣብ ግዜ ልምምድ ምዝዋር ከምዘይጸግመኪ፡ ኣብ ግዜ ፈተና ከምዘይኮነልኪ እዩ። ስለዚ ናይ ፈተና ጽልኣት ወይ ፍርሒ ክህልወኪ ይኽእል እዩ። እቲ ጽቡቕ ፍርሕኺ ኣብ ምዝዋር መኪና እተዝኸውን ኣብ ልምምድ ምተሸገርኪ። ፍርሒ ናይ ፈተነ ኣብ ብዙሓት ዘሎ እዩ። ፍርሒ ድማ ንምስትውዓል ይሸፍኖ እዩ። ኣብ ግዚኡ መፍትሒ እተዘይረኺብካሉ፡ ኣብ ፈታኒ ናይ ምዝዋር ኩነታት ወይ ሓደጋን ካልእ ብፍርሕን ስንባደን ኣእምሮኻ ብግቡእ ክይሰርሓልካ ይኽእል እዩ። ስለዚ እዞም ከም ፍርሒን ስንባደን ዝኣመሰሉ ንምስትውዓልና ሸፊኖም ሓደጋ ከስዕቡልና ዝኽእሉ ስምዒታት ምቁጽጻር ክንላመድ ኣገዳሲ እዩ።

እንታይ ተገበርኪ ይሓይሽ ገለ ገለ ሓሳባት ክህበኪ። መጀመርታ መበገሲ ናይዚ ፍርሒ'ዚ እንታይ ምኳኑ ምፍላጥ ከድልየኪ እዩ። ኣብ ግዜ ፈተና ዝመጹኺ ሓሳባትን ንምንታይ ከምኡ ከምእትሓስቢን ምልላይ ከድልየኪ እዩ። ምኽንያቱ እዞም ሓሳባት እዚኣቶም እዮም፡ ኣእምሮ ናይ ፍርሒ ስምዒት ከመንጨዉ ሓበሬታ ዝሰዱ። ንኣብነት ከሎ ገና "ክተርፍ እየ!" ዝብል ሓሳብ ናይ ፍርሒ ወይ ተስፋ ምቑራጽ ስምዒታት የመንጭዉ። ኣካልና ከኣ ነዚ ሰሚዑ ከምቲ ዝተዋህቦ ሓበሬታ ይትግብር። ስለዚ ነቶም ምንጪ ወይ ሱር ናይ ስምዒታት ዝኾኑ ሓሳባትኪ ብምስትውዓል መርምርዮም። ብልክዕ ንክትሓልፊ ድዮም ዝዛረቡ ወይስ ንክትወድቂ። ሓሳባት ውን ስቕ ኢሎም ኣይኮኑን ዝመጹ ምናልባት ኣብ ብቕዓትኪ ወይ ሕሉፍ ታሪኽኪ ገለ መበገሲ ክይህልዎም። ኣብ ብቕዓትኪ ዘይትተኣማመኒ እንተኾንኪ፡ ብግቡእ ምልምማድ ከድልየኪ እዩ ድሕሪኡ ንኣእምሮኺ ብግቡእ ከምዝተዳለኺ ኣእምንዮ። ኣብ ሕሉፍ ሂወትኪ ናይ ሓደጋ ወይ ገለ ምስ ምዝዋር መኪና ዝተሓሓዘ ሕማቕ ዝኽሪ እንተሃልዩ እውን ምዕራዩ ከድልየኪ እዩ። እቶም ብተደጋጋሚ እተሓስብዮም ሓሳባት ጽቡቕ ጌርኪ ኣስተውዕልሎም። ብዛዕባ ኑብሰኺ ዘይትደልይዮ ወይ ኣዕናዊ ሓሳባት ኣብ ዝመጹሉ ግዜ ምዕራዮም ከድላየኪ እዩ። "ክተርፍ እየ!" ዝብል ሓሳብ ዝመጻኪ እንተኾይኑ፡ ሽዑ ንሽዑ "ንምንታይ? ኩሉ ዘድልየኒ ምልምማድ ጌረ እየ፡ ኣይጠፍኣንን እዩ!" ኢልኪ ኣእምሮኺ ኣፉ ኣትሕዝዮ። ሽዑ ኣንጻር እቲ እትደልይዮ ነገራት ምኻድ ክገድፎ እዩ። ኣእምሮኺ ነቶም እትደልይዮም ዕላማታት ንምውቃዕ ክሕግዘኪ እምበር ክርብሽኪ የብሉን። ጽቡቕ ዕድል ኣብቲ ብሕጂ እትፍተንዮ ፈተና! ምስ ሓለፍኪ ኣብስርና።

ኣብ ሓዳርና ዕግርግር በዚሑ

ኣብ ሓዳር 5 ዓመት ጌርና ኣለና። ወዲ 3 ዓመት ቆልዓ ኣለና። ዓቕምና መዚንና ኣብ ነፍሲ ወከፍ 4 ዓመት ክንወልድ ኢና ተሰማሚዕና። ኣብዚ ቀረባ ግዜ፡ ንዓይ ብዘይርደኣኒ ምኽንያት ኣብ ቋይቀ'ን ዘረባን ንእቱ ኣለና። ሓዳር ቀሊል ከምዘይኮነ ይፈልጥ ነይረ እየ፣ ከምዚ ዝኣምሰለ ዕግርግር ግን ኣይተጸበኹን። ክልቴና ተመሳሳሊ ዕድመን ስራሕን ስለዘለና፡ ክንረዳዳእ ዝበለጸ ዕድል እዩ ዘለና። ግን ኣይከኣልናን። ሕጂ ብፍላይ "እምበርከ ንፋለጥ ኔርና ዲና" ክሳብ ዝብል'የ ኮይነ። እዚ ብዙሕ ዘይገበረ ሓዳርና ከምይ ጌርና ናብ ንቡር ክንመልሶ ንኽእል?

ብንጹር እንታይ'ዩ እቲ ጸገም እኳ እተዘይገለጽኪ፡ ኣብ እትዘራረረቡሉ ግዜ፡ ናብ ቋይቀ ዝዕድም ጸገም ናይ ምብህሃል ከም ዘለኩም ምግንዛብ ኣየጸግምን። ቅድሚ ናብ ሓዳር ምእታውኩም ብዛዕባ ሓዳርኩም ተላዚብኩም ኢኹም ዝብል ግምት ኣለኒ። ምኽንያቱ ዘለኩም ተመሳሳልነት ኣብ ሓዳርኩም ክሕግዝ ከምዝኽእል ግምት ወሲድኪ ምንባርኪ ገሊጽኪ ኢኺ። እንተኾነ እዚ ምምስሳል'ዚ፡ ድሕሪ ሓዳር ዝመጽእ ብድሆታት መፍትሒ ክትረኽቡሉ የኽለኩም እዩ ኣይብልን። ምኽንያቱ ክውንነት ሓዳር ክይኣተኻዮን ምስ ኣተኻዮን በበይኑ እዩ። መጀመርታ ንሰኽን ንሱን

ጥራይ ኢኹም ኔርኩም። ድሕሪ ሓዳር ግን ስድራ ቤት ክልተኹም፡ ኣዕሩኽን መሓዙትን፡ ከምቲ ገሊጽክዮ ድማ ደቑኹምን ካልኦትን ኣብ ዓንኪል ሓዳርኩም ክኣትው ባህርያዊ እዩ። እዝን ካልእ ብዙሕ ዘይሓሰብኩምሉን ዘይተዳለኹምሉን ኩነታት ኪጋጥመኩም ምስ ጀመረ ከኣ ሓዳር ክኸብድ ይኽእል።

ክብደት ሓዳር ከፉኹስ ዝኽእል ጥበብን ኣገዳሲ ረቛሒን ልዝብ እዩ። መጻመድቲ ህድእ ኢሎም ክላዘቡን ክበሃሃሉን ምስ ዝኽእሉ፡ ኣብ ሓዳር ክመጹ ዝኽእሉ ጸገማት ብቐሊሉ ምፍታሕ ከምዝከኣል፡ ኣማኸርትን ሰብ ሓዳርን ይገልጹ። እዚ ጥበብ'ዚ እንታይ የጠቓልል ንምርኣይ፡-

- ኣብ ዓበይቲን ፍሉያት ጉዳያትን፡ ግዜን ቦታን ፈሊኹም ክትላዘቡ ምኽኣል። እዚ ኑቲ ዕቱብነት ናይቲ ነገር ኣብ ግምት ዘእተወ ኮይኑ፡ ኩሉ ግዜ ኣብ ገዛ ትዘራረቡ እንተኔርኩም ኣብቶም ዓበይቲ ጉዳያት ግን በይንኹም ረጊእኩም ክትዘራረቡሉ እትኽእሉ ግዜን ቦታን ምፍላይ ኣገዳሲ እዩ።

- እትጥቀሙሉ ቃላትን ምንቅስቓሳትን ከተስተውዕልሉ የድሊ። ምኽንያቱ ከም ኣብ ንቡር ግዜ ኣብ ፍኹስ ዝበለ ስምዒት ስለዘየለኹም፡ ዓበይቲ ጉዳያት ኣልዒልኩም ኣብ እትዝትይሉ፡ ዝያዳ ምኽብባርን ትሕትናን ከምዘድሊ ምግንዛብ ኣገዳሲ እዩ።

- ሓደ ኣብ ዝዛረበሉ ግዜ እቲ ካልኣይ ሰማዒ ክኸውን ኣለዎ። ክልቴኹም ብሓንሳብ እንተተዛራብኩም ዝሰምዕ ስለዘይህሉ፡ ኣብ ባእሲ ኢኹም ትኣትው።

- ጌጋኻ ምቕባልን ይቕሬታ ምባልን ልቦና እምበር ድኽመት ከምዘይኮነ ምስትውዓል ንምርድዳእ ኣዝዩ ሓጋዚ እዩ።

እዚ ማለት ግን በዚ ጥበብ'ዚ ንኹሉ ሽግራትኩም መፍትሒ ኣብ ግዜኡ ትረኽቡሉ ማለት ኣይኮነን። ሽግራት ወትሩ ምሳና ዘሎ እዩ፣ ብመደብ ዓቕልን ትዕግስቲን ናይ ምብህሃል ክእለትን እናኾስኰስካ ምኻድ ድማ እቲ ቀንዲ መፍትሒኡ እዩ። ጸጽቡቑ እምነየልኩም!

ኣዝየ እየ ሓሻሺት

ጓል 28 ዓመትየ። ዝርእኽዎን ባህ ዝበለንን ምግዛእ'ዩ ስርሐይ። እቲ ምሕሻሽ ባህርያተይ ዝርአዩ፡ ብጥቓ ዱኳናት ምሕላፍ ግደፍዮ ኢሎም እዮም ዝመኽሩኒ። እዚ ግን ብዙሕ ሓጋዚ ኮይኑ ኣይረኸብኩዎን። ወለደይ ደሓን መነባብሮ ስለዘለዎም ዝደለኽዎ እዮም ዝቕርቡላይ ኔይሮም። ሓሻሺ ባህረይ ስለዝፈልጡ ግን፡ ኣብዚ እዋንዚ ዓቢኺ ስለዝኾንኪ ኣብሰኺ ተማሕደሪሉ ስራሕ እውን ስለዘለኪ ኣብኡ ዝጸግመኪ ጥራይ ኢና ንሕግዘኪ ኢሎምኒ። በዚ ባህርይ'ዚ ህይወተይ ክመርሕ ከጸግመኒ እዩ እሞ፡ በጃኹም ሓግዙኒ።

ሃናእ፡ ባጽዕ

ሓቅኺ ኢኺ። ገንዘብ ምቑጣብ እንተዘይክኢልኪ ህይወት ምምራሕ ክኸብደኪ ይኽእል እዩ። ሓሻሽነትን ምቑጣብን ከኣ ሓውን ሓሰርን እዮም። እቲ ጽቡቕ ነገር ሽግር ከምዘለኪ ኣሚንኪ ምኽሪ ምሕታትኪ እዩ። እዚ ቀዳማይ ስጉምቲ ናብ ፍታሕ እዩ። ናይ ምሕሻሽ ባህግታትኪ መግትኢ ክትገብርሉ ዘኽእለኪ መሰረታዊ ነገር፡ ውጥን ክህልወኪ እንከሎ እዩ። ግዜኺ፡ ጉልበትኪ፡ ገንዘብኪ ....ኮታስ ዘለኪ ጺጋታት ኣብ ምንታይ ከተውዕልዮ ከምእትደልዪ ሃዲእኪ ብምሕሳብ ኣብ ሓደ ውሳነ ምብጻሕ የድልየኪ። ነዚ ውሳነዚ ንምትግባር ድማ ውጥን የድልየኪ። ገንዘብ ካብቶም ካልኦት ጺጋታት ዝፈልዮ ክትዕቅቦ ዝከኣል ምዃኑ እዩ። ግዜ፡ ጉልበት ጥዕና ግን ኩሉ ሳዕ ኣብ ትሕቲ ቁጽጽርካ ኣይኮነን። ስለዚ መጀመርታ ኑቲ ምዕቃቡ ዘየጸግም ገንዘብ ኣብ ምንታይ ከትውዕልዮ ትኽእሊ ኣብ ህዱእ ግዜ ሓሲብኪ ብምውሳን ውጥን ኣውጽኢ። ኣብ ምንታይ መዓላ ክንብል ከለና፡ ንዓኺ ትርጉም ኣለዎ ወይ ኣገዳሲ'ዩ እትብልዮ ነገር ማለትና እዩ። ነዚ ውጥን'ዚ ኣብ ምውጻእ ምስ ፈተውትኺን ስድራቤትክን እተተኣኻኺሉ እውን ምስ ናይ ቁጠባ ሞያውያን ክትማኸርሉ ትኽእሊ ኢኺ። ንኣብነት ደሞዝኪ 2000 ናቕፋ እንተኾይኑ፡ ክንደይ ንመጓዓዝያ፡ ክንደይ ንመግብን መስተን፡ ክንደይ መሐለውታ ክጸንሓኪ ከፋፍልዮ። ተረፍ እንተረኺብኩሉ ካብ ጥቓኺ ምርሓቑ ኪድልየኪ እዩ። ኣብ ገንዘብ ኣረኣእያኺ'ውን ምቕያሩ ኪድልየኪ እዩ።

ገለና ገንዘብ ጫማ፡ ክዳን፡ መስተ ......ወዘተ. ኮይኑ እዩ ዝረኣየና። ካልኦት ከኣ ተኣኪቡ እንታይ ፍረ ከምጽእ ይኽእል ይሰኣሎም። ስለዚ ንገንዘብ ምስ ምሕሻሽ ዘተሓሓዝ ቀሊል ምስሊ ኣብ ኣእምሮኺ እንተሎ ናብ ዝዓበየ ስእሊ ቀይርዮ። ኣብ ህይወትኪ ትደልይዮ ዓበይቲ ነገራት እንታይ እዮም ሓሲብኪ ንገንዘብ ምስዚ ሓሳብ'ዚ ኣቛርንዮ። መብዛሕትና ገንዘብ ኣብ ኢድና እንተሎ ዘድልየናን ዘየድልየናን ክንዕድግ ይድርኸና እዩ። ስለዚ እቲ ቀዳማይ ሜላ እንታይ የድልየኪን ክንደይ ገንዘብ የድልየኪን ምንጻር እዩ። ነዚ ምስ ወሰንኪ፡ ካልእ ነገር ከምዘየድልየኪ ፈሊጥኪ ተረፍ ገንዘብ እንተለኪ ካብ ጥቓኺ ኣርሕቕዮ። ኣብ ባንክ ምቕማጡ ከኣ ዝሓሸ ኣማራጺ እዩ። ባንክ ኣብ ርእሲ ሕጋውን ውሑስን ምዃኑ ናይ ምቑጣብ ባህርያት ከተጥሪ ይሕግዝ እዩ። እቲ ትርፊ ገንዘብ ኣብ ጥቓኺ እንተሎ ግን ከተልዕልዮን ክትጥቀምሉን ቀሊል ስለዝኾነ ክትሸገሪ ኢኺ። ገንዘብ ብመንጽር ኣመጻጽኣኡ እንህቦ ዋጋ ዝተፈላለየ እዩ። ከምቲ ዝበልክዮ ስድራኺ ዝደለኽዮ ይገዝእልኪ ምንባሮ መግለጺ ፍቕሮም እኳ እንተኾነ፡ እቲ ገንዘብ ብኸመይ ዝኣመሰለ ጻዕሪ እዩ መጺኡ መረዳእታ ከምዝህልወኪ እንተዝገብሩ ነይሮም ዝሓሸ ባህርያት መጥረኺ ነይርኪ። ሕጂ'ውን ሰሪሕኪ እተኣትዊ መንእሰይ ስለዝኾንኪ፡ ገንዘብ ንምርካብ ዝሰራሕክዮ ስራሕን ዝሕለፍክዮ ጻዕሪን እንተድኣ ጸብጺብኪዮ፡ ክብሪ ገንዘብ ምርዳእ ኣይከጸግመክን እዩ። ናይ ምዕዳግ ስምዒትኪ ክትገትኣኪ ኣለኪ። ቀስ ብቐስ ከኣ እቲ ትደልይዮ ዘለኺ ባህርያት ኣብ ምውናን ክትበጽሒ ኢኺ።

ደቀንስትዮ ዓለም

ዡ ኩንፈይ፥ ካብ ባዶ ናብ ቢልዮነር

ተስፋኣለም የማነ

ታሪኽ ህይወታ ዘይፈልጡ ብዙሓት ሰባት፡ ብውርሻ ናይ ስድራኣ ተሓጊዛ ዝሃብተመትዩ ዝመስሎም። ገለኦም ከኣ: "ሎተሪ ደኾን በጺሑዋ ነይሩ ኮይኑ . . ." እናበሉ የዕልሉላ። ወይዘሮ ዡ ኩንፈይ ግን፡ ካብ ባዶ ተበጊሳ ብጽፍራ ፋሕተርተር ኢላ'ያ ሎሚ ወናኒት ቢልዮናት ዶላር ኮይና ዘላ። ዛንታኣ ከኣ ንብዙሓት ደቀንስትዮ ዓለምና ብፍላይ ድማ ንደቀንስትዮ ሃገራት ርሑቕ ምብራቕ ከነቓቕሐንን ከበራትዐንን ከኢሉ ኣሎ።

ቻይናዊት ዡ ኩንፈይ፡ መስራቲትን ወናኒትን ናይቲ ብደረጃ ዓለም ልዑል ዝና ዘለዎ 'ለንስ ቴክኖሎጂ' ዝተባህለ ደርማስ ኩባንያ እያ። ካብ ባዶ ኣቒለን ፋሕተርተር ኢለን ብዙሕ ሃብቲ ካብ ዘጥረያ ደቀንስትዮ ዓለምና ድማ እታ ዝሃብተመት ጓለንስተይቲ ኮይና ኣላ። ኣብ ሕ.መ.ኣመሪካ፡ ኤውሮጳን ካልኦት ሃገራትን፡ መብዛሕትኦን እተን ዕዉታት ዝበሃላ ደቀንስትዮ መበገሲ ሃብተን ውርሻ እዩ። እዛ ሕጂ 48 ዓመታ ረጊጻ ዘላ ግርምቲን ወረጃን ጓለንስተይቲ ግን ስድራኣ ድኻ መደኸደኸ ስለ ዝነበሩ፡ ናብዚ ደረጃዚ ንኽትበጽሕ ኣብ ስራሕ ዓለም ከም ጊላ ለፊዓን ተኸላቢታን እያ።

ዡ ኩንፈይ፡ ብ1970 እያ ኣብ ዞባ ሁናን ኣብ እትርከብ ሓንቲ ንእሽቶይ ቁሸት ተወሊዳ። ካብቶም ሰለስተ ኣሕዋታ ሕሳስ ልደ እያ። ገና ጓል 5 ዓመት ከይመልአት እንከላ ኣደኣ ብሞት ስለ ዝተፈለየታ፡ ዳርጋ ዘኽቲማ እያ ዓብያ። እቲ ዝናብዮም ዝነበረ ወላዲኣ'ውን ከም በዓል-ሞያ ኮይኑ ኣብ ሓደ ፋብሪካ እናሰርሐ እንከሎ ብሓደጋ ብርሃን ኣዒንቱን ኣጻብዕቲ ኢዱን ስኢኑ ካብ ስራሕ ስለ ዝተኣልየ፡ ኣብ ርእሲ ዘኽትምናኣ ሕሰም ናብራ ዳር ትርኢት ኣርእዩዋ እዩ።

ዡ ኩንፈይ፡ ነቲ ድሕሪ ሞት ኣደኣን ስንክልና ኣቦኣን ናብታ ቤት ዝኣተወ ሕሱም ድኽነት ንምብዳህ፡ ገና ሕማቕን ጽቡቕን ከይፈላለየ ኣብ ዘይትኸእሉ ናይ ቁልዕነት ዕድመ እንከላ'ያ ናብ ስራሕ ዓለም ክትዋፈር ተገዲዳ። ንቀለበም ዝኾኑን እንተ ሰሰኖ'ውን ተሸይጠን ቁሩብ ገንዘብ ከምጽኣ ዝኽእላን ሒደት ሓሰማታትን ማይ ደርሆን እናፍረየት ድማ ነሕዋታ ክትተሓጋገዞም ጀሚራ። እዚ እናገበረት፡ ኣብ ትምህርቲ ኣዝያ በላሕ ነበረት። ኣብ ነፍሲ-ወከፍ ክፍሊ ብልጫ እናዓተረት ክሳብ ማእከላይ ደረጃ በጽሐት። ኣብ 6ይ ክፍሊ እንከላ ዘቕረበታ 'ኣደይ ወላዲተይ' ዘርእስታ ድርሰት (Essay)፡ ንብምሉኦም መማህርታን መምህራናን ልቦም ተንኪፉ ንብዓት ጀረብረብ ከም ዝብሉ ገበረቶም።

ድሕሪ ግዜ ግን ትምህርቲ ምስ ስራሕ ዓለም ፈጺሙ ምጥዕዓም እናኣበየ ከደ። ጓል 16 ዓመት ምስ ኣኸለት ድማ፡ ምስ ልዑል ድሌታን ሃረርታኣን እንከላ ትምህርታ ከተቋርጽ ተገደደት። ምስ እንዳ ኣኮኣ ንምቕማጥን ኣብኡ ዝሓሸ ስራሕ ንምርካብን ኢላ ዓዳን ስድራኣን ገዲፋ ብኡ ንብኡ ናብ ዞባ ጉዋንግዶንግ ኣምርሐት። ኣብኡ ዋላ'ኳ ከም ዲዛይነር ናይ ፋሽን ክዳውንቲ ኮይና ክትሰርሕ ክቱር ባህጊን ሕልሚን እንተ ነበራ፡ እቲ ድሕሪ ክንደይ ኮለልን ድኻምን ዝረኸበቶ ስራሕ ግን ካልእ ደኣ ነበረ። ኣብ ከተማ ሸንዘን፡ ኣብ ሓደ ናይ ኢድ ሰዓት ለንስ (ኣጉሊሑ ዘርኢ ጥርሙዝ/ቬትሮ) ዘፍሪ ብሕታዊ ፋብሪካ ተቖጺራ፡ ንመዓልቲ ብሕሳብ ሓደ ዶላር ክትዓዩ ጀመረት።

የግዳስ፡ እቲ ስራሕ ኣዝዩ ኣድካሚን ዕረፍቲ ዘይብሉን ብምንባሩ፡ ድሕሪ ግዜ እናጸልኣቶ ከደት። "ሰዓት 8:00 ናይ ንግሆ ምስ ኣተኹ ፍርቂ ለይቲ እየ ዝፍደስ ነይረ። ሰዓት 2:00 ናይ ለይቲ ዝፍደሰሉ ግዜ'ውን ነይሩ። እብረ (ሺፍት) ዝበሃል ኣይነበረን። በቃ ከም ገላዩ 16 ሰዓት ደኺንና ኢና ነቲ ለንሳት ክንውልውሎ ንውዕል ኔርና፡" ብምባል ትዝክሮ። ድሕሪ ሰለስተ ወርሒ ከኣ ነቲ ስራሕ ክትገድፎ ወሲንትሞ፡ ናብ ሓላፊ ናይቲ ፋብሪካ ናይ ስንብታ ደብዳበ ጾሓፈት። ኣብ ደብዳቢኣ፡ "ንዓይ እዚ ስራሕ ወርቃዊ ዕድል'ዩ ነይሩ። እናሰራሕኩ ብዙሕ ክምሃረሉን ነብሰይ ከማዕብለሉን ምደለኹ ነይረ። ግን . . ." ክትብል ኣብ ልዕሊ'ቲ ፋብሪካ ዝነበራ ዝተፈራረቐ ስምዒታት ገለጸት። በታ ደብዳበ ዝተመሰጠ ሓለቓኣ፡ እቲ ፋብሪካ ሓድሽ ኣሰራርሓ ክተኣታቱ መደብ ከም ዘለዎን ብውልቃ ድማ ከተባብዓ ምኧኑን ብምሕባር፡ ውሳነኣ ዳግመ-ግምት ክትገብረሉ ተማሕጸና። ንሳ'ውን ነቲ ምሕጽንታ ብምቕባል፡ ንሰለስተ ዓመት ኣብኡ ቀጸለት።

ገ/ ኩንፈይ፡ ለንስ ናይ መወዳእታ መልክዑ ቅድሚ ምሓዙ ዝሓልፎ ዝተሓላለኸ መስርሓት ኣብቲ ፋብሪካ እኹል ትምህርትን ተመኩሮን ስለ ዝቐሰመትሉ፡ ኣብ 1993 (ቅድሚ 22 ዓመት እንከላ) ካብኡ ወጺኣ በተን ንዓመታት ዘጠራቐመተን 3 ሽሕ ዶላር ዝኾና ገንዘብ ተሓጊዛ ኣብ ጉድኒ'ቲ ፋብሪካ ባዕላ ኣትውንኖ ንኡስ ናይ ለንስ ቤት-ዕዮ ክትከፍት ወሰነት። ዘድሊ ማሽናትን ካልእ ጥረ-ነገራትን ድሕሪ ምቕራብ ከኣ፡ ምስ ብርክት ዝበሉ ኣባላት ስድራ-ቤታ ኮይና ነቲ ቤት-ዕዮ ኣብ ሓደ ጸቢብ ገዛ ኣቜሙቶ። ባዕላ መካኒክ፡ ቴክኒሻንን ዲዛይነርን ብምዃን፡ ነዊሕ ከይጸንሐት ምስ ናይቲ ትሰርሓሉ ዝነበረት ፋብሪካ ዝዳረግ ብቕዓት ዘለዎ ናይ ሰዓት ለንሳት እናፍረየት ንዕዳጋ ክትዝርግሕ ጀመረት። ድሕሪ ግዜ ከኣ ነቲ ቤት-ዕዮኣ ናብ ሓደ ዓቢ ፋብሪካ ብምስግጋር፡ 'ለንስ ቴክኖሎጂ' ዝብል ስም ኣጠመቐቶ።

ኣብቲ ፈለማ፡ ተስፋ ዘቝርጽ ብዙሕ ብድሆታትን ማሕለኻታትን ኣጋጢሙዋ ነይሩ። ብፍላይ ኣብቲ ሃገራት እስያ ብኸቢድ ፋይናንሲያዊ ቅልውላው ዝተናወጻሉ ዓመተ 1997። በዚ ኩነታት'ዚ ምስ ጠፈሸት፡ ክልተ ግዜ መንበሪ-ቤታ ሓሪጃ ንሰራሕተኛታታ መሃያኦም ዝኸፈለትሉ እዋን ነይሩ። ንሳ ግን በዚ ከይተሰናበደትን ተስፋ ከይቈረጸትን፡ ፍርያታ ኣብ ዕዳጋ ተወዳዳሪ ንምግባሩ ካብቲ ፋብሪካ ከይተፈልየት ለይቲን መዓልቲን ደኣ ሰርሐት። ካብ ባንክ ልቓሕ ወሲኻ፡ ኣዝዮም ብሉጻት ቴክኒሻናት ቈጸረት። ኮይኑ ድማ እቲ ዕዳጋ ስኢኑ ዝነበረ ፍርያታ (ናይ ሰዓት ለንሳት ወይ ቬትሮታት) ብዓይነቱን ብቕዓቱን እናተመሓየሸ ክኸይድን ኣዒንቲ ብዙሓት ዓማዊል ክማርኽን ጀመረ።

ዓመተ 2003፡ ንገ/ ኩንፈይን ትካላን ነጥበ-መቐይሮ እያ ነይራ። ኣብታ ዓመት፡ ካብ ላዕለዎት ሓለፍቲ ናይቲ ኣብ መፍረ ተንቀሳቐስቲ ቴለፎናት ዝነጥፍ ደርማስ ኩባንያ 'ሞቶሮላ' ቴለፎን ተደወለላ። "ሓዳስ 'Razr V3' ዝሰመናያ ቴለፎን ንዕዳጋ ክንዝርግሕ ስለ ዝደለና፡ ትካልኪ ንዓኣ ዝኸውን ብሉጽ ለንስ (ታች ስክሪን) ክዳልወላ ዝኽእል እንተኾይኑ ንገርና፡" ክብሉ ድማ ተወከሱዋ። ፈጺሙ ኣብ ሓሳባ ዘይነበረ ነገር'ዩ ነይሩ። ሽዑ ገና ንሰዓት ጥራይ ዘገልግል ለንሳት እያ እተፍሪ ነይራ። ሞቶሮላ ከኣ እቲ ኣብ ሙብዛሕትኦን ቴለፎናቱ ዘገልግል ዝነበረ ካብ ፕላስቲክ ዝተሰርሐ ስክሪናት ባህ ስለ ዘይበሎ፡ ብቐሊሉ ክልሕጸጽ ዘይክእል፡ ንጽሑፍ፡ ስእሊን ካልእን ብዝለዓለ ንጻረ ኣጕሊሑ ዘርኢ ካብ ጥርሙዝ ዝተሰርሐ ሓድሽ ለንስ (ታች ስክሪን) ደልዩ።

"ቀልጢፍኪ ሓዲኡ ኣፍልጥና ምስ በሉኒ፡ ምሒር'የ ተዋጢረ። ተባዕ ውሳነ ክወስድ ስለ ዝነበረኒ ግን፡ ኣዒንተይ ሰም ኣቢለ፡ 'ክዳልወልኩም ይኽእል እየ' በልኩዎም በታ ለዓት ቴለፎን፡" ብምባል ነታ ህሞት ትዝክራ። ብድሕሪ'ዚ ሽሻያ ከም ማይ'ዩ ክዛሪ ጀሚሩ። ኩባንያታት ኖኪያ፡ ሳምሱንግን ኤች.ቲ.ሲን ኣሰር ሞቶሮላ ተኸቲሎም ተመሳሳሊ ጠለብ ኣቕረቡላ። ኣብ 2007 ከኣ ካብቲ ብደረጃ ዓለም ግኑን ስም ዝነበሮ ኩባንያ ኣፕል ተመሳሳሊ ጠለብ ተቐበለት። እቲ ኩባንያ፡ በቲ ካብ ትካል ገ/ ኩንፈይ ዝተቐበሎ ብሉጽ ስክሪን ዘዳለዋ 'ኣይፎን' ሒዙ ኣብቲ ዓመት ንዕዳጋ ቀረበ። ዘይተኣደነ መኽሰብ ድማ ገሓጠላ።

ኣብዚ እዋን'ዚ ኩባንያ 'ለንስ ቴክኖሎጂ'፡ ኣብ መፍረን መሸጣን ንቴለፎናት፡ ታብሌታትን ላፕቶፕ ኮምፕዩተራትን ዘገልግል ስክሪን ቀዳማይ ደረጃ ክሕዝ ክኢሉ ኣሎ። ብደረጃ ዓለም ካብ ዝፈርያ ስማርት ቴለፎናት፡ እተን ኣስታት 50% ፍርያት ናይዚ ኩባንያ ዝኾነ ስክሪን እየን ዝጥቀማ። ኣፕል ዘፍርየን ኩሉን ናይ ኢድ ሰዓት'ውን ከምኡ። ኣብ 2015 ጥራይ ልዕሊ ሓደ ቢልዮን ስክሪን ኣብ ዕዳጋ ከም ዝሸጠ ድማ ሰነዳቱ የመልክቱ። እቲ ኩባንያ ሎሚ ኣብ ሸውዓተ ዝተፈላለየ ከባቢታት ዝተደኮና 32 ፋብሪካታትን ልዕሊ 90 ሽሕ ሰራሕተኛታትን ኣለዉዎ። ሞያኣ ንምዕባይ ምሸታዊ ናይ ዩኒቨርስቲ ትምህርታ ክትከታተል ዝጸንሐት ገ/ ኩንፈይ ከኣ፡ ኣብቲ ኩባንያ ገና ልዕሊ 87% ብርኪታት ኣለዋ። በዚ ድማ መጠን ሃብታ ኣብዚ ዓመት'ዚ 9.3 ቢልዮን ዶላር ክበጽሕ ክኢሉ ኣሎ።

ኣብ መሳኸቲ ቴለቪዥን ክትርኦ ፈጺማ ዘይትፈቱ ገ/ ኩንፈይ፡ ልዑል ናይ ስራሕ ፍቕሪ ስለ ዘለዋ፡ ሕጂ'ውን ገና መዓልታዊ 18 ሰዓት እያ ትሰርሕ ዘላ። በጃ ክዳን ተኸዲና ናብ ስራሕ ብምእታው፡ ንቦታ ሰራሕተኛታታ ተኪኣ ንሓያለ ሰዓታት ትሰርሕ። ካብን ናብን ገዛ - ቤት-ጽሕፈታ ክትመላለስ ግዜ ስለ ዘይብላ፡ ኣብ ውሽጢ'ቲ ኣብ ቀጽሪ ትካላ ዝደኰነቶ ቤት-ጽሕፈታ'ያ ትቕመጥ። ኣብኡ ትውዕል፡ ኣብኡ ትምገብ፡ ኣብኡ ድማ ትሓድር። ቤት-ጽሕፈታ፡ ብዘያካ ሓንቲ ናይ 27 ኢንች ኮምፕዩተርን ሓንቲ ናይ ማኦ ዚዶንግ ቅርጻን፡ ካልእ ክጥቀስ ዝኽእል ኣቕሑ የብሉን። ኣብ 1949 ንዴሳዊ ሰልፊ መሪሑ ናብ ስልጣን ዝደየበ ማኦ፡ "ደቀንስትዮ ፍርቂ ሰማይ ናተን እዩ፡" ብምባል ቻይናውያን ደቀንስትዮ ምስ ደቂ-ተባዕትዮ ኣሕዋተን ማዕረ መሰላትን ዕድላትን ክህልወን ስለ ዝፈቐደለን፡ ገ/ ኩንፈይ ነዚ ብምዝካር ንኽብሩ ኣብ ጣውላ ቤት-ጽሕፈታ ናቱ ምስሊ ዘለዋ ዓባይ ቅርጺ ክትህሉዋ መሪጻ።

ገ/ ኩንፈይ፡ ዕድመ ንእስነታ ዚያዳ ኣብ ትምህርቲ ዓለም ከተሕልፎ ዘይምኽኣላ ኣብቲ ፈለማ ቁሩብ ቂር ይብላ'ኳ እንተ ነበረ፡ ሕጂ ግን በቲ ዝወሰደቶ - 'ቢዝነስውማን' ናይ ምዃን ምርጫ ሕጉስቲ ምዃና'ያ ትገልጽ። "በቲ ኣብ ህይወተይ ክገብሮ ዘይከኣልኩ ነገር እናተጠዓስኩ ክመውት ኣይደልን'የ፡" ድማ ትብል።

ገ/ ኩንፈይ፡ ምስቲ ኣቕዲሙ ኣስራሒኣ ዝነበረ ዋና ፋብሪካ ተመርዕያ'ኳ እንተ ነበረት፡ ክቐድዋ ኣይከኣለን። ካብኡ ሓደ ቈልዓ ወሊዳ ተፋቲሓ። ብድሕሪኡ ግን ናይ ነዊሕ ዓመታት መሳርሕታ ምስ ዝነበረ ሰብኣይ ሓዳር ብምምስራት፡ ካልኣይ ውላድ ደጊማ ምውቕ ናብራ ተሕልፍ ኣላ።

*****

ስፖርት

"ማልያ ሃገራዊት ጋንታ ክለብስ ዝሃርፎ ነገር'ዩ"

ተቐዳዳሚት ማክዳ ሓይልኣብ (ማኩ)

ሄለን ተኪኤ

ማኩዳ ሓይልኣብ ትበሃል። ካብ ኣቶ ሓይልኣብ ጸጋይን ወይዘሮ ኢድያም በየነን ኣብ ንኡስ ዞባ ባጽዕ ከባቢ ኣማተረ ብ1 ግንቦት 2002 ተወሊዳ። ናይ ትምህርቲ ዕድሚኣ ምስ ኣኸለ ኣብ ቤት ትምህርቲ ቅድስቲ ሃና ናይ መባእታ ትምህርታ ተኸታቲላ። ናይ ካልኣይ ደረጃ ትምህርታ ድማ ኣብ ቤት ትምህርቲ ቅዱስ ፍራንቸስኮ ኣብ ምክትታል ትርከብ። ማኩዳ ኣብዚ ግዜዚ ኣብ ዞባ ሰሜናዊ ቀይሕ ባሕሪ ንዝካየድ ናይ ደቀንስትዮ ውድድር ቅድድም ብሽክለታ ዓብሊላቶ ትርከብ። መጽሔት ኣግእዞ ምስ ማኩዳ ሓይልኣብ ዘካየደቶ ሓጺር ዕላል ይስዕብ፦

❖ ናብ ስፖርት ዓለም ብሓፈሻ ናብ ቅድድም ብሽክለታ ድማ ብፍላይ መዓስ ተጸንቢርኪ?

✓ ስፖርት ዳርጋ ብቆልዓይ እንከለኹ'የ ጀሚረየ። ኣብ ናይ ቤት ትምህርትና ኩዕሶ እግሪ ይጻወት ነይረ። ከም ሞያይ ክሕዞ ዝጀመርኩ ግን ኣብ 2014 ናብ ቅድድም ብሽክለታ ምስ ተጸንበርኩ እየ።

❖ ብኸመይ ኢኺ ናብ ቅድድም ብሽክለታ ኣቲኺ? መን ጸልዩኪ?

✓ ኣብ ባጽዕ ኣብ ከባቢ ኲትምያ ዝካየድ ዝነበረ ቅድድም ብሽክለታ ኩሉ ግዜ እዕዘቦ ኔረ። ቢቃ እቶም ተወዳደርቲ ይምስጡኒ ነይሮም። ብድሕሪኡ ዘይፍትን ኢለ ጀሚረ።

❖ መጀመርታ ኣብ ውድድር ዝተሳተፍኪ መዓስ እዩ?

✓ ናይ መጀመርታ ውድድረይ ኣብ 2014 በዓል ስርሒት ፈንቅል እያ ነይራ። ኣብዚ ናይ መጀመርታ ውድድር 7ይቲ ወጺአ። ብድሕሪኡ ኣብቲ ዝካየድ ውድድራት ኣብ ነጥቢ እናኣተኹ ጽቡቕ ቀጺለየ።

❖ ኣብ ውድድር ዕንቅፋት ኣጋጢሙኪ ይፈልጥ'ዶ?

✓ እወ። ኣብ 2015 ብመደብ ተዓወት ዝተወደበ ውድድር ምቅብባል በትሪ (ሪለይ) ነይሩ። እቲ ውድድር ካልእ ንጥፈታት ከም ቅድድም ኣግማል፣ ጉያ፣ ቅድድም ብሽክለታን ምሕንባስን ዘጠቓለለ'ዩ ነይሩ። ኣነ ምቅብባል በትሪ እየ ተሳቲፈ። በትሪ ተቐቢለ ብናህሪ እናጎየኹ፡ ሰኣልቲ ዝሓዘት መኪና ብጺጋማይ ጎድነይ ተጸጊዓትኒ። ሽዑ ምስ ናይ ቅድሚት ጎማ ተጋጭየ መስበርቲ ኢድ ኣጋጢሙኒ ካብታ ውድድር ተኣልየ። በዚ ድማ ካብ ጸወታታት ናይ 24 ግንቦትን ሻምፕዮን ኤርትራን ተዓንቂፈ።

❖ እሞ በቲ ዘጋጠመኪ ኣይሰካሕክን?

✓ እንታይ ኮይነ? ኣብ ስፖርት ብፍላይ ኣብ ብሽክለታ ዝተፈላለየ ሓደጋታት ኪጋጥም ይኽእል'ዩ። ዕላማ እንተድኣ ኣለካ ካብ ሓደጋ ፈሪሕካ ክትገድፎ የብልካን። ብዘጋጥመካ ዕንቅፋታት ተስፋ ዘይምቑራጽ ሓደ ካብ ናይ ዓወት ረቛሒ እዩ።

❖ ክሳብ ሕጂ ኣብ ዘካየድክዮም ውድድራት ክንደይ ግዜ ተዓዊትኪ?

✓ ብዝሒ ውድድራት ብዘይምህላዉ ከምቲ ዝደልዮ ዓወታት ከመዝግብ ኣይከኣልኩን። ካብቲ ዝተሳተፍክዎ ውድድራት ግን ኣብ ዝበዝሑ 1ይቲ፣ ኣብ ገለ ኣጋጣሚታት ድማ 2ይቲ ብምኳን 9 ግዜ ዝኸውን ተዓዊተ ኣለኹ። በዚ ድማ ኣብ ርእሲ ናይ ገንዘብ ሽልማት 6 መዳልያታትን 3 ዋናጩን ተሸሊመ ኣለኹ።

❖ ልምምድ መዓስ ተካይዲ፡ ንኽንደይ ዝኣክል ርሕቀት?

✓ ዝበዝሕ ግዜ ድሕሪ ቀትሪ'የ ልምምዳተይ ዘካይድ። ኣብ መስመር ባጽዕ - ጋሕቴላይ ካብ 20-25 ኪ.ሜ ልምምድ እገብር።

⁕ ብጋንታ ተጠርኒፍኪ'ዶ ትወዳደሪ ብውልቂ?

✓ ክሳብ ሕጂስ ብጋንታ ኣይተጠርነፍኩን። ምኽንያቱ ኣብ ንኡስ ዞባ ባጽዕ ዘለና ተቐዳደምቲ ክሳብ ሕጂ ንዓና ትጥርንፍ ክለብ ኣይረኸብናን። ብውልቂ ኢና ንጻወት። ኣነ ድማ ከም ሰበይ ማለት እዩ።

⁕ ብዓወትኪ ዝያዳ ዝተሓጎስክላ ውድድር ኣየነይቲ እያ?

✓ ብሓፈሻ ኩሉ ዘካየድክዎ ውድድር'ዩ ዘሐጉሰኒ። ብፍላይ ግን እታ ብምኽንያት መበል 25 ዓመት ብሩራዊ እዮቤልዩ በዓል ፈንቅል ነይቲ ኮይነ ዝተዓወትኩላ ውድድር ኣዝያ ተሐጉሰኒ።

⁕ ስድራ ቤትኪ ተቐዳዳሚት ብሽክለታ ምዃንኪ እንታይ ይስምዖም?

✓ ሕጉሳት እዮም። ኩሉ ግዜ ኣብ ጐድነይ ኮይኖም ሞራል የስንቑኒ። ብገንዘብ የተባብዑኒ። ዓቕሞም ዘፍቅዶ ኣይበቁለይን እዮም።

⁕ መጻኢ መደባትኪ እንታይ እዩ?

✓ ሓሳብ ልበይ የስምረለይ እምበር፡ ብቕዓተይ ንምፍታሽ ካብ ዝመጽእ ዓመት ኣብ ዞባ ማእከል ክወዳደር እዩ መደበይ። ምስ'ተን ስሙያት ተቐዳደምቲ ኮይነ ተመክሮይን ክእለተይን ኣዕብየ፣ ማልያ ሃገራዊት ጋንታ ክለብስ እቲ ኣዝየ ዝሃርፎ ነገር'ዩ።

⁕ ክብደትኪ ክንደይ እዩ?

✓ 50 ኪሎ ግራም

⁕ ኣብ መወዳእታ እትብልዮ እንተሎ ዕድል ክንህበኪ?

✓ ብመጀመርታ ንፈደረሽን ቅድድም ብሽክለታ ዞባ ሰሜናዊ ቀይሕ ባሕሪ ከመስግን እደሊ። ምኽንያቱ ንኹላትና ደቀንስትዮ ተወዳደርቲ “GIANT” ዝዓይነተን ናይ ውድድር ብሽክለታታት ሂቡና። እቲ ጸገም ግን እተን ዘለና ተቐዳደምቲ ብቑጽሪ ውሑዳት ኢና። ስለ'ዚ እቲ ውድድር ኣብ ውሑዳት ተወዳደርቲ እዩ ተወሲኑ ዝርከብ። እቲ ናይ ብሽክለታ ዝተገብረልና ሓገዝ ዓቢ መተባብዒ እኳ እንተኾነ፡ ካልእ ዝተረፈ ወጻኢታት ካብ ጁባናዩ። ንኣብነት ንልምምድ ኣብ ንወጻሉ ይኹን ውድድር ኣብ ዝህልወሉ ኩሉ ወጻኢታት ካባናዩ። ስለ'ዚ ብዞባ ደረጃ ቆላሕታ ክግበረልና እላቡ።

⁕ የቐንየልና ማኪ!

✓ ኣነምበር የቐንዩየለይ! መጽሔት ኣግእዞ ንዕውታት ይኹን ኣብነታውያን ደቀንስትዮ እትገብሮ ዘላ ምትብባዕ ድማ ካብ ልቢ ኣመስግን።

ግጥሚ

ትንበር ንዘንትእለት!

ሓኖኽ'ታ ወረጃ
እንጀራ ዘይሃረፈት
ካብ ዓለም ስሱዓት
ኑብሰ ግትኣት
ዝመረጸት
ከም ንግስቲ ንህቢ
ቁሞንኣ ዘይለወጠት።
ኣብ ሕማም
መድሃኒት
ኣብ ሓዘን
መጽንዒት
ኣብ ድኻም
ደጋፊት
ኣብ ወጽዓ
መትብዒት
ኣብ ጥሜት
ዓንጋሊት
ዕያር ጽሬት ጽፈት
ኣርማ ግሉጽ ሂወት
ምንጪ ዋሕዚ ሰረት
ሕላገት ትብዓት ጽንዓት
ጽላል ሓልዮት ብቕዓት
ማሕፉዳ ናይ ዓወት
ጸወን ናይ ናጽነት
ትንበር ንዘንትእለት
ኤርትራዊት ቅናት!

ኣበባ መሓሪ
ታሕሳስ 2017

ሞዛይክ

ብልጫታት ቀይሕ ክዳን

ተስፋኣለም የማነ

ብደቀንስትዮ ኣመና ካብ ዝፍተውን ዝበሃዝን ሕብሪታት፡ ቀይሕ ኣብ ቅድሚት'ዩ ዝስራዕ። እቲ ምኽንያት ብዙሕ'ዩ። ሓደ ካብኡ፡ ቀይሕ ምስ ጾታዊ ፍቕሪ ተኣሳሲሩ ዝርአ ይኸውን። ቀይሕ ክዳን ዘዘውትራ ደቀንስትዮ፡ ብደቂ-ተባዕትዮ ክፍተዋን ንፍቕሪ ክሕተታን ዘለወን ተኽእሎ ካብተን ካልእ ዝሕብሩ ክዳን ዝለብሳ ኣሓተን ዝለዓለ ከም ዝኾነ እውን ሓያሎ መጽናዕትታት ኣረጋጊጾም እዮም። ኣብ እዋን መዓልቲ ፍቑራት (ቫለንታይን ደይ) ቀይሕ ሕብሪ ብብዝሒ ዝዝውትረሉ ምኽንያት'ውን ካብዚ ሓቂ'ዚ ዝወጸ ኣይኮነን።

ተመራመርቲ ፈረንሳ ብዛዕባ ቀይሕ ሕብሪ ካልእ ሓቂ እውን ብመጽናዕቲ ኣረጋጊጾም ኣለዉ። እቲ መጽናዕቲ ኣብ ኣብያተ-መግቢን መስተን ዝሰርሓ ኣሳሰይቲ፡ ቀይሕ ዝሕብሩ ዩኒፎርም ለቢሰን ንዓማዊለን ምስ ዘአንግዳ፡ ካብቲ ካልእ ዝሕብሩ ድቪዛ ተኸዲነን ዘሳስያሉ እዋናት ንላዕሊ ሞቕሸሽ (ቲፕ) ከም ዝረኽባ እዩ ዘመልከተ። እቶም ተመራመርቲ፡ መጽናዕቶም ኣብ ከተማ ፓሪስ ኣብ ልዕሊ ዝርከባ 272 ኣብያተ-መግቢን መስተን ዝሰርሓ ኣሳሰይቲ እዮም ኣካዪደሞ። ነተን ኣሳሰይቲ ኣብ ሽዱሽተ ጉጅለ ብምምቃል፡ ቀይሕ፡ ጻዕዳ፡ ጸሊም፡ ሰማያዊ፡ ቀጠልያን ብጫን ዝሕብሩ ዩኒፎርም ተኸዲነን ንሓያለ ሰሙናት ዓማዊለን ከም ዘሳስያ ገይሮም። ኣብ መወዳእታ በብመዓልቱ ካብቶም ዓማዊል ንዝተለገሰለን ሞቕሸሽ ኣኪቦም በብናተን ጸብጺቦሞ። ናይ'ተን ሰብ ቀይሕ ዩኒፎርም፡ ካብ ናይ'ተን ካልኦት ብ26.1% ዝዛይድ ኮይኑ ጸኒሑ። ካብዚ፡ እቲ 14.6% ብደቂ-ተባዕትዮ፡ እቲ ዝተረፈ ድማ ብደቀንስትዮ ዓማዊል ዝተበርከተለን ምዃኑ'ውን ከረጋግጹ ክኢሎም።

ብመሰረት'ቲ መጽናዕቲ፡ ዓማዊል ቀይሕ ዝሕብሩ ዩኒፎርም ወይ ካምቻ ዝተኸድና ኣሳሰይቲ ከሳስያኦም እንከለዋ፡ እቲ ሕብሪ ስሕበት ስለ ዝፈጥረሎም፡ ዝያዳ ክፈትዉወንን ኣብዚሖም ሞቕሸሽ ክህቡወንን ይድረኹ። በዚ ምኽንያት፡ ኣሳሰይቲ ኣታዊታተን ንምዕባይ ኣብ ስርሐን ወትሩ ቀዪሕ ክዳን ከዘውትራ እቶም ተመራመርቲ ይምዕዱ።

ድንቅታት ማህጸን

ብዙሓት ምሁራን፡ ንማህጸን ምስ ኣድማስ ኣመሳሲሎም ክገልጹዎ ይስምዑ። ንኹሉ ምስጢራት ማህጸን ተመራሚሮም ክበጽሑዎ ስለ ዘይከኣሉ ድማ እዮም "ንእሱ ኣድማስ" ዝብሉዎ። ምስ ፕላኔታት ምድሪ፡ ወርሒን ጸሓይን ዝተሓሓዝ ባህሪ ከም ዘለዎ ከኣ ይገልጹ። ንኣብነት፡ ፕላኔት ወርሒ ዑደታ ንኽትፍጽም 29 መዓልቲን ፈረቓን ይወስደላ። ዑደት ወርሓዊ ጽግያት ጓለንስተይቲ ድማ ብማእከላይ ገምጋም 29.5 መዓልቲ ይጸንሕ። እተን ዑደት ወርሓዊ ጽግያትን ከምዚ ዝኾነ ደቀንስትዮ፡ ጥንሲ ናይ ምሓዝ ተኽእሎአን ኣዝዩ ልዑል ምዃኑ ይንገረለን። ብዘይካ'ዚ፡ ወርሒ ኣብ ዓመት 13 ግዜ ዑደት ክትፍጽም እንከላ፡ ጓለንስተይቲ ከኣ ኣብ መበል 13 ዓመት ዕድመኣ ወርሓዊ ጽግያት ይጅምራ። ጽግያታ ዘብቅዓሉ ዕድመ'ውን ብምእከላይ ገምጋም 52 እዩ። እዚ ቁጽሪ'ዚ ከኣ ብዝሒ ናይቲ ኣብ ዓመት ዘሎ ሰሙናት እዩ።

ማህጸን፡ ብዓቐን ክንዲ ፍሩታ ፔረ እዩ። ዘርኢ ተቐቢሉ ህይወት ክፈጥር ከሎ ግን፡ ዓቕኑ ከም ፍሕኛ እናተመጠጠ ብ500 ዕጽፊ ይውሰኽ። ዕማሙ ምስ ወድአ ከኣ ኣብ ውሽጢ ሽዱሽተ ሰሙን ናብቲ ንቡር ዓቕኑ ይምለስ። እቲ ፍጥረት (ድቂ) ኣብ ትሽዓተ ወርሒ ምስ ዓኾኸ ካብኡ ንግዳም ክወጽእ ስለ ዘለዎ፡ ንምድፋኡ ዝፈጥሮ ሓይሊ'ውን ዘገርም'ዩ። ካብ ኣካላት ወዲ-ሰብ፡ እቲ ዝሓየለ ናይ መንጋጋ ጭዋዳ'ዩ ዝበሃል። ሓይሊ

ጭዋዳታት ማህጸን እንተ ዘልካዕ ግን፡ ልዕሊ ናይ መንጋጋ ምኹን ነይሩ ይብሉ ክኢላታት።

ሰብኣይ፡ እቲ ንቓንዛ ዝጻወረሉ ናይ መወዳእታ ዓቐን ብስነ-ፍልጠታዊ መለክዒ 45 ደል ወይ ኣሃዱ'ኳ እንተኾነ፡ ዓለንስተይቲ ግን ኣብ ግዜ ሕርሲ ክሳብ 57 ደል ዝበጽሕ ቃንዛ ማህጸን ተጻዊራ'ያ ሓድሽ ፍጥረት ናብዛ ዓለም እተምጽእ። እዚ ቃንዛ'ዚ፡ ልክዕ ማዕረ'ቲ ኣብ ኣካላትና 20 ኣዕጽምቲ ብሓንሳብ ክነቅዕ እንከሎ ዝፈጥሮ ድምር ቃንዛ ምዃኑ ድማ ክኢላታት ናይቲ ዓውዲ የመልክቱ።

ብመሰረት'ዞም ክኢላታት፡ ሓንቲ ካብ 4,500 ደቀንስትዮ ማህጸን ዘይብላ ኰይና'ያ ትውለድ። ብኣንጻሩ ድማ ጽምዲ ማህጸን ሒዘን ዝውለዳ ደቀንስትዮ ኣለዋ። እዚኣተን፡ ኣብ እዋን ወሲብ ጥንሲ ናይ ምሓዝ ተኽእሎአን ኣዝዩ ልዑል'ኳ እንተኾነ፡ ብኣንጻሩ ጥንሰን ክብርዕን ወይ መዓልቱ ዘይኣኸለ ናጽላ ክገላገላ ዘለወን ዕድል'ውን ዝሰፍሐ እዩ።

ብዘይ ማህጸን ዝውለዳ፡ ማህጸነን ዝመክን፡ ወይ ብዝተፈላለየ ጥዕናዊ ምኽንያት ማህጸነን ተሓግሒጉ ዝእለየለን ደቀንስትዮ፡ ጥንስን ሕርሲን ፈጺሙ ዘይምልከተን ኰይኑ'ዩ ጸኒሑ - ክሳብ ዶክተር ማትስ ብራንስቶም ዝተባህለ ሽወደናዊ ሊቅ ነዚ ጸገም'ዚ ዝፈትሕ ዕዉት ሕክምናዊ ብልሓት ዘተኣታቱ። እዚ ኣብ ዩኒቨርስቲ ጎተንበርግ ዝሰርሕ ሊቅ፡ ካብ ሓንቲ ወለንታዊት ኣደ ማህጸን ኣውጺኡ ናብ ካልእ ደላዩት ኣደ ከሰጋግሮ ዝኽእሎ ሜላ'ዩ ኣማዕቢሉ። ብዘይ ማህጸን ዝተወልደት ኤሚለ ኤሪክሰን ዝተባህለት ኣደ ድማ፡ በዚ ን18 ዓመት ምርምር ዝተኻየደሉ ሕክምናዊ ሜላ ተሓጊዛ ኣብ 2014 ምሉእ ጥዕና ዘለዎ ምጭውቲ ቆልዓ ክትገላገል ዝኸኣለት ናይ ፈለማ ዓለንስተይቲ ኰይና'ላ። ኤሚለ፡ እቲ ዝተሰጋገረላ ማህጸን ካብ ኣደኣ'ዩ ተለጊሱላ። ስለዚ፡ ንሳን እቲ ኤብሊን ኢላ ዝሰመየቶ ወዳን ካብ ሓደ ማህጸን ተወሊዶም ማለት'ዩ።

ዶክተር ማትስ ብራንስቶም ብዘተኣታተዎ ሕክምናዊ ብልሓት፡ ዛጊት ትሽዓተ ደቀንስትዮ ዕዉት ናይ ማህጸን ምስግጋር ክካየደለን ክኢሉ ኣሎ። ካብኣተን ከኣ እተን ሸሞንተ ኣብ ጥንስን ሕርስን ክበጽሓ ክኢለን ኣለዋ። ሓንቲ ካብኣተን፡ በቲ ዝተለገሰላ ማህጸን ንኻልኣይ ግዜኣ ምጭውቲ ቈልዓ ክትገላገል ክኢላ ኣላ። ኣብ ዝቕጽል ሒደት ዓመታት'ውን ብደረጃ ዓለም ክሳብ 20 ዝበጽሓ ደቀንስትዮ ብተመሳሳሊ ኣገባብ ናይ ማህጸን ምስግጋር ክካየደለን መደብ ተታሒዙለን ኣሎ።

' ተስፋን እምነትን '

ራሄል በርሀ

ኣደ ሸውዓተ ውሉዳት ኣውስትራልያዊት ሬነ ያንግ፡ ሕማም ሕርሲ ምስ ተታሕዘት፡ ናብ ብላክ ታውን ሆስፒታል (ሲድኒ) ተወሰደት። ከይደንጎየት ከኣ ዝተጣበቓ መናቱ ተገላገለት። እዘን መናቱ፡ ካብ ክሳደን ንላዕሊ ማዕረ ዝኾነ ክፋላት ገጽን፡ ብሓደ ሓባራዊ መትኒ ዝተወከለ ነናይ ገዛእ ርእሰን ሓንጎል ክህልወን እንከሎ፡ መሓውር፡ ሳንቡእ፡ ልቢ፡ ከስዐ፡ ጸላም ኩብዲ፡ ሸንፍላ፡ ቆስጠ፡ ፍሕኛን መዓናጡን ግን፡ ክልቲኦን ከም ሓደ ኣካል ዝውንንኦ ክፋላት ሰብነት እዩ።

ሬነ፡ ዝተጣበቓ መናቱ ከምእትወልድ ቅድሚ ምሕራሳ ፈሊጣ ስለዝነበረት፡ እቲ ፍጻሜ ንዓኣ ሃንደበታዊ ተርእዮ ኣይነበረን። ንበዓል ቤታ ሳይሞን እውን ብተመሳሳሊ ጽቡይ ነገር እዩ ነይሩ። "ተስፋን እምነትን" ዝብል ስም ከጠምቐወን ምኽኣሎም'ምበኣር፡ መርኣያ ናይ'ቲ ብስላም ክዓብያሎም ዝነበሮም ሰናይ ትምኒት እዩ።

ብሕክምናዊ ስነ-ፍልጠት ከምዚ ዝኣመሰለ ተርእዮ፡ ዲፕሮሶፓስ (Diprosopus) ወይ ድማ ክራንዮፋሽያል ዱፕሊከሽን (Craniofacial Duplication) ተባሂሉ እዩ ዝጽዋዕ። ዲፕሮሶፓስ ከኣ ብቓንቋ ግሪኽ ክልተ ገጽ ማለት እዩ። ካብ 1864 ዓ.ም ክሳብ ሕጂ፡ ብተመሳሳሊ ኣገባብ ናይ ዝተወለዱ ህጻናት ብዝሒ 50 ዘይበጽሕን ኩሎም ከኣ ተወሊዶም ክሞቱ ከምዝኽኣሉ ሰነዳት ሕክምናዊ ምርምር ዘረጋግጾ ሓቂ እዩ። እሞኸ 'ተስፋን እምነትን' ከም ባህጊ ወለደን ይዓብያ'ዶ ይኾና፡ ወይስ ኣሰር እቶም ቀዳሞት ይስዕባ?

ዲፕሮሶፓስ፡ ብምኽንያት ምሉእነት ዝጎደሎ ምክፍፋል ማህደር እንቋቑሖ ዝኸሰት ኮይኑ፡ መሰረታዊ ጠንቁ ከኣ፡ መጠነ ልዑል ፕሮቲን ዝፈጠሮ ኣሉታዊ ሳዕቤን እዩ። ዘይንቡር መጠን ኣምንዮቲክ ፍሉድ (amniotic fluid) ኣብ ውሽጢ ኣምንዮቲክ ሳክ (amniotoc sac) ከኣ፡ ህላወ ዲፕሮሶፓስ ዘረጋግጸሉ ኣፈናዊ ምልክታት እዩ። ዲፕሮሶፓስ፡ ብኡልትራ ሳውንድን ሲ.ቲ. ስካንን ዝኣመሰሉ ዘመናዊ ሕክምናዊ ናውቲ ከሎ ጌና ኣብ ማህጸን ክፍለጥ ዝከኣል እዩ።

“ካብ ዝቐትል ሓሻሽነት፡ ዝምሕር ቖጣብነት ! ”

ኣልጌና ወልደማርያም

ኣብ ገዛውትና ‘በርሀ ጠማዕ!’ ዝሳጉኡ ሰብኣይ ነይሩ። ኣብ’ቲ እዋን’ቲ በዓል ኣነ ቆልዑ ኢና ኔርና። እቶም ዓበይቲ ደቂ ገዛውትና ግና፡ “በርሀ ጠማዕ፡ ሓንቲ ክዳኑ!” ይብልዎ እሞ፡ ንሕና’ውን ትርጉሙ እንታይ ምንባሩ ከይፈለጥና፡ “በርሀ ጠማዕ!” እናበልና ንጸርፎ። ምስኪናይ ሰብኣይ ከኣ መምስ ጸረፍናዮ፡ ከዓይየና ተካሉ ይውዕል ነይሩ።

በርሀ ጠማዕ፡ ሓንቲ ኩሉ ሰብ “ዓርጋም” ዝብላ ብሽክሌታን፡ ካብ ዝባኑ ለጊሳ ርኢናያ ዘይንፈልጥ ሌዘር ጃኬትን፡ ቀይርዋ ዘይፈልጥ ‘ካኪ’ ዝዓይነታ ስረን እየን ነይረንኦ። ደቂ ገዛውትና፡ “በርሀ ጠማዕ ነዛ ሌዘር ልዕሊ እቲ ዋናኣ ብዕራይ’ዩ ተኸዲንዋ!” እናበሉ፡ ንንውሓት ግዜ ናይታ በርሀ ጠማዕ ዝተኸድና ሌዘር ጃኬት ይገልጹ ነበሩ። ልቢ ምስ ገበርና፡ ሳዓኡ ካብ ዓይነት መነባብሮኡ ከም ዝመጸት ፈሊጥና። ገንዘብ ዘየውጽእ ሰብ ብምንባሩ፡ ‘ጠማዕ!’ ተባሂሉ መመሰሊ ኮይኑ። ኣየ ናይ ሰብ ነገር! ገለ ቐዲድካ ክትውድኦ ዘሀክየካ ገንዘብ ይዘሩ፡ ገለን ከኣ . . . ! ይብሉ ነበሩ!

ዛንታ በርሀ ጠማዕ፡ በዚ ኣየብቅዐን። በርሀ ጠማዕ ኣብ መወዳእታኡ ቆጢቡ ቆጢቡ ዕሙር ድኳን ከፊቱ፡ ካብ ገዛውትና እውን ቀይሩ። ሎሚ ከኣ ሓደ ካብ ሃብታማት ሰባት ኮይኑ ኣሎ። ሕጂ ክትሓስቦ እንከለኻ በርሀ ጠማዕ ድዩ ነይሩ ቆጣቢ? ብርግጽ ድማ፡ ናይ መብዛሕትኦም ሃብታማት ሰባት ታሪኽ እንክትሰምዕ ማዕሪ ጻዕሪ ቆጠብቲ ምንባሮም ኢኻ ትርዳእ።

ኣብ ሕብረተ ሰብና፡ “ንጽባሕ ዝብል ኣየጽብሓሉ!” ዝብል ፍሉጥ ምስላ ኣሎ። ጽልዋ ናይ’ዚ ከይኮነ ኣይተርፍን ከኣ፡ ሜላ መንብሮ ሕብረተ ሰብና፡ ካብዚ መስመር’ዚ ዝወጸ ኣይኮነን። ምቑጣብ ኣካል ባህልና ምኳን ኣብዩና ኣሎ። እቲ ዘሕርቕ ሰባት ዘይቀኑጡቡ ምኳኖም ጥራይ ኣይኮነን። ሳሕቲ ዝቑጥብ ሰብ እንተተራእዩ፡ ‘ጠማዕ’ ‘ዕሙኽ-ኢዱ’ ‘ጥሙይ’ ወዘተ. እናበልና፡ ንምቑጣብ ንጻረር ምኳንና’ዩ።

ኤዱ መሓዛይ ኣብ ምቑጣብ ዘለዋ ኣጠማምታ፡ ፍልይ ዝበለ’ዩ። ‘ጽባሕ ካልእ መዓልቲን ካልእ ጸሓይን ሒዛ ስለ እትመጽእ፡ ኣብ ሎሚ ጥራይ ንበር!’ እያ ትብል። ኣበሃህላኣ ብገለ መለክዒ ቅኑዕ መሲሉ ክርአ ባህርያዊ’ዩ። እንተኾነ ንሎሚ ከይረሳዕካ፡ ንጽባሕ ምድላዋት ምግባር እውን ልቦና’ዩ። ንገሊኦም ሰባት (ኤዱ መሓዛይ ትርከቦም) ምቑጣብ ማለት፡ ንጽባሕ ክትብል ንሎሚ ምጥፋእ ኮይኑ’ዩ ዝስምዖም። እንተኾነ፡ ምቑጣብ ንጽባሕ ኣብ እትፍጠር ጸሓይ መርገጺ እግሪ ምፍጣር’ዩ። ምቑጣብ ንሎሚ እናነበርካ ንጽባሕ ዝኸውን ምድላዋት ምግባር’ዩ። በዚ ኣምር’ዚ ምስ እንምልከቶ፡ ምቑጣብ ኣዝዩ ኣገዳሲ ሜላ ህይወት’ዩ።

ደሞዝ ምስ ተዋህቡ፡ ፈሻሕሻሕ ዝብሉ ሰባት ኣብ ከባቢና ኣለዉ። ጽባሕ ዘይትመጽእ መሲልዎም፡ ንወዮ ናይ ወርሒ ፍረ ጻምኦም ዝዘርዉ ንርኢ ኢና። ወዮ ናይ ወርሒ ደሞዝ ኣብ ሳልስቲ ምስ ተጸንቐቐ፡ ርእሶኻ ምድናንን ዘለቁሑ ሰባት ሃሰው ምባልን ይኸውን። ናይ ገለ ሰባት ሓሻሽነት፡ ርእሱ ዝኸኣለን ናይ ግድን ፈውሲ ክናደየሉ ዘለዎን ሕማም’ዩ። ‘ገለ ንቕያር ጫማ ትደሊ መቀባዘሪ፡ ገለን ከኣ እግሪ ትደሊ መዛወሪ ከም ዝበሃል!’፡ ኪኖ መሰረታዊ ነገራት ዝሓልፍ መጋየጺታት ንምዕዳግ፡ ገንዘብካ ምዝራው እንታይ ኣምጽኦ? ‘ካብ ዝቐትል ሓሻሽነት፡ ዝምሕር ቆጣብነት!’ ይብሉነበሩ!

እዚ ምስ ምቑጣብ ቅርሕንቲ ዘለዎ ሜላ መንብሮ’ዚ፡ ናይ ብሓቂ ቅኑዕ ድዩ? ከናብረና’ኸ ይኽእል ድዩ? ብሰሪ ዘይምቑጣብ ድከትካ እናሰተኻ፡ ንቖጣቢ ‘ጥሙይ’ እናበልካ ምዝላፍ፡ በየናይ መዐየሪ’ዩ ልቦና ክሕሰብ። ‘ልቢ ዘይብሉ ዲያቆን፡ ጸሎት ቀሺ ይስልችዎ!’ እዩ ነገሩቱ። ይብሉ ነበሩ!

ግን ከኣ ምቑጣብ እውን መኣዝኑ ክስሕት የብሉን። ገለ ሰባት ካብ ምሒር ናይ ምቑጣብ ባህሪ፡ ንነብሶም ሃስዮም፡ ኣደዳ ዝተፈላለየ ሕማማትን ጸገማትን ክኾኑ ይረኣዩ’ዮም። ክትቁጥብ ክትብል ነብስኻ ክትቀጽዕ ልቦና ኣይኮነን። ምቑጣብ ንዘየድሊ ወጻኢታት ምውጋድ እምበር፡ ኣርባዕተ ባኒ ክትበልዕ እናተገበኣካ ክልተ ባኒ ምብላዕ ማለት ክኸውን የብሉን።

በዚ መንጽር’ዚ እንተ ጠሚትካዮ፡ ምቑጣብ ኣንፈቱ ምስ ዝስሕት ካብ ጥቕሙ ጸገማቱ’ዩ ዝዓቢ። ብዘይ ግቡእ መንገዲ ክትቑጥብ፡ ሕማም እንተ ዓዲግካ ክሳራ’ዩ። ገንዘብ ወይ ዋኒን ጥዕና ክዕድግ ስለ ዘይክእል ከኣ፡ ዘይሓዊ በሰላ’ዩ ክኸውን። ዛዕባቆ ‘ጭሩ ክትሕዝ ርግቢት ምፍናው!’ ከይከውን ጥንቓቐ የድሊ. . . ይብሉ ነበሩ!